

Kuchařka kompetentního učení

Kolektiv autorů - učitelů ze škol:

Základní škola T. G. Masaryka Hrádek nad Nisou

Základní škola Lidická Hrádek nad Nisou

Základní škola Donín

Základní škola praktická a mateřská škola Loučná

Základní škola Chrastava

Základní škola Chotyně

Realizováno v rámci projektu Učíme kompetence kompetentně
reg. č. CZ.1.07/1.3.03/01.0021

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kuchařka kompetentního učení

ÚVOD

Proč klíčové kompetence?

Projekt nekončí, stále jsou tu interní lektoři.

1. KOMPETENCE

1.1. Co jsou vlastně kompetence?

1.2. Předávání a rozvíjení kompetencí

2. VAŠE VLASTNÍ LEKCE

2.1 Jak na svou první lekci

2.2 Třífázový model učení

2.3 Reflexe kompetenčního cíle

2.4 Čas

2.5 Kompetenční cíle

3. HODNOTÍME KOMPETENCE

3.1 Klíčové kompetence a známkování

ZÁVĚR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kuchařka kompetentního učení

Manuál k projektu UČÍME KOMPETENCE KOMPETENTNĚ

ÚVOD

PROČ KLÍČOVÉ KOMPETENCE?

Klíčové kompetence se staly stěžejní novinkou vznikajícího školního kurikula – Švp. Dnes je více než jasné, že pokud se má reforma, o které se stále méně hovoří a píše, podařit, učitelé by měli:

- *Promyslet, co považuj ve své výuce za nejdůležitější*
- *Vyučovat tak, že vedle vědomostí bude výuka rozvíjet i složitější dovednosti celoživotní postoje žáka¹*
- *Pracovat s žáky tak, aby měli již ve škole šanci začít už ve škole používat získané vědomosti k přemýšlení, k posuzování a rozhodování, k jednání s druhými, k práci i pro radost.²*
- *Pracovat sami na sobě*
- *Studovat odbornou literaturu*
- *Využívat nových poznatků a školení*

RVP uvádí definice všech vyžadovaných kompetencí, pro jejich uchopení a následné předávání žákům je to však pro učitele, který s kompetenční výukou začíná, velmi málo. S přípravou školního vzdělávacího programu proto vznikla (nejen) na naší škole potřeba dalšího vzdělávání v oblasti tzv. klíčových kompetencí.

Všichni iniciátoři si velmi dobře uvědomovali a uvědomují, že kompetenční vyučování klade na učitele zvýšené nároky. Mnozí učitelé vnímají, že jejich nová role se liší od profese, pro kterou se kdysi rozhodli a na kterou se připravovali. Kromě vyučovaného předmětu se nyní mají více soustředit na způsob výuky a při tom rozvíjet také nové dovednosti žáků. Místo odborníků na předmět se stávají odborníky na proces. Vlastně tak přicházejí o příležitost stavět svou autoritu na znalosti vyučovaného předmětu. Stojí tak před žáky více ve své skutečné podobě – působí svou osobností, dovednostmi, vlastnostmi.³

Od učitelů jednotlivých škol se také navíc očekává, že budou společně plánovat, konzultovat, mnohem více a kvalitněji komunikovat. Kompetence nelze uzavřít dveřmi jedné třídy.

Učitelům, kteří byli zvyklí pracovat samostatně a sledovat především výukový cíl, proto chceme naší Kuchařkou poskytnout cestu a možnosti, jak klíčové kompetence do výuky zařadit, jak je cíleně a úspěšně předávat, rozvíjet a následně reflektovat. K tomu je však nutné, aby si každý ze zúčastněných pedagogů klíčové kompetence zvnitřnil, pojmenoval, vlastními slovy dekodeval, aby se s nimi naučil pracovat a následně vše konzultoval se svými kolegy.

Všichni pedagogové, kteří prošli jednotlivými školními moduly, nejvíce ocenili osobní praktickou zkušenost, které se jim dostalo. To, že si jednotlivé kompetence mohli vyzkoušet přímo ve výukovém procesu, mělo zásadní vliv na práci s kompetencemi i na tvorbu Kuchařky klíčových kompetencí.

Všichni pedagogové, kteří Kuchařku tvořili, se však také shodli na tom, že práce s kompetencemi

¹ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 5

² Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 5

³ Čechová-Hansen, Barbara: Nápadky pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků, Portál, Praha 2009, s. 13

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

je vcelku náročný proces. Nejde totiž pouze o kompetenci samotnou, ale o celou výukovou jednotku. Ta se totiž musí jednotlivým kompetencím výrazně přizpůsobit. Stejně tak se kompetenčnímu vyučování musí přizpůsobit kolektiv, komunikace a vzájemná spolupráce mez pedagogy.

Než začnete tvořit svou první lekci klíčových kompetencí, bylo by dobře, kdybyste si pročetli naši Kuchařku. V jednotlivých kapitolách se dozvíte, jak postupovat při tvorbě výukových lekcí, které rozvíjejí klíčové kompetence.

PROJEKT NEKONČÍ – STÁLE TU JSOU INTERNÍ LEKTOŘI A KUCHAŘKA

Již při sestavování projektu Učíme kompetence kompetentně, jsme se zamýšleli nad tím, jak zajistit udržitelnost projektu, jak dosáhnout toho, aby získané poznatky a dovednosti nezapadly.

Chtěli jsme, aby i neproškolení či nově příchozí členové učitelských sborů měli možnost pochopit princip předávání klíčových kompetencí, aby byli sami schopni sestavit vlastní výukovou lekci tak, aby odpovídala kompetenčním kritériím.

V rámci projektu byla proto proškolená skupina interních lektorů. Jde o pedagogy z jednotlivých učitelských sborů, kteří jsou nyní schopni vést své kolegy a pomáhat jim uchopit klíčové kompetence. Právě tito učitelé by měli být nositeli kompetenčního učení.

Pokud jste z partnerské školy našeho projektu Učíme kompetence kompetentně, právě otevíráte vzniklou Kuchařku a nejste si zcela jistí tím, že zvládnete sestavit své vlastní lekce, obraťte se přímo na interního lektora vaší školy. Domluvte se spolu, jakým způsobem by vám mohl pomoci, běžte se podívat na jeho hodinu, pozvěte jej na svou vlastní, poskytněte si navzájem zpětnou vazbu. Správně učit kompetence nelze ze dne na den. Jde o hledání, vzájemnou pomoc a reflexi – a na to musí být alespoň dva.

Druhou možností, jak dosáhnout udržitelnosti našeho projektu, bylo vytvoření vlastního manuálu klíčových kompetencí. Ten právě držíte v ruce. Nazvali jsme jej Kuchařkou klíčových kompetencí. To proto, že jsme jednotlivé přísady i pracovní postupy nacházeli postupně, hledali nejlepší kombinace i dobré kuchaře. Vše se, myslím, nakonec povedlo a vy tak můžete využít hotových receptů – jednotlivých lekcí.

Nenechte se však omezovat ve své vlastní kreativitě. Neberte lekce jako neměnné dogma. Naopak! Berte lekce jako návody, inspirace, cestu, jak sestavit svou vlastní kompetenční přípravu, podle níž pak odučíte svou nejkrásnější hodinu.

Jednotlivé lekce vznikaly přesně tak. Všechny jsou výsledkem hledání, nalézání a zkoušení. Jednotliví lektori při jejich vytváření strávili mnohem více času než při sestavování „obyčejné“ přípravy na vyučovací hodinu, promýšleli postupy, vymýšlely nejrůznější varianty. Všichni autoři ale vědí, že každou z uvedených lekcí je možné modifikovat, že lze jednotlivé kroky upravovat a měnit. Proto jsme se snažili v průběhu našich setkávání poskytovat si vzájemně zpětnou vazbu – poukazovat na nedostatky, představovat vlastní řešení.

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

1. KOMPETENCE

1.1 CO JSOU VLASTNĚ KOMPETENCE?

Než nastane chvíle, kdy se poprvé pustíte do své vlastní lekce, je třeba si uvědomit, co vlastně kompetence jsou, co znamenají, že člověk (v našem případě nejen žák, ale i my samotní pedagogové) má nějakou kompetenci.

Dovolím si uvést definici se sborníku Výzkumného ústavu pedagogického: *Mít kompetenci znamená, že člověk je vybaven celým složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, ve kterém je vše propojeno tak výhodně, že díky tomu člověk může úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve studiu, v práci, v osobním životě. Mít určitou kompetenci znamená, že se dokážeme v určité přirozené situaci přiměřeně orientovat, provádět vhodné činnosti, zaujmout přínosný postoj.*⁴

Z uvedené definice tedy vyplývá, že rozvoj kompetencí nelze přesouvat do vyšších ročníků či dokonce tvrdit, že na základní škole není pro kompetence místo. Kompetence je nutné rozvíjet s prvním otevřením dveří základní školy. Do první třídy přicházejí děti, které očekávají, že se ve škole naučí nejen novým vědomostem, ale také novým dovednostem. Pokud by pouze seděly v lavicích a tupě biflovaly nové informace – a tedy nerozvíjely kompetence – došlo by k jejich velkému zklamání, vyprchala by jejich touha samostatně se dozvědět něco nového. Jak lehce by pak byly tyto děti manipulovatelné!

*Moderní psychologie učení ukázala, že získávání vědomostí se děje nejúčinněji právě ucelenou, smysluplnou aktivitou žáka, nikoli pouhým nacvičováním nebo memorováním.*⁵

*Klíčové kompetence se v českém školství objevily jakoby z čista jasna. Bez varování, bez přípravy. Pojem je to nový, jeho přesné vymezení se u nás i v Evropě teprve vytváří.*⁶

My při definování pojmu kompetence vycházíme z toho, že škola připravuje žáky na život a měla by je tudíž vybavit nejen znalostmi, ale také dovednostmi.

Kompetence pro nás tedy představují soubor dovedností, které jsou univerzálně potřebné v jakékoliv době, pro jakékoliv povolání. Podstatná je jejich univerzalita. Nikdo na základní škole neví, jaké nároky budou na žáky kladeny za deset, dvacet let, nikdo neví, kterému oboru se žák bude věnovat, co bude jeho povoláním.

*V RVP jsou klíčové kompetence stanoveny a formulovány obecně, znalosti, dovednosti, postoje žáka nejsou popsány detailně. Zkušenost škol ukazuje, že podrobnější zamýšlení nad klíčovými kompetencemi a převedení klíčových kompetencí „do společné řeči“ s kolegy ve sboru vede k tomu, že učitelé uvažují o rozvoji klíčových kompetencí jako o reálné součásti výuky, a nikoli jako o formalitě nebo o pouhém papíře.*⁷

Je proto třeba, aby si každý učitel, ale i každý učitelský sbor, převedl definice jednotlivých kompetencí do podoby zcela konkrétních činností. Je třeba, aby si každý učitel dovedl představit, jak kompetenci konkrétně promítne do své vyučovací hodiny, jaké konkrétní činnosti využije.

Je třeba, aby žáci rozvíjeli kompetence postupně – od nejjednodušších ke složitějším.

⁴ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 7

⁵ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 7

⁶ Čechová-Hansen, Barbara: Nápadky pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků, Portál, Praha 2009, s. 7

⁷ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 8

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

RVP definuje šest klíčových kompetencí.

1. k učení
2. k řešení problémů
3. komunikativní
4. sociální a personální
5. občanské
6. pracovní

Hranice mezi jednotlivými kompetencemi nejsou pevné.

Základní dovednosti, kterými jsou jednotlivé kompetence propojeny vymezili interní lektori takto:

- Komunikace
- Základní znalosti
- Spolupráce
- Učení se
- Řešení problémů
- Osobnost
- Pracovní návyky

Při předávání klíčových kompetencí musí mít učitel také stále na zřeteli faktory, které klíčové dovednosti ovlivňují. Faktorů je celá řada. Mezi nejzřetelnější patří

Motivace

Zájmy

Úroveň sociability

Paměť

Senzomotorické dovednosti

Předešlé zkušenosti

Věk

Talent

Úroveň inteligence

Dispozice

Přemýšlení

Pracovní skupina

Třídní kolektiv

Vyučující

Typ temperamentu

Pracovní tempo

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Klíčová kompetence	Obsah	Kompetenční cíl
K učení	<ul style="list-style-type: none"> • Umí se učit • Využívá různé strategie učení • Kriticky přistupuje ke zdrojům informací • Hodnotí svůj pokrok a dosahování cílů • Umí vyhledat informace • Umí pracovat s textem • Při vyvozování významu neznámých slov používá různé strategie • Spolupracuje se spolužáky • Při učení zohledňuje své učící potřeby • K získávání informací využívá různých zdrojů • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • Sám si plánuje a organizuje učení a pracovní činnost • Žák využívá při osvojení nových informací staré znalosti • Žák si rozvrhne postup učení, dodržuje ho • Žák si plánuje postup • Kriticky zkoumá text • Z textu vybere podstatné informace • Význam neznámých slov vyvodí na základě podobnosti či předchozích zkušeností • Získává informace z různých zdrojů, kriticky je hodnotí • Požádá spolužáky o spolupráci, spolupráce využije a získá díky ní nové zkušenosti, dovednosti a informace • ...

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Klíčová kompetence	Obsah	Kompetenční cíl
Sociální a personální	<ul style="list-style-type: none"> • Posuzuje reálně své fyzické a duševní možnosti • Je schopen sebereflexe • Stanovuje si cíle a priority • Přizpůsobuje se měnícím se životním podmínkám • Vytváří a udržuje hodnotné mezilidské vztahy • Je zodpovědný ke zdraví svému i jiných • Spolupracuje • Chápe odlišnosti, umí jich využít • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • Předem odhadne, zda je schopen dosáhnout cíle • Svou práci kriticky zhodnotí • Poskytne spolužákovi zpětnou vazbu • Pochopí pravidla hry a hraje dle nich • Při práci je ohleduplný, pomáhá, pomoc přijímá • Chová se tak, aby neohrožoval při práci své ani cizí zdraví • Toleruje cizí názor, dokáže jej prezentovat • ...

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Klíčová kompetence	Obsah	Kompetenční cíl
Občanská	<ul style="list-style-type: none"> • Zná své povinnosti a práva • Svými činy a jednáním podporuje rovnoprávnost • Respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot • Je schopen vcítit se do situací • Uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí • Poskytuje podle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích • Respektuje, chrání a ocení tradice, kulturní a historické dědictví • Projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost • Chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • Zná pravidla školního života • Dodržuje předem stanovený postup a pokyny • Podělí se o svůj názor, vyslechne ostatní • Dokáže svými slovy popsat situaci druhých • Řeší problémové situace • Určí, kdo je a kdo není v právu – argumentuje • Zná důležitá telefonní čísla, dokáže přivolat pomoc • Poskytne první pomoc • Dodržuje řád učebny • Zná důležité momenty českých dějin • Vlastními slovy vysvětlí pojem totalita • Zorganizuje exkurzi • Po ukončení práce roztřídí odpad a uloží jej na stanovené místo • O přestávce se chová ekologicky – šetří vodou, zhasíná apod. • Udržuje pořádek

Projekt Učíme kompetence kompetentně

Klíčová kompetence	Obsah	Kompetenční cíl
Pracovní	<ul style="list-style-type: none"> • Používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla • plní povinnosti a závazky • Adaptuje se na změněné pracovní podmínky • Přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti, ale i z hlediska ochrany zdraví i zdraví ostatních ochrany životního prostředí • Využívá své znalosti a zkušenosti • Orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a k jeho realizaci, chápe podstatu, cíl a riziko podnikání 	<ul style="list-style-type: none"> • Dodržuje řád odborné učebny • Pracuje podle pokynů a zadání • Odevzdává včas zadané úkoly • Vede si kvalitně sešit • Používá ochranné pomůcky • Zhodnotí dopad na životní prostředí • Chápe finanční pojmy, vlastními slovy je vysvětlí

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Klíčová kompetence	Obsah	Kompetenční cíl
K řešení problému	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpozná problém, objasní jeho podstatu • Zvažuje různé možnosti řešení • Nastíní postup řešení problému • Uplatní vhodné metody, vědomosti a dovednosti • Kriticky interpretuje získané poznatky a zjištění • Zvažuje možné klady a zápory variant řešení... 	<ul style="list-style-type: none"> • Přesně vystihne podstatu problému • Na základě zkušenosti navrhne řešení problému • Dokáže argumentovat a obhájit své řešení • Spolupracuje při řešení na problému • Známý postup aplikuje na nový problém
Komunikativní	<ul style="list-style-type: none"> • Efektivně využívá dostupné prostředky verbální a verbální komunikace • Vyjadřuj se jasně, srozumitelně a přiměřeně v mluvených i psaných projevech • Rozumí sdělením různého typu v různých komunikačních situacích 	<ul style="list-style-type: none"> • Domluví se skupinou na postupu • Využívá asertivních technik komunikace • Přesně formuluje svoje požadavky a závěry • Vyjadřuje se jasně a srozumitelně • Mluví spisovně, v celých, syntakticky správných větách • Shrne získané poznatky • Vlastními slovy interpretuje nové poznatky

Projekt Učíme kompetence kompetentně

1.2 PŘEDÁVÁNÍ A ROZVÍJENÍ KOMPETENCÍ

Na předávání a rozvíjení kompetencí nesmíte být sami. Žáci si kompetence neosvojí, budou-li vyžadovány a rozvíjeny pouze v jednom (vašem) předmětu. Je třeba, aby na škole vznikl jednotný konsensus, domluva mezi pedagogy. Při předávání kompetencí je zapotřebí společné (týmové) spolupráce pedagogů.

Ředitelé škol, právě v souvislosti s kompetenčním vyučováním, musí více než kdy jindy fungovat v rolích manažerů. Při „rozbalování“ kompetencí totiž stoprocentně vystane v učitelském sboru situace, kdy bude daná dovednost chápána učiteli různě. Potom samozřejmě musí dojít k jasnému uchopení a vydefinování dovednosti. Je třeba, aby každý z učitelů měl jasnou představu, co konkrétně daná kompetence vyžaduje. Spory mohou nastat nejen mezi učiteli stejných aprobací (např. u pracovní kompetence), ale zejména u učitelů aprobací tak odlišných jako je např. český jazyk a matematika. Ředitelé škol by měli mít stále na zřeteli, že kompetence si musí zvnitřnit všichni učitelé. Neboť je třeba, aby společně pracovali a komunikovali. *Učitelé v jedné škole potřebují rozumět klíčovým kompetencím celkem shodně, protože mají společně vychovávat tytéž žáky.*⁸

Učitelé se musí postavit do rolí vzájemných konzultantů a pomocníků. Je třeba, aby výuku společně plánovali a společně vkládali kompetenční rozvíjení žáků do jednotlivých předmětů.

*Klíčové kompetence jsou něčím, co žák rozvíjí a využívá ve všech vyučovacích předmětech, jsou to jisté univerzální způsobilosti: umění se učit, umění dorozumívat se, spolupracovat, jednat demokraticky, řešit problémy, pracovat soustředěně...*⁹

Domluva je třeba také proto, že žáci musí rozvíjet kompetence postupně. Měli by postupovat od nejjednodušších kroků ke složitějším, se zřetelem na věk a předešlé zkušenosti.

Učitel by měl vědět, na jaké úrovni se žáci nacházejí. Vyvaruje se tak situaci, kdy žáci k zajímavé činnosti přistoupí znuděně, a to jen proto, že ji dělali již několikrát a stává se pro ně rutinou.

Předávat kompetence nelze pouhým „bytím“ ve třídě. Žáky je třeba vtáhnout do výuky, naložit na jejich záda touhu dozvědět se a hledat. Učitel však musí zůstat řidičem, který přesně ví, kam jede.

⁸ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 11

⁹ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 7

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

2. VAŠE VLASTNÍ LEKCE

RVP po učitelích a škole žádá, aby vědomosti, dovednosti i postoje byly ve výuce rozvíjeny především společně, aby jejich rozvíjení neprobíhalo izolovaně. Taková příprava je však pracná a zabere mnoho času. Vede však k celistvému zvládnutí vědomostí – dovedností – postojů nebo-li klíčové kompetenci.¹⁰

Naše Kuchařka klíčových kompetencí počítá s další iniciativou ze stran interních lektorů, ale i ze stran ostatních pedagogů. Chceme, aby byla živým organismem, který se dál rozrůstá. Proto hned v úvodu této kapitoly je nasnadě poukázat na to, že i vaše příspěvky se mohou stát součástí tohoto manuálu. Až dospějete do fáze, kdy si budete myslet, že vaše lekce je lekcí, která předává a rozvíjí klíčové kompetence, a že se chcete o svou lekci podělit, neváhejte a zašlete nám ji. (Veškeré kontakty naleznete na konci Kuchařky)

2.1 JAK NA SVOU PRVNÍ LEKCI

Krok 1.

Než začnete tvořit svou první lekci klíčových kompetencí, bylo by dobře, kdybyste si přečetli naši Kuchařku. Nahlédněte do již hotových lekcí. Projděte si jejich strukturu, přečtěte si jednotlivé kroky. Je jedno, zda vezmete lekci matematiky či cizího jazyka, jen sledujte sled kroků, konstrukci lekce.

Pročtěte si Kuchařku. Každý šéfkuchař tak začíná.

Krok 2.

Rozhodněte se, jakou kompetenci budete ve své výukové hodině naplňovat, rozvíjet.

Pokud si nevíte rady s obsahem jednotlivých kompetencí, napoví vám kapitola 1. Kompetence

Vyberte si kompetenci.

Krok 3.

Zvažte, jaké bude výukové téma vaší hodiny.

Na každém tématu lze rozvíjet jednotlivé klíčové kompetence. Některá témata však lépe korespondují s určitou kompetencí než jiná. Zvažte proto, zda vaše téma a vámi zvolená(é) kompetence jdou společně nenásilně dohromady. Nesnažte se „nacpat“ vámi zvolenou kompetenci tam, kde vám jednoduše „nesedí.“ Žáci mají šestý smysl, poznají, že něco nehraje a vaši skvěle promyšlenou hodinu mohou naprosto zničit.

Nezapomínejte také na to, že neexistují přesně vytýčené hranice mezi jednotlivými kompetencemi. Kompetence se prolínají. Stejnou činností můžete plnit hned několik kompetencí najednou.

Stanovte téma vaší lekce.

Krok 4.

Veźmte si před sebe formulář lekce.

¹⁰ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 7

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Příprava

Téma:

Kompetence:

Tématický cíl:

Kompetenční cíl:

Forma (frontální, skupinová...):

Pomůcky:

Prostorová organizace (třída, tělocvična...):

Evokace:

Uvědomění:

Reflexe:

Poznámky (vaše vlastní zpětná vazba – co se osvědčilo, co by bylo lépe udělat jinak...):

Zdroj (citace, obrázky apod.)

Doplňte Téma.

Využívejte formulář na přípravu lekcí. Povede vás.

Krok 5.

Ke svému tématu formulujte Tematický cíl.

Snažte se, aby byl jasný, zřetelný, zjistitelný. Formulujte jej tak, abyste ještě v dané časové dotaci byli schopni zjistit, zda žáci cíle dosáhli.

Vyvarujte se tematických cílů typu: žák zopakuje, zamyslí se, ...

Buďte konkrétní!

Příklad:

- *žák správně doplní i/y v předloženém testu,*
- *žák vybere z textu pět klíčových slov,*
- *žák napíše novinovou zprávu podle zadaných kritérií,*
- *žák použije daný algoritmus v zadané úloze.*

Nenechte se zmást tím, že cíl vypadá malý, mizivý. Žáci potřebují jasné hranice, konkrétní výsledky. Potřebují si sami v sobě jasně formulovat: „Naučil jsem se...“

Velké a rozbředlé tematické cíle vyvolávají v žácích, a přiznejme, že i v učitelích, zmatek. Jsou příliš neuchopitelné, neměřitelné.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Chápejte tematický cíl jako ukazatel, který vám stále naznačuje směr. Nemáte-li jej, nedojdete k cíli. Žáci budou zmatení, výuková hodina bude zbytečně prožitým časem, vy budete zbytečně frustrovaným učitelem.

Stanovte si konkrétní, jasný, dosažitelný, měřitelný tematický cíl.

Krok 6.

Ke zvolené (zvoleným) kompetenci (kompetencím) si formuluje kompetenční cíl.

Každá kompetence nabízí obrovskou škálu dovedností. Nesnažte se je v jedné výukové jednotce postihnout všechny. Vyberte si.

Postupujte od širšího k užšímu – od širšího pojetí cíle, ke konkrétnímu.

Př.

1. Kompetence k řešení problému
2. Širší cíl – žák dokáže argumentovat
3. Konkrétní cíl – žák v textu vyhledá argumenty pro svá tvrzení

Bud'te opět konkrétní.

Kompetenční cíl formulujte jasně, zřetelně.

Stanovte si, jak poznáte, že žák dosáhl vámi vytčeného kompetenčního cíle.

Vyberte si konkrétní dovednosti, které chcete rozvíjet. Míň někdy znamená víc!

Krok 7.

Rozhodněte se, jaká forma a metoda výuky vám nejlépe pomůže dosáhnout kompetenčního i výukového cíle.

Pro výuku sledující rozvoj klíčových kompetencí jsou vhodné metody aktivního učení. Směřují k tomu, aby si žák vytvářel vlastní úsudek a ten spolu s pochopením nové informace začlenil do systému svých znalostí. Při aktivní výuce provádějí většinu práce žáci. Studují myšlenky, řeší problémy a aplikují získané vědomosti v praxi. Žáci svojí činností určují průběh výuky, aktivně se zúčastňují procesu vzdělávání a průběh výuky je pro ně zajímavý a podnětný. Metody aktivního učení se snaží co nejvíce napodobit spontánní, přirozené učení, proto v něm učitel hraje roli spíše facilitátora než „poskytovatele informací“. Učitel tedy doprovází, pomáhá, vede, ale nejaktivnější účastníky učebního procesu jsou sami žáci.¹¹

Správně uchopit a používat nové metody a formy výuky však nelze ze dne na den.

Nežeňte se zbytečně do forem a metod, které vám „nesedí“.

Sestavujete právě svou první kompetenční lekci, tak se nepouštějte na tenký led. Musíte si být sami sebou jistí, protože jedině tak budete působit přesvědčivě na žáky. Sedí-li vám frontální výuka, tak ji klidně využijte.

¹¹ Čechová-Hansen, Barbara: Nápadů pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků, Portál, Praha 2009, s. 33

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Na ostatních formách a metodách výuky pracujte. Běžte se podívat ke kolegovi, který je běžně používá, jeďte na školení, které tyto formy aplikuje, čtěte. Do své vlastní výuky je zavádějte postupně. Pokaždé zhodnoťte, co pro vás bylo na dané výukové formě přínosného, co příště vypustit, co se podařilo. Poučte se z vlastních chyb, čerpejte z chyb kolegů, nechte si poradit zkušenějším.

Nečekejte výsledky hned – je to proces! Výdrž! Trpělivost!

Nevzdávejte to.

Postupně odhalíte široké spektrum vašich vlastních forem a metod výuky.

Krok 8.

Rozhodněte se, jak rozmístíte nábytek a žáky ve třídě. Nezapomínejte na to, že každé neobvyklé uspořádání klasické třídy stojí čas. Pokud žáci nejsou zvyklí na rychlé přesuny, můžete pak místo výuky přestavovat nábytek a překřikovat je. Vyvarujte se proto změn, které nejsou nezbytně nutné. Naplánujte si, jak třídu přestavíte – a pokud víte, že je přesun časově náročný, obětujte mu raději část přestávky. Budete ta mít čas na výuku a ještě získáte moment překvapení na svou stranu.

Je-li třeba, přeorganizujte si třídu ještě před začátkem výuky. Získáte tím čas i moment překvapení.

Krok 9.

Rozpracujte vaši „hodinu“ do tří fází: evokace – uvědomění – reflexe.

Víc informací najdete v kapitole E - U - R

Naučte se využívat třífázového modelu výuky.

Krok 10.

U každé fáze pečlivě pracujte s časem. Do přípravy si udělejte poznámku o čase, který vám daná aktivita zabere.

Počítejte s tím, že díl času zaberou nezbytně nutné aktivity, jako je zápis do třídní knihy, zapsání zapomínajících žáků, vyřešení kázeňských nesrovnalostí – zkrátka, nějakých 5 minut si dejte jako časový odpis. (Pokud zbudou, můžete využít některé dílčí aktivity.)

V časovém plánu myslte především na to, že ke správnému rozvíjení kompetencí je nutné tyto dovednosti reflektovat. Musíte žákům dopřát kompetenční aha-moment.

Nechte si dostatečný časový prostor na reflexi kompetencí.

Krok 11.

Napište si ke své lekci vaši vlastní zpětnou vazbu. Napište si do formuláře, co se vám podařilo, co naopak.

Zhodnoťte objektivně svou práci. Vyvarujete se tak v budoucnosti stejných chyb.

EVROPSKÁ UNIE

Projekt Učíme kompetence kompetentně

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.2 TŘÍFÁZOVÝ MODEL UČENÍ

Při přípravě lekcí i Kuchařky samotné jsme se rozhodli využít tzv. Třífázový model učení. Jde výukový systém, který je využíván Kritickým myšlením. Žáci na něj skvěle reagují, neboť vnáší do výuky jakýsi vnitřní řád, je pro žáky návodem a cestou, pracuje s podvědomím.

Tento model chápe poznávání jako postupný proces, v němž má hlavní roli žákova aktivita a snahou učitele je připravit pro ni optimální podmínky. Učitel v tomto modelu nesdílí hotové poznatky, ale vytváří učební situace, v nichž žáci samostatně či ve skupině hledají informace, pracují s nimi, zkoumají je a na základě vlastního přičinění se dobírají výsledku. U každé látky můžeme vycházet z předpokladu, že žáci již něco vědí.¹²

V naší Kuchařce vstupuje do fáze Reflexe nový prvek. Je jím reflexe kompetenčního cíle, se kterým třífázový model nepracuje. Pro naši – kompetenční – výuku je však stěžejní. Právě na něj je z naší strany kladen důraz a budu se jím proto zabývat ještě samostatně.

Evokace

Jde o úvodní část výuky. Není však totožná s pojmem motivace, který si většina učitelů osvojila při studiu na pedagogické fakultě.

Úkolem evokace je

- přinutit žáka, aby si aktivně vybavil, co o novém tématu již ví. *Přinutit ho, by o tématu začal samostatně přemýšlet. Uvědomí si, nakolik dané téma zná, z chaotických podvědomých znalostí sestaví vlastní vědomostní strukturu probíraného tématu, do níž může následně vložit nová fakta.*
- zaktivizovat studenta. *Efektivní učení předpokládá aktivitu samotného učícího se jedince.*
- vzbudit vnitřní zájem studentů řešit předložený problém – tedy učit se.¹³

Uvědomění si významu informací

V této fázi se žák setkává s novými informacemi a myšlenkami

Úkolem uvědomění si významu je

- udržet zájem žáka vyvolaný ve fázi evokace
- podnítit žáky, aby sledovali, jak se vyvíjí jejich vlastní chápání nových poznatků.¹⁴

Reflexe

Úkolem reflexe, tak jak ji podává Kritické myšlení, je

- dovést žáky k vyjádření nových myšlenek vlastními slovy
- podpořit výměnu názorů mezi žáky¹⁵

¹² Čechová-Hansen, Barbara: Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků, Portál, Praha 2009, s. 35.

¹³ Steelová, J., Kurtis, M., Temple, CH., Walter, S.: Co je kritické myšlení (vymezení pojmu E – U- R), vydáno v rámci projektu Rovnováha, Kritické myšlení, Praha 1997.s. 23

¹⁴ Steelová, J., Kurtis, M., Temple, CH., Walter, S.: Co je kritické myšlení (vymezení pojmu E – U- R), vydáno v rámci projektu Rovnováha, Kritické myšlení, Praha 1997.s. 25

¹⁵ Steelová, J., Kurtis, M., Temple, CH., Walter, S.: Co je kritické myšlení (vymezení pojmu E – U- R), vydáno v rámci projektu Rovnováha, Kritické myšlení, Praha 1997.s.2 6

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.3 REFLEXE KOMPETENČNÍHO CÍLE, POSELSTVÍ DO BUDOUCNOSTI

Reflexe kompetencí sleduje v podstatě dva hlavní úkoly.

1. Zhodnotit vlastní kompetenční cíl – ten si učitel stanoví hned v úvodu své přípravy výukové lekce. Učitel musí ve fázi reflexe na nově získanou dovednost poukázat, připomenout žákovi, že s ní nějakým způsobem nakládal, pracoval.
2. Zanést žákem nově získanou kompetenci do širšího rámce – tedy poukázat na její konkrétní praktické využití v běžném životě – odpovědět žákovi na otázky – „K čemu mi to bude dobré? Kde to využiju?“

Bez reflexe kompetenčního cíle si žák vůbec neuvědomuje, že ve výukové hodině získával či rozvíjel kompetenční dovednosti. Nebude tudíž schopen je v budoucnu cíleně využívat.

Reflektovat kompetenční cíl může učitel ve třetí fázi – tj. ve fázi reflexe nebo hned po činnosti, která k rozvíjení kompetencí vedla.

2.4 ČAS

Při práci s kompetencemi vstupuje do výukové hodiny nový prvek, se kterým nebylo dosud počítáno. Učitel proto musí mít stále na zřeteli, že z časového krajíce 45 minut bude muset ukrojit několik minut právě pro reflexi kompetenčního cíle.

Sestavujete-li svou kompetenční lekci poprvé, počítejte tak s 5 minutami.

Při přípravě kompetenční lekce počítejte s časem, který musíte věnovat následné reflexi tematického cíle!

2.5 KOMPETENČNÍ CÍLE

Tato kapitola by pro vás měla být inspirací při hledání kompetenčních cílů.

(Ještě jednou bych zde ráda zdůraznila, abyste při jejich hledání a zadávání byli opravdu konkrétní.)
Jednotlivé kompetence předkládám v tabulkách.

- První sloupec obsahuje název klíčové kompetence.
- Druhý sloupec obsahuje tzv. rozbalenou kompetenci. Je v něm tedy uvedeno, co si pod danou kompetencí představíte, co žák umí, zvládá-li kompetenci k učení.
- Třetí sloupec uvádí konkrétní kompetenční cíle na úrovni jedné výukové jednotky. Tento sloupec je inspirací pro vaše lekce. Lze jej samozřejmě stále doplňovat.

3. HODNOTÍME KOMPETENCE

V souvislosti s výukou klíčových kompetencí nemůžeme v žádném případě obejít otázku jejich hodnocení. Myslím, že ze samotného obsahu klíčových kompetencí jasně vyplývá, že jejich nejučinnějším hodnocením bude hodnocení slovní. Učitel musí žákovi poskytnout jasnou, kvalitní zpětnou vazbu, nastavit žákovi zrcadlo.

Stejně jako hodnocení vědomostí, je třeba nastavit hodnocení kompetencí spravedlivě. *Učitele obvykle tíží to, že mají stejně hodnotit práci různě disponovaných žáků, nebo že mají jednoduše*

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

hodnotit složité činnosti žáků. Žáky mrzí a odrazuje od učení, když se jim zdá, že je učitel nehodnotí spravedlivě.¹⁶

Kvalitní zpětná vazba je učitelská dovednost, kterou je třeba trénovat a stále o ní přemýšlet. Nesmí se stát, že zpětná vazba nabere podobu stále se opakujících klišé.

Rozvoji klíčových kompetencí žáků napomůže kvalitní a pravidelná zpětná vazba, díky níž se dozvědí, v čem konkrétně tkví jejich silné stránky a v čem je třeba se zlepšit. K tomu nám poslouží pravidla popisného jazyka. S jeho pravidly seznámte i své žáky. Mohou je sami využít, až budou poskytovat zpětnou vazbu svým spolužákům i při svém sebehodnocení.

- Soustřeďte se na pozorovatelné projevy chování – používejte popisný jazyk
- Vyvarujte se zobecňujících formulací, zejména u vyjádření vlastností člověka "
- Neporovnávejte¹⁷

Při rozvoji kompetencí musíme také vycházet z toho, že základní podmínkou je schopnost žáků hodnotit objektivně sám sebe. Zpětnou vazbu tudíž neposkytujeme jen pro ni samotnou, pro rozvoj kompetencí, ale také proto, že díky ní učíme naše žáky poskytovat si navzájem zpětnou vazbu.

Kritéria pro hodnocení jednotlivých kompetencí lze nejsnadněji odvodit z konkrétního popisu částí klíčových kompetencí. Učitelé, kterým se podařilo rozbalit a zapsat klíčové kompetence dost konkrétně, spatřují i za obecnými formulacemi z RVP už napořád uspořádanou škálu docela konkrétních činností, dovedností a postojů, které má určitý žák ve chvíli, kdy to „umí.“ Nejen učitel, ale i žáci tedy vědí, co a jak by se mělo hodnotit a o co tedy má žák usilovat. Když hodnocení dává žákovi zprávu o tom, kde se žák právě nachází na škále požadavků, pak není pro žáka tak důležité, zda je lepší nebo horší než ostatní ve třídě, ale více si hlídá svou vlastní dráhu kupředu. Individuální vztahová norma v hodnocení se musí opírat o jasné požadavky na cestě k cíli, a tím dává učiteli možnost ocenit žáka spravedlivě, ať se učí pomalu nebo lehce.¹⁸

3.1 KOMPETENCE A ZNÁMKOVÁNÍ

Velký problém ale může nastat v situaci, kdy na škole nefunguje slovní hodnocení a žáci jsou hodnoceni klasickou stupnicí 1 – 5. Učitel je vlastně nucen převést slovní hodnocení do formy známky.

Musí mít stále na zřeteli, že známka musí být spravedlivá, žák musí chápat, proč byl ohodnocen právě danou známkou.

Z vlastní zkušenosti doporučuji zainteresovat na tomto „převodu“ žáky. Pro hodnocenou kompetenci stanovte kritéria. Vycházejte z popisu, rozbalení jednotlivých kompetencí. Pokud žák splní všechna kritéria, má nárok na jedničku, za každé nesplněné kritérium snižujte výslednou známku (o stupeň, o půl stupně – na tom se dohodněte s žáky). Víím, nejde to úplně ruku v ruce s představami o zpětné vazbě, ale žáci berou tento systém jako spravedlivý a objektivní. Sami se aktivně podílejí a jeden druhému dokáží vysvětlit, proč byli oceněni právě danou známkou.

¹⁶ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 15

¹⁷ Čechová, Hansen, B.: Nápadny pro rozvoj hodnocení klíčových kompetencí žáků, Portál, Praha 2009, s. 15-18

¹⁸ Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007, s. 15

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Příklad

Referát

Kritéria:

1. Referát je napsaný čitelně, rukou autora
2. Referát obsahuje dokreslující obrázky, ilustrace, náčrty, grafy
3. Žák přednese referát jasně, zřetelně, bez zadržování a koktání
4. Informace budou jasně a srozumitelně formulovány
5. Klíčová slova referátu budou napsána na tabuli

Po přednesení referátu s ostatními žáky projedte nastavená kritéria. Za každé nesplněné snižte známku.

Podobný systém lze nastavit u každé práce, u každé kompetence, kterou budete s dětmi procvičovat.

Př. Kompetence pracovní

Cíl: Připraví si pracovní místo, po ukončení práce je uklidí.

Kritéria:

- Všechny nepotřebné věci uklidí na jejich místo (do tašky, do lavice, skříně...)
- Na pracovní stůl, lavici si vyndá pouze materiál a nástroje potřebné k práci
- Věci na pracovním místě si poskládá tak, aby byly přehledně a účelně k dispozici
- Po ukončení práce roztřídí odpad a odnese jej do vyznačených nádob
- Stůl umyje, otře

ZÁVĚR

Téměř tříletý projekt Učíme kompetence kompetentně poskytl zainteresovaným učitelům nový pohled na výuku kompetencí. Myslím, že oproti dostupné literatuře je naše pojetí kompetencí v lecčems nové.

Z dostupné literatury mohou učitelé nabýt dojmu, že kompetence jsou něco zcela nového, něco, co doposud ve své výuce nepředávali. Nemyslím si to. Myslím, že kompetenci (nespecifikovanou) předává každý učitel. Problém je v tom, že často nevědomě – a tudíž bez širší odezvy mezi žáky. U žáků tak nedochází k vytouženému „aha! – já jsem se naučil novou dovednost a využiju ji při ...“

Od učitelů se tedy v našem případě očekává především převedení kompetence z roviny nevědomé, do roviny vědomé. Je třeba, aby si učitel zcela vědomě naplánoval, jakou kompetenci bude rozvíjet, jak ji bude rozvíjet a jak ji následně bude reflektovat. To samozřejmě s sebou nese mnohem promyšlenější přípravu, zvládnutí aktivních metod učení a výraznou spolupráci mezi pedagogy.

Zároveň se od učitelů očekává vědomá práce sama na sobě. Teď, více než kdy před tím, záleží na osobnosti učitele, na jeho postoji k žákům, látce, výuce a životu. Učitel se ve výuce kompetencí stává osobností, od které se vše odvíjí. Podstatnější než suma informací, kterou učitel disponuje, je to, jak se k informacím staví a jak je využívá.

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Díky projektu si většina učitelů uvědomila, že je nutné žáky vést ke konkrétním cílům – jak tematickým, tak kompetenčním.

Je také třeba, aby žáci dokázali na konci vyučovací jednotky pojmenovat, co vše se právě naučili. Mají-li o cílech jasnou představu a vědí-li, že jich dosáhli, dostavuje se u nich pocit uspokojení a prohlubuje se kladný vztah ke škole, k učiteli, k výuce. Začínají školu chápat jako příjemnou součást jejich života a učitele jako vítaného pomocníka. „Chodit do školy“ se pak stává pro žáky i učitele milou povinností.

Přeji vám všem, aby dnů, kdy plníte milou povinnost bylo co nejvíce, aby Vám Vaše práce zůstala i nadále posláním, které Vás naplňuje a rozvíjí.

Děkuji našim lektorům z liberecké Aperty, že nám v lecčems otevřeli oči a svým příkladem i přístupem dodali potřebnou energii pro dlouhou cestu, kterou máme mnozí před sebou.

Mgr. Hana Prchlíková

Seznam použité literatury:

Fisher, Robert: Učíme děti myslet, Portál, Praha 2004

Čechová Hansen, B.: Nápadky pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí, Portál 2009

Belz, H., Siegrist, M.: Klíčové kompetence a jejich rozvíjení, Portál, Praha 2001

Kolektiv autorů: Klíčové kompetence v základním vzdělání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hry na uvolnění

Autor: Blanka Trnková

Většinu her znám z předmětu Práce se skupinami a Prožitková pedagogika na TU v Liberci, vyučující a garant studia: PhDr. Jan Činčera Ph.D., obor Pedagogika volného času.

Icebreakery (ledolamky)

- krátké a jednoduché hry
- na seznámení nového kolektivu
- na prolomení počáteční nedůvěry
- jednoduchá pravidla, žádné nebo minimální pomůcky
- realizovatelné okamžitě

Andělská Anděla

Cíl: představování a jednoduchá charakteristika

Řekneme své jméno a přidáme slovo (přídavné jméno), které musí začínat na stejné písmeno jako křestní jméno a alespoň trochu ho charakterizuje (nebo jeho náladu, oblečení apod.) (Blanka Bláhová, Nad'a Náladová, Olga Oranžová.....). " . Další určený člověk v kruhu to zopakuje a přidá své jméno. Další zopakuje všechny předchozí a přidá své, atd. Na konci je to už hodně dlouhé, ale tímto si jména zapamatuje snad skoro každý...

Posílám ti dárek

Cíl: zopakování jmen v nové skupině. Zároveň si děláme radost imaginárními dárky.

Hráči sedí v kruhu a podávají si „předmět“ imaginární dárek. První začne se slovy „já Petr posílám tento dárek Hance“ (dárek může blíže určit, například pero, aby se jí dneska dobře psalo). Slovo má Hanka a obdaruje dalšího.

Upír

Cíl: hra je vhodná pro skupinu, která už se jmény seznámila, ale ještě by se hodilo je procvičit.

Hráči si stoupnou do kruhu a jeden je zvolen upírem. Vybere si v kruhu oběť a k té se pomalu blíží. Pantomimicky přitom předvádí, jak se jí zmocní. Oběť je prvně zcela paralyzována a až po chvíli je schopná mrknout na svého zachránce, kohokoliv z kruhu. Ten jí může zachránit jen tím způsobem, že nahlas vysloví její jméno. Upír v tom případě jde po zachránci. Pokud oběť není zachráněna, upír jí chytne za ramena a ona se stává novým upírem. Při vyslovení nesprávného jména nebo když se ozve špatný zachránce, tak si mění místo s upírem také.

Reportéři

Cíl: seznámit se s kolegy ve skupině, dobrý začátek pro týmovou práci.

Stojíme v kruhu. Volíme otázky, jejichž odpovědi jsou důležité pro seznámení nebo další aktivitu. Např. Kdo je z tohoto města?, udělá krok vzad. Kdo byl v létě u moře?, udělá krok vzad. Kdo má doma psa?... Kdo se sem dneska těšil?... Otázky pasujeme na konkrétní skupinu. Když se nám kruh výrazně rozdělil, vytvoříme dvojice (např. pomocí pexesa) z lidí, které stojí na podobné vzdálenosti od středu. Dáme jim čas (asi 3 minuty). Zahrají si na reportéry, dozjistí o kolegovi co nejvíc a naopak. Vědí z čeho vycházet, protože pokud stáli vedle sebe, tak už vědí, že oba mají např. psa... Pak svého kolegu (po dobu 1 minuty) představují ostatním. Vystřídají se všichni.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Abeceda

Cíl: hra je vhodná pro skupinu, která už se jmény seznámila, ale ještě by se hodilo je procvičit. Potřebujeme o něco větší počet židlí než je hráčů. Ze židlí utvoříme kruh a každý si stoupne na jednu židli. Od té chvíle nesmí nikdo mluvit ani vydávat žádné hlasité zvuky. Je rovněž zakázáno sestoupit ze židlí na zem. Úkolem je výměna míst tak, aby byli hráči seřazeni podle místa v abecedě počátečního písmene svého křestního jména.

Obměnou je výměna míst podle data narození, města odkud hráči jsou atd.

Kdo je za zástěnou

Cíl: hra je vhodná pro skupinu, která už se jmény seznámila, ale ještě by se hodilo je procvičit. Hráči se rozdělí na dvě skupiny které místa proti sobě a jsou oddělena svisle drženou dekou nebo prostěradlem (zde jsou potřeba dva organizátoři). Každé družstvo vybere jednoho zástupce, který si dřepne nebo sedne těsně za deku. V jednom okamžiku organizátoři deku spustí a v tu chvíli se oba hráči snaží co nejdříve říci jméno svého soupeře. Komu se to podaří dříve vítězí a jeho soupeř se stává zajatcem úspěšnějšího družstva. Hra může skončit, když na jedné straně deky už nikdo neseď.

Jména na rychlost

Hráči sedí nebo stojí v kruhu a v libovolném pořadí si házejí míček tak, aby se všichni vystřídali a míček se vrátil opět k prvnímu, u házení se říkají jména. Několikrát si to vyzkoušejí ve stejném pořadí tak, aby míček nespádl. Jakmile je pořadí jasné vedoucí hry hráče vyzve, zda to nechtějí vyzkoušet na čas a čas změří. Hráči jsou neustále motivováni ke zlepšování času prostým „jde to rychleji“.

Záleží na dohodě a spolupráci hráčů, jak si s „úkolem“ poradí. Jediné pravidlo zní, že míček musí putovat ve stále stejném pořadí. Cílem je dosáhnout co nejnížšího času.

Deinhibitizéry (uvolňovačky)

- krátké a jednoduché hry
- jednoduchá pravidla
- na povzbuzení a pro udržení pozornosti
- zbavují účastníky napětí
- uvolňují od náročnějšího programu
- žádné nebo minimální pomůcky
- realizovatelná okamžitě

Pružinky

Hráči sedí na židlích v kruhu. Jednotlivá písmena ze slova PRUŽINKY kolují v kruhu, každý vysloví jedno písmeno. První P, další, vedle něj sedící R atd.. Když dojde na hráče, který vysloví Y, tak začne na židli poskakovat (pružit) a dál už žádné písmenko neřekne. Hra končí tehdy, když jsou všichni pružinky a skáčou.

Z vody do vody

Na zemi se udělá čára, ta představuje břeh a za čarou je voda. Organizátor říká: „do vody“ a účastníci stojící vedla sebe špičkami u čáry ihned snožmo skočí do vody, následuje povel „z vody“. Tempo povelů se zrychluje, a aby to nebylo tak jednoduché, tak organizátor vkládá matoucí povely, jako „do lesa“, „z práce“ apod. Ze hry vypadává ten, kdo neskáče snožmo

- v tempu
- poplete směr z a do
- reaguje i na matoucí povely

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Autíčko

Hráči sedí na židlích v kruhu. Organizátor pohybem hlavy s patřičným zvukovým doprovodem (jako) posílá nějaký motorový dopravní prostředek na spoluhráče sedícího po jeho pravé nebo levé ruce. Autíčko s každým hráčem mění rychlost i zvuk. Kdykoliv může změnit směr. V této hře nikdo neprohrává. Jde pouze o to užít si ji a uvolnit se.

Hra s tělem

Organizátor si postaví hráče do podkovy, všichni na něj musí vidět a on je také musí vidět. Ukazuje jim a oni napodobují podle jeho povelů, HLAVA, NOS, PUPÍK. Organizátor zprvu ukazuje části těla, tak jak je vyslovuje, pak to začne záměrně plést. Řekne PUPÍK a sahá si na nos. Ostatní si musí sáhnout na pupík. Kdo si sáhne na nos, ze hry vypadává. Hlídáme, aby nikdo neměl zavřené oči, a kam si kdo sahá a vyřazujeme...

Děšť

Sedíme nebo stojíme v kruhu. Organizátor rozhodne v které směru kruhu ho budou účastníci jeden po druhém napodobovat. Organizátor předvádí zvuky (tře si dlaně, lehce a různě tleská, plácá se do stehů, dupe....) simulující různou intenzitu deště, tím jak se účastníci postupně přidávají, tak se zvuk zesiluje nebo zeslabuje. Dá se napodobit dešť různé intenzity, od mrholení až po krupobití, nejhezčí je, kdy se nám povedou všechny nuance.

Stroj

Tato hra potřebuje hravější skupinu. Organizátor vysvětlí skupině, že se pokusíme rozpohybovat fantastický stroj, složený z našich těl a nápadů. Jednotliví účastníci se ke stroji přidávají tak, aby vzniknul trojstup. Organizátor začíná: dupe, houká, tahá rukama..., vedle něj si stoupne další a na místě předvádí pohyby a zvuky, přidá se třetí, za něj další tři. Až se zařadí všichni, stroj se dá do chodu a všichni jdou vpřed, vydávají zvuky a všelijak se pohybují, ale udržují základní formaci.

Posílám kouzelný předmět

Organizátor předstírá, že drží kouzelný předmět těchto vlastností: mění tvar, hmotnost, skupenství, životnost....Takže organizátor směrem kruhu posílá neposlušnou kuličku, která se v ruce dalšího změní v mouchu, další předává těžkou velkou krabici atd. Fantazii se meze nekladou. Předmět se posílá jedním směrem, všichni se vystřídají.

Kontaktní hry (zahříváčky)

- slouží k naladění skupiny na další program
- používají se především ve skupině, která už se zná
- jsou krátké, jednoduché, zábavné...
- umožní vám přepnout skupinu (děti) do režimu jaký potřebujete
- při těchto hrách také dochází k fyzickému kontaktu hráčů – to napomáhá budování vzájemné důvěry a zbavuje ostychu.
- mohou se hodit k posílení vztahů ve známé skupině, k posílení soudržnosti, zbourání bariér snížení strachu z tělesného kontaktu

Kolíčky

Každý hráč dostane tři (čtyři, pět...) kolíčků na prádlo a umístí si je kamkoli na oblečení. Na pokyn začíná boj všech proti všem, kdy se každý snaží ukořistit co nejvíc kolíčků soupeřů a přitom ubránit svoje kolíčky (každý ukořistěný kolíček si musí každý hned zase připnout kamkoli na oblečení). Po pár minutách (čas je dopředu daný a všem známý) se kolíčky spočítají, ale neodepínají. Hra může pokračovat druhou fází: zbavit se všech svých kolíčků tím, že je připnu některému ze soupeřů

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

(zároveň se ovšem musím snažit, aby mi nikdo žádný další kolíček nepřipnul). Opět se pracuje s časem.

Gordický uzel

Skupina si stoupne do úzkého kruhu, všichni zavřou oči a kruh ještě zmenší. Když je opravdu těsno dají ruce před sebe a chytanou se za nějakou cizí ruku. Každý drží dvě ruce. Když všichni někoho drží, otevřou se oči a mohou začít s rozmotáváním. Je nutné podlézat, otáčet se,... Nesmí se pustit! Úkolem je rozmotat se.

Hmota

V této hře je cílem stát se součástí Hmoty. Všichni hráči si zavážou oči (pokud to zvládnou, tak je stačí mít zavřené) a jeden z nich je tajně zvolen jádrem hmoty. Všichni se pohybují prostorem a hledají Hmotu. Pokud na někoho narazí, potichu se zeptají „Hmota?“ a pokud není Hmotou, tak spoluhráč odpoví: „Hmota“?. Jen součásti Hmoty mlčí – tak ho (je) poznají. Hmota postupně roste, až se její součástí stanou všichni. Hmota se může pohybovat nebo může stát na jednom místě.

Oxford vs. Cambridge

Hráči se rozdělí na dvě skupiny – jedna je studentský tým Oxfordu, druhý Cambridge. Jde o závod veslic. Všichni si sednou na zem, jeden za druhého – oba týmy proti sobě. Ti vpředu – kapitáni – se chytanou za ruce a ostatní chytí za ramena hráče před sebou. Začíná se veslovat, rozhodčí skanduje „Oxford, Cambridge, Oxford, Cambridge,...“ Hráči se také povzbuzují. Obě skupiny se naklánějí střídavě dopředu a dozadu. Veslování se zrychluje. Na písknutí si skupiny vymění místo (kapitáni zůstávají vpředu). Ti, kteří nestihli dosednout dříve než soupeřící skupina celá seděla, vypadávají. Pískání se čas od času zopakuje, stále se zrychluje. Vyhrává skupina, které v předem známém časovém limitu zůstalo více veslařů.

Zdroj ze kterého některé hry vycházejí:

Neuman J.: Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. Portál, Praha 2000

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Měřítka mapy

- Autor:** Mgr. Jan Bohdanecký
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Zeměpis 6. ročník (měřítka mapy)
- Klíčové kompetence:** Kompetence k učení, k řešení problémů, sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 25
- Forma:** Skupinová, střídavě s frontální
- Prostorová organizace:** Třída, připravená pro skupinovou práci cca 5 stanovišť.
- Téma:** Měřítka map, výpočet měřítka map, číselné měřítka, grafické měřítka
- Cíl:** Žáci pochopí význam měřítka na mapách a na základě získaných vědomostí a dovedností určí vzdálenosti míst na mapě.
- Pomůcky:** Mapy různých měřítek a určení (turistická mapa, automapa, plán města, nástěnná mapa, turistický průvodce, mapa v cizím jazyce, atlas otevřený na straně s politickou mapou Evropy, mapy musí obsahovat číselné a grafické měřítka), pracovní list, papírky s účelem mapy, fixy, dlouhé pravítko, niť, kalkulačka, papírky s grafickým měřítkem.
- Evokace:** Žáci dostanou okopírované lístečky s rozdílnými grafickými měřítky (vždy čtyři jsou stejné a rozdělí se dle nich do skupin, lístečky nevyhodí a uschovají), každá skupina má na svém pracovním stole připravené mapy různých měřítek, společně mají za úkol přiřadit k jednotlivým mapám jejich účel. Po splnění úkolu (učitel kontroluje) vyhledají, v čem se mapy odlišují a v čem se shodují. Výsledek zapíší do pracovního listu. Společně vypíšeme rozdíly a shody na tabuli (společně zakroužkujeme nejdůležitější rozdíly). Jako jeden z rozdílů určí velikost zobrazovaného území. Pokud ne, pomůžeme otázkou např.: Proč nemůžu využít mapu Evropy pro turistiku? Odpověď by měla směřovat k velikosti mapy. Společně zopakujeme co je to mapa... zmenšený obraz Země... kolikrát zmenšený? Dostaneme se k měřítku. Následuje výklad co je to měřítka.
- Uvědomění:** Žáci pracují s pracovním listem a postupně plní úkoly, tak jak je zadáno na listu. Pro princip pochopení zmenšení si žáci do pracovního listu splní úkol s obtiskem prstu – každý sám. Následuje společná kontrola na tabuli např. s obrázkem hlavy. Následuje výklad se zápisem převodu vzdáleností mapa – skutečnost (1 cm na mapě je xxx km ve skutečnosti) na tabuli. Skupina splní úkol vypsání číselných měřítek z map na stole a určení mapa x skutečnost. Až splní, následuje úkol vymyslet, jak spočítat vzdálenost mezi Prahou a Londýnem (učitel chodí mezi skupinou a působí jako rádce, skupina smí použít pouze věci připravené na lavici). Skupina, která splní úkol první, určí mluvčího a ten u tabule seznámí ostatní s postupem práce. Pro rychlejší skupiny následuje další zadání např. Praha – Atény. Když skupiny ovládají výpočet vzdálenosti, položí učitel otázku směřující k lístečkům ze začátku hodiny. Co by na nich mohlo být znázorněno a zda se podobný obrázek nevyskytuje na mapách?

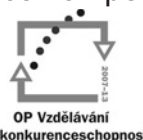
Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Společně vyvodí správnou odpověď – grafické měřítko a ukáží si ho na mapách. Skupina opět plní úkol zjistit vzdálenost Praha – Paříž pomocí grafického měřítka, svoji odpověď si mohou zkontrolovat pomocí výpočtu za použití číselného měřítka. Následuje úkol pro skupinu – výhoda grafického měřítka. Skupina se pokusí vyřešit problém s okopírovanou mapou. Učitel okopíroval mapu Evropy s číselným a grafickým měřítkem pro žáky do písemky. Protože mapa byla na list papíru moc velká, její formát na kopírce zmenšil tak, aby se na papír vešla. Proč žáci, kteří měli ve své práci zjistit vzdálenost Praha – Londýn pomocí číselného měřítka nebyli ve svém úkolu úspěšní a všichni odpověděli špatně (jejich postup byl při zjišťování vzdálenosti správný) a žáci, kteří měli ve své písemce zjistit vzdálenost pomocí grafického měřítka, odpověděli všichni správně? Odpověď: se zmenšením, nebo zvětšením mapy se změní číselné měřítko (bylo by nutné ho znovu dopočítat), kdežto grafické se zmenší, nebo zvětší i společně s mapou.

Reflexe: Společné zopakování látky. Udělají kontrolní úkoly (pod čarou – mohou i za DÚ)

Poznámky: Pokud zbude čas, může skupina splnit úkol navíc – zjistit vzdálenost např. vodního toku, nebo klikaté turistické trasy. Opět mohou použít pouze věci, které mají na stole. Skupina by k plnění úkolu měla využít připravenou nit.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tělesná výchova - drobné hry

- Autor:** Mgr. Jan Bohdanecký
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Tělesná výchova 9. ročník (drobné hry)
- Klíčové kompetence:** Občanská kompetence (žák pochopí význam pravidel při hře i v běžném životě), komunikativní kompetence (vyjadřuje se výstižně: vysvětlí pravidla hry s použitím co nejmenšího počtu slov tak, aby hra byla správně pochopena)
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Tělocvična
- Téma:** Drobné hry
- Cíl:** Žák bude rozvíjet své osobní hranice obratnostních, rychlostních a intelektových dovedností pomocí drobných her. Uvědomí si význam pravidel při soutěži i v běžném životě.
- Pomůcky:** Kartičky s hrami, 4 listy a tužka na psaní. Náčiní ke hrám. Stopky.
- Evokace:** Hry: tichá pošta, spojení (vysvětlení si principu hry) - přenos jednoduché informace je snadnější než složité - jednoduchý text si lidé zapamatují lépe než složitý.
- Uvědomění:** 1) Žáci se rozdělí do čtyř skupin a přesunou se na stanoviště s připraveným textem hry (jednoduché honičky apod.) Seznámí se s pravidly hry a za úkol mají v časovém limitu přepsat pravidla tak, aby konečný text obsahoval polovinu původních slov, ale i nadále zůstal použitelný pro hru - nezmění se pravidla. Postupně si žáci vyzkouší zahrát hru se změněným textem zadání. Jedna skupina vede průběh hry, ostatní hru hrají. Následuje zpětné vyhodnocení každé skupiny. Co se změnilo v pravidlech hry, bylo možné dodržet pravidla, uspořil zjednodušený výklad a jasné zadání čas. Pokud je vyjadřování jednodušší, je i srozumitelnější?
2) Žáci si zahrají hru HU-TU-TU. Je vybrán jeden z žáků a je mu záměrně dán text s neúplnými pravidly hry. Není na to předem upozorněn. Např. chybí vyhodnocení, nebo hrací prostor pro hru. Žáci jsou vyzváni, aby si hru zahráli. Díky neúplným pravidlům je nemožné hru hrát, nebo dojde k problému během hry. Proč? Diskuze k čemu jsou pravidla dobrá a k čemu vede jejich dodržování. Co by nastalo, kdyby řidič neakceptoval pravidla, (učitel, žák, běžný občan). Dostanou správné zadání.
3) Ulička důvěry, opět jeden přečte pravidla, skupiny odhadují, zda jsou úplná. Vyhodnotí, co by se stalo, kdyby úplná nebyla.
- Reflexe:** Společné shrnutí hodiny při nástupu, k čemu je dobré se vyjadřovat výstižně a jasně formulovat. K čemu vede nepochopení nebo neexistence pravidel.
- Poznámky:** Typ hry v 1. části upevnění si určí učitel dle zaměření hodiny. Z tohoto důvodů zde návrhy na jednotlivé hry neuvádím. Jako velmi dobrou inspiraci doporučuji knihy z odkazu níže.
- Doporučený zdroj:** ZAPLETAL M: Hry na hřišti a v tělocvičně, Leprez, 1997, 510 s.
NEUMAN J: Dobrodružné hry a cvičení v přírodě, Portál, 2000, 325s.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příklady her: Spojení:

Toto cvičení prověřuje rychlost našich nervových spojů. Možná nás připravuje i na budoucnost, ve které bude třeba jen mačkat ty správné knoflíky.

Skupina stojí v kruhu, všichni hráči se drží za ruce. Na povel vedoucího vyše první stisknutím ruky signál. Hráč stojící vedle ho posílá dále. Když dojde signál k poslednímu (stojí vedle toho, kdo signalizaci zahájil), ten zvedne ruku. Vedoucí měří čas. Skupina se snaží dosáhnout co nejkratšího času, nebo předat signál správně (určitý počet stisknutí ruky, rozdílné intervaly ve stisku ruky) signály mohou značit i určitý předmět, který musí skupiny správně zvolit - příkl. 2x stisk ruky – zvednu kužel 1x – zvednu míč apod. Hru lze zvolit i jako závod skupin.

Hu-tu-tu

Jedná se o úpolovou hru. Prostor pro hru – volejbalové hřiště. Forma: silově vyrovnaná družstva po 8 – 15 členech. Každé družstvo zaujme postavení v jedné polovině hřiště.

Družstva vysílají střídavě na území soupeře jednoho hráče. Tento hráč musí po překročení středové čáry začít vydávat zvuky hu-tu-tu...(tutat) a zároveň se snaží dotknutím vyřadit ze hry co nejvíce hráčů soupeře.

Důležité je, že musí stále „tutat“ na jeden nádech. Pokud se nadechne, vyřadí se sám ze hry. Je-li na soupeřově území zachycen a nepodaří-li se mu návrat na vlastní území, je rovněž vyřazen ze hry. Nastane-li situace, kdy je zadržován více hráči a podaří-li se mu dotyk některou ze svých částí těla vlastního území, končí hru všichni ti, kteří se ho dotýkali, nebo kterých se on dotknul. Při souboji nesmí nikdo opustit celým tělem hřiště. Stane-li se tak, je vyřazen. Vítězem se stává družstvo, které vyřadí všechny své soupeře.

Ulička důvěry:

Požádáme skupinu, aby vytvořila dvě řady stojící proti sobě ve vzdálenosti asi 80cm. Tím vznikne ulička důvěry. Všichni, kteří vytvoří uličku, předpaží, a tím uličku uzavřou. Vyzveme prvního dobrovolníka, aby se postavil 15m před uličku a na signál ji proběhl. Všichni, kteří tvoří uličku, vzpažují ruce až těsně před běžcem. Úkol běžce je při průběhu uličkou nezpomalit.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Sluníčko na cestách

- Autor:** Lucie Franzová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk, 1. stupeň ZŠ (nejlépe 1. a 2. ročník)
- Klíčové kompetence:** Sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální
- Prostorová organizace:** Třída – děti mají židle v kruhu nebo sedí na polštářcích, koberci – dle možností.
- Téma:** Sluníčko na cestách
- Tématický cíl:** Umět vytvořit jednoduchý příběh, vyprávění.
- Kompetenční cíl:** Umět poslouchat a tolerovat druhé. Rozvoj komunikačních a řečových dovedností. Umět rozpoznat změnu.
- Pomůcky:** Příběh, plyšové zvířátko.
- Evokace:** Přečtení příběhu „Sluníčko na cestách“
Byl krásný sluneční den. Obyvatelé lesa a louky se sešli u velikého dubu jako obvykle a čekali, až jim sluníčko začne vyprávět, co vše zažilo a vidělo na svých cestách po nebi. Při vyprávění nikdo ani nedutal, všichni napnutě poslouchali se zatajeným dechem. Veverky, mravenci, zajíčci, broučci, berušky, no prostě všichni poslouchali, jak sluníčko vypráví své příběhy. Když sluníčko dovyprávělo své neuvěřitelné zážitky, nastal na louce šum. Všichni obyvatelé lesa a louky štěbetali a povídali si o tom, že sluníčko to má nejlepší, protože z nebe všechno vidí a má možnost zažít neuvěřitelné věci a příhody.
- Uvědomění:** Řečová aktivita (20 min):
Děti sedí v kruhu, učitel přečte příběh „Sluníčko na cestách“. A zeptá se: Copak asi mohlo sluníčko zažít tak krásného, že si o tom obyvatelé lesa a louky povídají dodnes? Učitel má v ruce plyšové zvíře (nebo jiný předmět) a předá ho nějakému žákovi, který začne s vyprávěním příběhu. Když už neví, co by řekl, pošle zvířátko dál a ve vyprávění započatého příběhu pokračuje další dítě. Je dobré určit, že každý řekne 2 – 3 věty. (Je na učiteli, zda si zvolí, že zvířátko bude kolovat po kruhu, nebo náhodný výběr dalšího vypravěče). Všichni musí bedlivě poslouchat, aby mohli napojit svůj příběh. Učitel může na konci v rychlosti příběh převyprávět.
(musí se vystřídat všichni)
- Rytmizace slov „Zvířátka v lese a na louce“ (10 min):
Když děti dopovídají svůj příběh, pan učitel je vyzve, aby se proměnily ve zvířátka z lesa a louky a společně se jeden druhému představí pomocí vytleskávání: Já – jsem – ve-ver-ka. Ukáže na kamaráda v kruhu a ten pokračuje. Já – jsem – včel-ka. A pokračuje dál, dokud se všichni nevystřídají.
Je dobré na závěr (již bez rytmizace) všechna zvířátka zopakovat tak, že děti sedí v kruhu a jeden žák začne: „Já jsem Petra veverka“. Vedle něho kamarád pokračuje: „To je Petra veverka a já jsem Adélka včelka“. A další dítě vedle pokračuje: „Ty jsi Adélka

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

včelka a já jsem Ruda mravence“. Atd... (musí se vystřídat všichni)
Postřehová hra „Schovávaná v lese a na louce“ (10 min):

Navazuje na předchozí činnost. Jedno dítě odejde za dveře. Mezitím se nějaký žák ve třídě někam schová. Ostatní zavolají kamaráda z chodby a ten hádá, kdo chybí. „Já jsem Petra veverka a chybí tu Adélka včelka.“ A takto se vymění za dveřmi.

Lehčí verze – děti zůstanou v kruhu na židlích, tak jak seděly při předchozích činnostech a tudíž je více zřejmé, kdo chybí. Nebo děti určují, kdo chybí jen jmény.

Těžší verze: Děti si jdou sednout do lavic nebo se různě rozmístí po třídě. (nemusí se vystřídat všichni).

Reflexe: Děti, to jsme všichni společně vymysleli krásný příběh o sluníčku. Víte, proč jsme ho dali tak pěkně dohromady? Co by se stalo, kdybychom neposlouchali kamaráda při vyprávění příběhu? Co pro Vás bylo těžké ve hře na schovávanou? Proč se Vám povedlo uhodnout, který kamarád chybí?

Učitelka na závěr zopakuje:

Poslouchat ostatní je velmi důležité. Každý má svůj názor nebo nápad a my bychom si ho měli vyslechnout.

Tuto větu napsat na tabuli ve třídě, jako společné pravidlo:

Když my budeme poslouchat druhé, druzí budou poslouchat nás.

Poznámky: Tuto aktivitu dělám ráda s předškolními dětmi v mateřské škole, protože poměrně hodně dětí má velký problém ve vyjadřování a tvoření vět. Nemyslím si však, že je to problém jen školkových dětí, proto jsem aktivitu přizpůsobila pro 1.stupeň ZŠ. Podstatnou částí je tedy „řečová část“, na kterou učitel klade důraz. Pokud se tato část protáhne, nevádí. Vždy je lepší časově upravit ostatní části. Je dobré, aby si učitel alespoň v bodech příběh zapisoval, aby ho mohl celistvě převyprávět.

Zdroj: www.rvp.cz
Milada Přikrylová „Barevné kamínky“
www.detskestranky.cz

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pohádkové ilustrace

- Autor:** Lucie Franzová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Výtvarná výchova, 1. st. ZŠ
- Časová dotace:** 90 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální
- Prostorová organizace:** Třída, děti v lavicích
- Téma:** Pohádkové ilustrace
- Tématický cíl:** Vytvořit ilustraci k pohádce.
- Kompetenční cíl:** Umět oddělit podstatné věci od nepodstatných.
- Pomůcky:** Tuš, špejle, vodové barvy, igelit na lavici, vytištěné známé pohádky, čtvrtky A4
- Evokace:** Učitel donese do třídy dětem nějakou knihu s ilustracemi, nejlépe takovou, kterou děti znají. Knihu nechá kolovat a ptá se: (Děti z hodiny českého jazyka zhruba vědí, co je ilustrace.)
Proč je tato kniha pěkná, proč se Vám líbí?
Proč jsou v knize obrázky?
Poznáme podle obrázků o čem asi kniha je? Proč? Co je na obrázcích? Ví někdo, jak se těmto obrázkům říká?
- Uvědomění:
(45 minut)** Každému dítěti rozdáme vytištěnou krátkou pohádku – hodně známou. Např. O perníkové chaloupce, Červená Karkulka, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Pejsek a kočička, atd. Pohádky se mohou ve třídě shodovat, ale neměly by se sejít dvě stejné v lavici.
Úkol:
Dítě si přečte pohádku a na základě pochopení textu začne kreslit ilustraci. Využijeme techniku kolorované kresby, kdy dítě kreslí tak, že tuš nanáší pomocí špejle a po zaschnutí obrázků vymaluje vodovými barvami. Učitel by neměl vstupovat do tvorby, pokud si to nevyžaduje způsob provedení úkonu – jak dítě postupuje. Do toho, co dítě kreslí, učitel nezasahuje.
- Reflexe:
(45 minut)** Vytvoří se kruh a obrázky se dají doprostřed na zem. Všichni si je v klidu prohlédnou. Paní učitelka postupně bere jeden obrázek za druhým a ostatní se zamýšlí, o jakou pohádku by se mohlo asi jednat. Učitelka se ptá: Jakou pohádku kreslil autor toho obrázku? (Musí upozornit, že autor se ke svému dílu nevyjadřuje bez vyzvání.) Proč si myslíte, že je to právě tato pohádka? Pokud bylo více obrázků k jedné pohádce, učitel toho využije: „Proč autor tohoto obrázku nakreslil něco jiného než autor tohoto obrázku, i když jde o stejnou pohádku?“ Pokud děti nedokázaly přiřadit k nějakému obrázku pohádku: „Děti proč jsme nepoznali o jakou pohádku se jedná?“ Vždy nakonec necháme hovořit autora – jakou pohádku měl, co kreslil a proč.
Učitelka vede děti k tomu, aby přišly na to, že při čtení musíme rozlišit, co je důležité a co není, co by ostatní mohlo zajímat a co ne, ... Společně si nakonec všechna pravidla zopakují.
Z obrázků si uděláme na nástěnce výstavu. Ke každému obrázku buď připevníme pohádku nebo alespoň její název.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poznámky: Tato činnost děti velmi baví. Vždy je hodně důležité přizpůsobit činnost věku dětí. U menších je dobré zvolit metodu, kdy učitelka přečte všem stejnou pohádku. U starších je dobré vybrat 5 hodně známých pohádek, které rozdělíme mezi děti.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vánoční ozdoba

- Autor:** Lucie Franzová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Výtvarná výchova, 1. - 2. ročník ZŠ
- Klíčové kompetence:** Pracovní
- Časová dotace:** 40 - 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Individuální práce
- Prostorová organizace:** Třída - děti v lavicích
- Téma:** Vánoční ozdoba
- Tématický cíl:** Každý žák vytvoří jednu vánoční ozdobu z přírodního materiálu.
- Kompetenční cíl:** Žák si připraví materiál
Žák si promyslí pracovní postup a dodrží ho.
Žák umí uplatnit dosavadní dovednosti – trhání, lepení, stříhání.
Žák umí dokončit zadanou práci. Žák si umí po sobě uklidit místo, popř. třídu.
- Pomůcky:** Učitelem připravené šablony, nůžky, lepidla, noviny či igelity na lavici, balící papíry, stromek.
- Evokace:** Smutný vánoční stromeček
Uprostřed hlubokého lesa stála malá chaloupka. Byla úplně celá pokrytá bílým trpytívným sněhem. Okénka ve tmě svítila a z komínu se kouřilo. Uvnitř seděla žena, na klíně chovala svého synka Honzíka a četla mu vánoční příběhy. Honzík měl tyto příběhy velmi rád, ale dnes neměl moc náladu poslouchat, jeho oči se stále a stále vracely ke dveřím a čekaly až přijde tatínek z lesa a přinese strom. Když už snědl skoro všechno cukroví, vypil čaj a maminka, už nevěděla, co by dále vyprávěla, otevřely se dveře a vešel promrzlý zasněžený tatínek. Honza vyskočil, ani tatínka nepřivítal a už hledal v předsínce strom. Když se vrátil k rodičům, byl celý smutný a chtělo se mu plakat. Sedl si zpět k mamince na klín a začal jí vyprávět, že táta přinesl ten nejošklivější stromeček, který jen v lese mohl najít a že bez pořádného stromku nebudou pořádné Vánoce. To tatínka trochu rozhněvalo, ale přisedl si trpělivě k synkovi a začal mu vyprávět, jak chodil dlouho v zimě po lese a hledal ten nejkrásnější stromeček. Když najednou uviděl tenhle. Byl celý zasněžený a mezi těmi všemi statnými stromy vypadal velmi smutně. A proto vybral právě tento stromeček, aby i on měl pěkné Vánoce.
To Honzíka trochu uklidnilo, ale pořád se mu ten stromeček moc nelíbil. V tom maminka dostala výborný nápad, že by mohl stromek Honza nazdobit, jak jen se mu bude chtít. Než ho uložila do postýlky, donesla mu papíry, nůžky a lepidlo. Víc toho doma na tvoření neměli, protože byli chudí a bydleli daleko od města. Zbytek už bylo na Honzíkovi. A tak Honzík, místo aby spal, vymýšlel, jak jen by mohl zítra stromeček rozveselit. Jenže ho nic pořádného ne a ne napadnout.
Děti, my tu takový smutný strom máme, co by mu pomohlo, aby byl veselejší?
Děti zkuste mi říct, kdy jste naposledy nůžky a lepidlo potřebovaly

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

a k čemu?

A kdo ví, jak se s těmito pomůckami pracuje? Uměl by nám to někdo ukázat?

Uvědomění:

Když už tohle vše víme, pomůžeme Honzíkovi ozdobit stromeček? Honzík dostal od maminky papíry, nůžky a lepidlo, ale protože je moc malý, nevěděl si s tím rady. Paní učitelka dětem rozdá potřebné pomůcky. My tyto pomůcky máme také před sebou a já vymyslela, že bychom mohli natrhat balící papír a potom ho přilepit na vystřiženou ozdobu. Víme, jak bychom to mohli udělat? Jaký si zvolíme postup? Co uděláme první? Co uděláme druhé? Atd... Děti vymýšlejí postup a paní učitelka ho čitelně zapisuje na tabuli. Postup musí obsahovat přípravu pomůcek i úklid. Po té se podle postupu pustí do tvorby. Kdo ozdůbku dodělá, pověsí ji na stromek a uklidí si místo. Učitelka nevstupuje do tvorby, ale sleduje dodržení postupu, popř. ho připomene.

Reflexe:

Stromeček je ozdobený, třída uklizená.

Pomohli jsme stromečku a jak? (Ano, ozdobili jsme ho.)

Co nám pomohlo k tomu, že nám šla ozdoba tak rychle vytvořit? (Jsme šikovní a napsali jsme si postup.)

Proč se nám lépe pracovalo s nůžkami a lepidlem než Honzíkovi? (Protože už s tím umíme pracovat.)

Proč teď máme třídu, tak pěknou? (Uklidili jsme a máme stromeček.)

Pro upevnění kompetenčního cíle, je důležité upozornit na dodržování postupu ještě v jiných činnostech – třeba vaření. Zkuste nechat děti, co samy vymyslí.

Poznámky:

Je velmi důležité, aby si postup zvolily děti samy. Učitelka je pouze zapisovatelka, popřípadě navádí děti ke správnému určení posloupnosti.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Komunikace mezi lidmi

- Autor:** Lucie Franzová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Výchova k občanství, příp. třídnická hodina
- Klíčové kompetence:** Komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Skupinová (nejdříve dvě skupiny, později čtyři skupiny), frontální
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Komunikace mezi lidmi
- Tématický cíl:** Sestavit desatero komunikačních pravidel.
- Kompetenční cíl:** Osvojit si (a umět využívat) zásady správné komunikace.
- Pomůcky:** Pracovní list, 2x stejný obrázek, pastelky, papíry A4, flipchart (nebo velký arch papíru) a fixy
- Evokace:** Kreslení obrázku diktátem:
cca 20 minut Děti se rozdělí na 2 skupiny a učitel vybere z každé skupiny 1 mluvčího, který dostane obrázek (nesmí ho ukazovat ostatním dětem!). Ostatní děti dostanou bílý papír A4 a měly by mít k dispozici své pastelky. Každá skupina jde se svým mluvčím na předem určené místo (co nejdál ve třídě od druhé skupiny). Úkol: Mluvčí diktuje své skupině, co má kreslit – děti kreslí, co slyší. Učitel musí přesně stanovit pravidla pro skupiny – mluvčí hovoří tak, aby nerušil druhou skupinu, ale důkladně vysvětlil postup kresby, (v případě potřeby zasahuje učitel – co nejméně), ostatní děti se mohou zeptat mluvčího. Učitel musí přesně stanovit čas na danou činnost (cca 5 min). Po dokončení činnosti ji žáci zhodnotí. Učitel směřuje poznatky žáků spíše na proces kreslení a komunikaci s mluvčím než na výsledek - Co by bylo lepší udělat jinak? Co bylo dobře? Co komu vadilo? Proč dopadl obrázek takto? Atd. cca 10 – 15 min. Hodnocení může probíhat v lavicích, aby žáci nebyli ovlivňováni spolužáky a mohli se zamyslet.
- Uvědomění:** Vytvoří se skupinky po 4 – 5. Každá skupina dostane pracovní list, na kterém splní úkoly. Jelikož jsou úkoly velmi jednoduché, postačí 10 minut pro vypracování. Učitel opět upozorní na tichost při práci, aby se skupiny navzájem nerušily.
cca 15 minut
- Reflexe:** Učitel společně s žáky zkontroluje pracovní list a společně vymyslí, vyberou 10 pravidel (zásad) komunikace. Na flipchart zapisuje učitel a poté ho vyvěsí někam na viditelné místo ve třídě. Otázky pro tvorbu 10 komunikačních pravidel:
Co Vám vadilo při kresbě v komunikaci s mluvčím?
Co Vám vadilo při komunikaci ve skupině při vypracovávání pracovního listu?
Co Vám dělá potíže při komunikaci s lidmi?
Co Vám vadí při komunikaci na ostatních? / Jakých chyb se nejčastěji ostatní dopouštějí?
Co tedy uděláme pro zlepšení komunikace nás všech? – z toho vyplynou pravidla.
Nakonec žáci přečtou všech 10 pravidel společně nahlas.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Učitel musí na závěr hodiny upozornit na to, že tato pravidla nejsou platná jen ve třídním kolektivu, ale celkově ve společnosti.

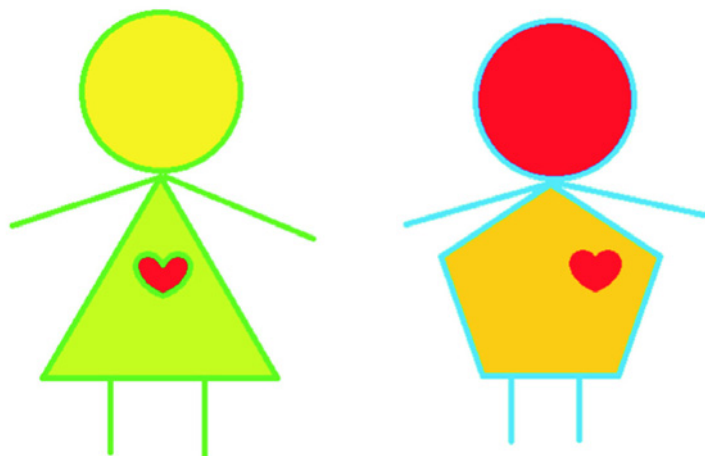
Poznámky: Tuto hodinu jsem zažila v podobě třídnické hodiny v 7. třídě na základní škole pro tělesně postižené v Liberci. Pan učitel měl ve třídě pouze deset dětí, proto byla práce snadnější. Je tedy možné, že se bude muset obětovat více času pro tyto aktivity.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Komunikace mezi lidmi - obrázek pro mluvčího

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Pracovní list

1. JAKÉ DĚLÁME CHYBY A PŘESTUPKY V KOMUNIKACI?

Přečti si pozorně následující věty a zamysli se nad tím, jakých chyb v komunikaci se účastníci těchto vět dopustili. Po svém zamyšlení spoj větu s příslušnou komunikační chybou ve spodním sloupci.

1. Ty jsi hloupý, když to v 7. třídě neznáš.
2. Jestli mně neprozradíš, co ti Jana řekla, tak se s tebou nebudu bavit.
3. Nechej mě konečně domluvit a nepřerušuj mě pořád!
4. Mumlal a mluvil tak potichu, že jsem mu do telefonu vůbec nerozuměla.
5. Půjčil jsem mu svoje kolo a ani mně nepoděkoval.
6. Mluvil tak sprostě, že to nemohu ani opakovat.
7. Mluvil o všem možném, jen ne o tom, o čem měl hovořit.
8. Ber prosím také ohled na názory druhých, a ne jen na ten svůj!
9. Mohl bys mi to prosím jasně a srozumitelně vysvětlit? Nerozumím ti.

- a) Skákat do řeči druhému člověku.
- b) Nesrozumitelně vyslovovat a mluvit potichu.
- c) Nemluvit k věci.
- d) Nepoděkovat.
- e) Zesměšňování.
- f) Nerespektování názoru druhého člověka.
- g) Neslušné vyjadřování.
- h) Vyhrožování.
- i) Nepřesné a nejasné vyjadřování.

2. DESATERO PRAVIDEL SPRÁVNÉ KOMUNIKACE

Na základě předchozího cvičení a své vlastní zkušenosti při kresbě se pokuste ve skupině formulovat „Desatero zásad správné komunikace“. Své řešení společně zapište.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Statická elektřina

- Autor:** Mgr. Jana Czuchová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Fyzika
- Klíčové kompetence:** Pracovní, k řešení problému, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 24
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Třída, učebna fyziky
- Téma:** Statická elektřina
- Tématický cíl:** Rozlišuje pojmy elektrování těles, elektrostatická indukce a polarizace
- Kompetenční cíl:** Žáci dodržují pracovní postup. Rozdělí si role ve skupině a společnými silami a vědomostmi vyřeší daný úkol.
- Pomůcky:** Provázky, guma, brčka, papír, korková zátka, skleněné a plastové tyče (nebo pravítka) – ideálně ebonitová tyč, alobal, balonky, kovový hrnec, polystyrénová nebo dřevěná podložka, kůže (několik) nebo vlněné oblečení (ideální svetr nebo pletené ponožky), špendlík nebo párátko, stativový materiál – stojan, stativová tyč dlouhá a krátká, svorka
- Evokace:** Na předchozích hodinách probráno: opak. 6. roč. atomy, ionty, tření – elektrování těles, elektroskop – znovu zopakovat a předvést:
1. dotyk
2. přiblížení s nabitou tyčí
- Uvědomění:** Rozdělit do skupin po 4 (jeden pozorovatel), každá skupina dostane kartičku s popisem fyzikálního pokusu a má 5 minut na přípravu pokusu s vysvětlením pomocí správné terminologie. Žáci mohou používat sešit i učebnici.
Všechny pomůcky jsou vyskládány na učitelském stole, jeden ze skupiny si pro ně dojde. Pozorovatel po předvedení pokusu řekne, kdo měl ve skupině jakou roli, zda skupina dobře spolupracovala, zda došlo ke sporům a jak byly řešeny. Dostane kartičku, kde jsou tyto pokyny napsány. Skupiny neví, co pozorovatel sleduje. Po přípravě každá skupina předvede pokus a vysvětlí.
- Reflexe:** Po práci skupiny nastupuje pozorovatel a pomocí odpovědí z kartičky popisuje chování skupiny.
Pokud se pokus nepovedl, snažíme se odhalit, kde se stala chyba – nedodržení postup, hádky ve skupině, erupce na Slunci ... Na závěr roztřídíme pokusy – ty, kde dochází k elektrování těles a kde k elektrostatické indukci či polarizaci. Shrnutí:
Pokud si skupina dobře rozdělí role a poté je spolu s návodem dodržuje a tím spolupracuje, je schopna v daném čase splnit úkol, pokud ne, úkol nemusí být vyřešen.
- Poznámky:** 24 žáků je na kázeň a ruch ve třídě max. hranice. Při předvádění a vysvětlování pokusů je třeba nastolit klid (i další skupiny sledují a již nepracují).
Pokud pracujete s pozorovatelem poprvé, je dobré jim více osvětlit, co sledujeme i na úkor toho, že celá skupina ví, co pozorovatel sleduje.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroj: Téměř tisíc pokusů vesele i vážně (z it.) přeložila J. Jašová
Fyzika 4 pro ZŠ – Elektromagnetické děje: J. Tesař, F. Jáchim

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha k lekci Statická elektřina – doporučené fyzikální pokusy

1.

Pomůcky: 2 balónky, provázek, vlněná látka, list papíru

Postup:

- nafoukněte balónky a každý svažte jedním konce provázku
- oba balónky třete o vlněnou látku
- provázek natáhněte nahoru tak, aby oba balónky volně visely

Co a proč se stane?

- mezi balónky vlož list papíru

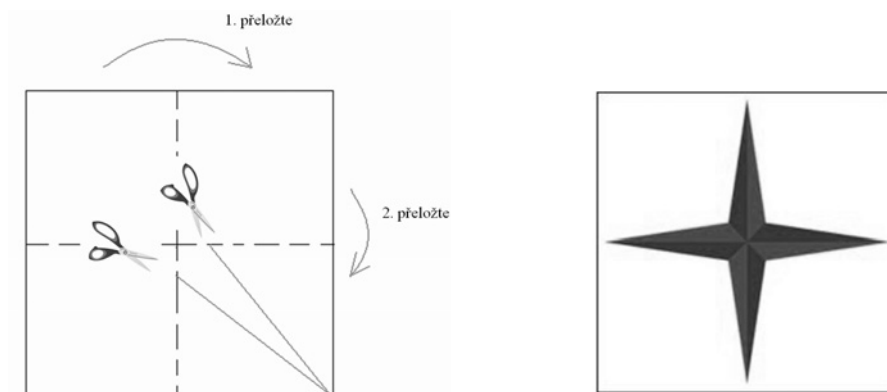
Co a proč se stane?

2.

Pomůcky: list tenkého papíru (čtverec), párátko nebo špendlík, kůží nebo vlněnou látku, gumu, nůžky, tyč

Postup:

- vystříhnete podle obr. hvězdičky

- do gumy zapíchnete párátko nebo špendlík a na jeho špičku položte střed hvězdy

- vlněnou látkou nebo kůží třete tyč a potom tyč přibližujte z různých stran k hvězdě

Co a proč se stane?

3.

Pomůcky: korková zátka, provázek, tyč nebo pravítko, vlněná látka nebo kůže, stojan, stojanová tyč a malá tyčka, svorka

Postup:

- sestavte stativ – stojanovou tyč dejte do stojanu, malou tyčku přidělejte pomocí svorky nahoru na stojanovou tyč
- jeden konec provázku přivažte na korkovou zátku druhý konec provázku uvažte na malou stojanovou tyč tak, aby se korková zátka nedotýkala stojanové tyče
- tyč (pravítko) třete kůží nebo vlněnou látkou a přibližte ji ke korkové zátce

Co a proč se stane?

4.

Pomůcky: alobal, tyč nebo pravítko, kůže nebo vlněná látka

Postup:

- natrhejte alobal na malé kousky
- tyč (pravítko) třete kůží nebo vlněnou látkou a přiblížte ji k kouskům alobalu – nedotýkejte se

Co a proč se stane?

5.

Pomůcky: tyč nebo pravítko, kůže nebo vlněná látka, tekoucí voda z kohoutku

Postup:

- pusťte vodu z kohoutku tak, aby se ustálil tenký pravidelný pramínek
- tyč (pravítko) třete kůží nebo vlněnou látkou a přiblížte ji k pramínku vody

Co a proč se stane?

6.

Pomůcky: polystyrénová nebo dřevěná podložka, tyč nebo pravítko, kůže, kovová nádoba, alobal

Postup:

- nádobu postav na podložku
- z alobalu natrhejte 5 obdélníčků asi velikosti 10cm x 2cm
- obdélníčky alobalu lehce přehněte o okraj hrnce, nepřimačkávat
- nabitou tyč otírejte o hrnec

Co a proč se stane?

Úkoly pro POZOROVATELE

Kdo skupinu řídil?

Kdo měl jakou roli ve skupině?

Došlo ke konfliktům?

Jak se řešily problémy, které vyvstaly?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cestování

- Autor:** Mgr. Jana Czuchová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, fyzika
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů, k učení
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální a dvoučlenné skupiny
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Cestování
- Tématický cíl:** Orientuje se v symbolice jízdních řádů, používá vztah pro výpočet průměrné rychlosti
- Kompetenční cíl:** Dává do souvislosti potřebná data z různých druhů textů, dává do souvislosti informace z různých výukových předmětů
- Pomůcky:** Vlastivědná mapa okresů Liberec a Jablonec nad Nisou (je možné použít libovolnou mapu a přizpůsobit text), jízdní řády, text úlohy, kalkulačka, pravítko
- Evokace:** V předchozí hodině hledání na dané mapě – poznávání symboliky mapy, používání měřítka – měření vzdáleností
Opakujeme pojem měřítko mapy: můžeme použít interaktivní tabuli a připravit si:
1 : 200 000
1 cm odpovídá? Asi navrhnou škrtnout pět nul, proč? Navést na druhé měřítko, kde není pět nul 1 : 50 000 – jde o posun desetinné čárky o pět míst
Z fyziky opakujeme vztah pro výpočet průměrné rychlosti, pokud si žáci nevzpomenou, uvedeme na příkladě 50 km/h
km ... dráha ... s
h čas ... t
z toho $v = s/t$ kde s je celková dráha a t je celková doba pohybu
- Uvědomění:** Promítnout libovolný jízdní řád, žáci nahazují, co z něj můžeme vyčíst, na tabuli vždy vyznačit: doba odjezdu, příjezdu, zda jede v pracovní dny nebo v sobotu a v neděli, zda se jedná o zastávky na znamení,
- Připravit si pár konkrétních otázek, zda se orientují v daném jízdním řádu:
Např.: Při použití jízdního řádu Hradec Králové – Turnov chci být v Turnově kolem 11 hodiny v sobotu, v kolik hodin mi jede v vlak z Hradce, z Ostroměře...
- Rozdat mapu a připomenout, jak je značen vlak a vlakové zastávky.
Žáci dostanou do dvojice text a správné jízdní řády a řeší úlohu bez pomoci vyučujícího (cca 10 min.)
Pokyny k práci:
1. pokud potřebujete nějaké další pomůcky, přijďte si je vzít (na stole mít kalkulačky, pravítka)
2. výpočty a jiné poznámky provádějte pod text úlohy
3. zaokrouhlujte – např. čas 58 min = 1 hod.
4. ve dvojici nehlučte, v případě dotazu se přihlásit, přijdu

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Reflexe: Otázky pro třídu (buď napsat na flip nebo opět interaktivka a postupně odkrývat), odpovědi psát na tabuli nebo na flip. Pokud skupinka odpověděla správně, udělá si u textu úlohy čárku.
Co podstatného jste vybrali z textu?
Které údaje byly klíčové v jízdních řádech?
Pro kterou část cesty Jeníčka a Mařenky jste potřebovali mapu?
Co jste z mapy potřebovali určit? Jak jste určili celkovou dráhu, kterou Jeníček s Mařenkou urazili?
Jak jste určili celkový čas potřebný k cestě?
Který vztah z těch, které jsme opakovali na začátku hodiny, jste použili?
Jaké vám vyšly průměrné rychlosti cestovatelů? Proč se trochu lišíme?
Skupina, která má 8 nebo 7 čárek – chválit, správně pracovali.
Shrnutí:
Z odpovědí vyplývá, že je potřeba umět z textu vytáhnout potřebné údaje a vracet se k textu i během řešení. I v dnešní době počítačů a GPS je dobré umět se orientovat v mapách a v jízdních řádech včetně všech vysvětlivek. Znalosti, které máte z hodin fyziky využijete i v matematice, zeměpise, českém jazyce ale i naopak – propojení předmětů.

Poznámky: Osvědčilo se:

1. Použít interaktivní tabuli jak k opakování měřítka a vzorce pro výpočet průměrné rychlosti, tak pro jízdní řád, je velký. Jinak je potřeba ho zvětšit na A2.
2. Mít otázky předem napsané a psát i odpovědi, na tabuli pak krásný přehled práce s daty i celkový postup při řešení problémové úlohy.
3. U fyzikálního vzorce (látka probíraná dlouho před měřítkem mapy) zdůraznit, že se jedná o celkovou dráhu a čas

Zdroj: Jízdní řády ČD, Vlastivědná mapa okresů Liberec a Jablonec nad Nisou

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha k lekci Cestování– Úloha o Jeníčkovi a Mařence

Jeníček a Mařenka bydlí v Hrádku nad Nisou. Jednoho dne jim onemocněla babička. Protože oba sourozenci měli babičku velmi rádi, rozhodli se jí v sobotu navštívit. Babička bydlí kousek od Frýdlantu v Arnolticích.

Venku bylo nádherně slunečno, proto Jeníček navrhl, že k babičce dojedou na kole. Mařenka se na takovou túru necítila i vymyslela kompromis: do Frýdlantu pojedeme s koly vlakem a teprve pak šlápneme do pedálů. Jeníček souhlasil a vyhledal vhodné vlakové spojení. K babičce dorazili ve tři čtvrtě na dvanáct. Určete:

1. Jakou průměrnou rychlostí jeli na kolech.
2. Jakou celkovou průměrnou rychlostí se pohybovali z Hrádku až k babičce.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha k lekci Cestování - vlakový jízdní řád

⇄ 041 Hradec Králové - Jičín - Turnov

⇄ VYDIS Hradec Králové - Sadová

⇄ IDS IREDO Hradec Králové - Plotiště nad Labem, ⇄ IDOL Rovensko pod Troskami - Turnov

km	SZDC, statní organizace / CD, a.s.	Vlak	5550	5552	5500 de	5502 de	5520 de	5504 de	5506 de	5554	5524 de	5508 de	5510 de
		Ze stanice											
0		Hradec Králové hl.n. & 020,031 31			x 5 03	• 6 04	• 7 04	8 04	10 04		x 11 04	12 04	x 13 04
3		Plotiště nad Labem 8 ⇄ 16,100			x 5 06	• 6 07							x 13 07
6		Všestary ⇄ 16			x 5 12	6 12	7 12	8 12	10 12		11 12	12 12	13 12
9		Dlouhé Dvory 8 ⇄ 16			x 5 16	x 6 16	7 16	8 16	x 10 16		x 11 16	x 12 16	x 13 16
12		Dohalice 8 ⇄ 16			x 5 21	x 6 21	7 21	8 21	x 10 21		x 11 21	x 12 21	x 13 21
14		Sadová 8 ⇄ 16			x 5 24	x 6 24	7 24	8 24	x 10 24		x 11 24	x 12 24	x 13 24
17		Hněvčevy 8 046			5 27	6 27	7 27	8 27	10 27		11 27	12 27	13 27
19		Hněvčevy 8 046			5 28	6 31	7 28	8 28	10 28		11 28	12 28	13 28
20		Čerekvice nad Bystřicí 8			x 5 31	x 6 34	7 31	8 31	x 10 31		x 11 31	x 12 31	x 13 31
23		Třebovětice 8			x 5 33	x 6 36	7 33	8 33	x 10 33		x 11 33	x 12 33	x 13 33
23		Jeřice 8			x 5 36	x 6 39	7 36	8 36	x 10 36		x 11 36	x 12 36	x 13 36
27		Hořice v Podkrkonoší			5 42	6 45	7 42	8 42	10 42		11 42	12 42	13 42
29		Dobrá Voda u Hořic 8			x 5 46	x 6 49	7 46	8 46	x 10 46		x 11 46	x 12 46	x 13 46
35		Ostroměř 8 040			5 54	6 57	7 54	8 54	10 54		11 54	12 54	13 54
37		Ostroměř 8 040		16	4 59	6 02	7 02	8 02	9 02		11 02	12 02	13 02
37		Sobčice 8			x 5 02	x 6 05	x 7 05	8 05	9 05		x 11 05	x 12 05	x 13 05
39		Vojice 8			x 5 05	x 6 08	x 7 08	8 08	9 08		x 11 08	x 12 08	x 13 08
41		Kováč 8			x 5 08	x 6 11	x 7 11	8 11	9 11		x 11 11	x 12 11	x 13 11
44		Bůtoves 8			5 12	6 15	7 15	8 15	9 15		11 15	12 15	13 15
48		Vitíněves 8			x 5 16	x 6 19	x 7 19	8 19	9 19		x 11 19	x 12 19	x 13 19
52		Jičín 061		16	5 22	6 25	7 25	8 25	9 25		x 11 25	x 12 25	x 13 25
55		Jičín 061		16	5 26	6 26	7 32	8 32	9 32		11 32	12 32	13 32
57		Železnice 8			x 5 29	x 6 29	x 7 36	8 36	9 36		x 11 36	x 12 36	x 13 36
61		Jinolice 8			x 5 32	x 6 32	x 7 39	8 39	9 39		x 11 39	x 12 39	x 13 39
64		Libuň 8 064			x 5 37	x 6 37	x 7 43	8 43	9 43		x 11 43	x 12 43	x 13 43
64		Libuň 8 064			5 40	6 40	7 47	8 47	9 47		11 47	12 47	13 47
65		Libuň 8 064			5 41	6 41	7 48	8 48	9 48		11 48	12 48	13 48
65		Libuň zastávka 8			x 5 44	x 6 44	x 7 51	8 51	9 51		x 11 51	x 12 51	x 13 51
67		Jivany 8			x 5 47	x 6 47	x 7 54	8 54	9 54		x 11 54	x 12 54	x 13 54
68		Seminova Lhota 8			x 5 49	x 6 49	x 7 56	8 56	9 56		x 11 56	x 12 56	x 13 56
70		Rovensko pod Troskami ⇄ 3022	27	4 52	5 53	6 53	8 00	10 00	12 00	16	12 54	14 00	15 07
72		Ktová 8 ⇄ 3036		x 4 55	x 5 56	x 6 56	x 8 03	10 03	x 12 03		x 12 56	x 14 03	x 15 09
73		Borek pod Troskami 8 ⇄ 3041		x 4 58	x 5 59	x 6 59	x 8 06	10 06	x 12 06		x 12 59	x 14 06	x 15 12
75		Hrubá Skála 8 ⇄ 3041		5 02	6 03	7 03	8 10	10 10	12 10		13 03	14 10	15 16
77		Karlovice-Sedmihorky ⇄ 3038		x 5 05	x 6 06	x 7 06	x 8 13	10 13	x 12 13		x 13 06	x 14 13	x 15 19
81		Turnov město 8 ⇄ 3001		5 10	6 11	7 11	8 18	10 18	12 18		13 11	14 18	15 24
82		Turnov 030,070 ⇄ 3001	27	5 17	6 18	7 18	8 25	10 25	12 25	16	13 18	14 25	15 31
		Do stanice											

27 zastavuje v **16** nejede 25.XII., 1.I.

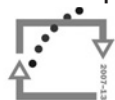
16 jede v **16** nejede 28. – 31.XII.

27 jede v **16** a 24.XII., 28.IX., 28.X., 17.XI., nejede 26.XII., 2.I.

31 ⇄ 16,100

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Těžiště

- Autor:** Mgr. Jana Czuchová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Fyzika
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 21
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Třída, učebna fyziky
- Téma:** Těžiště
- Tématický cíl:** Žáci dokáží odhadnout polohu těžiště u různých těles
- Kompetenční cíl:** Na základě znalosti daného fyzikálního pojmu žák vytváří hypotézu výsledku, po vyřešení zadané úlohy porovná hypotézu s výsledkem a případně nalezne chybu v úvaze.
- Pomůcky:** Z kartónu vyřezané různé tvary těles, provázky, tyč, 2 kartónové krabičky (v bílé přilepené v rohu mince, v hnědé na víčku závaží – úlohy 6 a 7), lepicí páska, závaží, mince, smeták, stativový materiál pro sestavení stojanů
- Evokace:** Této hodině předcházela hodina úvodní – vyvození pojmu těžiště, př. kde podepřít tužku, aby nespadla nebo pravítko, pravítko s gumou na konci (provázky – těžnice), prstýnek ...
- Nový pokus:**
Podepřete smeták tak, aby nespadl. Vedeme žáky ke dvěma variantám: podél a „na stojáka“.
Zopakovat: jedno těžiště v tělese, může být i mimo těleso, poloha záleží na rozložení látky v tělese
- Uvědomění:** Rozdělit žáky do trojic.
1. úkol společný pro všechny trojice:
Odhadněte (bez zkoušení) polohu těžiště (zakreslete odhad křížkem) tělesa z kartónu, potom pomocí stojanu, provázku a těžnic jeho polohu najděte a porovnejte s odhadem.
2. Každá trojice dostane v obálce úkol, až dostane pokyn (vždy jen jedna skupina), obálku otevře, úkol přečte a vytvoří pomocí argumentů hypotézu. Poté pokus předvede a porovná hypotézu s výsledkem. Řeší ihned – max. minuta na poradu skupiny. Úlohy viz příloha.
- U každé skupiny – pokud hypotéza odpovídala výsledku – argumenty byly správné, pokud ne, hledáme chybu. U úlohy 6 a 7 žáci nevědí, že uvnitř krabičky něco je (předem ji zalepit, aby se nemohli podívat dovnitř), proto asi hypotézu postaví špatně. Při hledání chyb by měli přijít na to, že krabička není prázdná.
- Reflexe:** Proč, když neseme těžký batoh, se musíme trochu předklonit?
Proč vychýlení laboratorního stojanu tak, aby se skácel, dá hodně práce?
- Shrnutí:**
Abychom mohli vytvořit rozumnou hypotézu (a ne jen ve fyzice), musíme mít dostatečné vědomosti a musíme je umět správně spojit dohromady. V případě neúspěšné hypotézy bychom měli umět najít chybu v úvaze a poučit se z ní.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poznámky: Je třeba počítat s tím, že úkoly v obálkách zaberou hodně času a jsou náročné na klid třídy – téměř každý si chce úkol 1 – 5 vyzkoušet. Možná alternativa: snížit počet úkolů a pracovat ne skupinově, ale frontálně.

Zdroj: Materiály workshopu Člověk a jeho schopnosti z projektu Science Gate v IQ parku
Téměř tisíc pokusů vesele i vážně (z it.) přeložila J. Jašová

Příloha - úkoly

1. úloha

Sedíš ve dřepu a rukama se dotýkáš palců u nohou. Takto přeskočíš krabičku, ležící na podlaze.
LZE NEBO NELZE?

2. úloha

Dřepneš si a dřevěnou tyč vložíš do kolenních a do loketních jamek. Dotkni se nosem podlahy.
LZE NEBO NELZE?

3. úloha.

Chodíš podél stěny, okraje chodidel přikládáš těsně ke stěně.
LZE NEBO NELZE?

4. úloha

Překřížíš nohy, aby se vnější strany chodidel dotýkaly a uděláš dřep.
LZE NEBO NELZE?

5. úloha

Pověš si na krk medaili a posad' se na židličku, nohy do pravého úhlu. Vstaň ze židle tak, aby se medaile neoddálila od těla.
LZE NEBO NELZE?

6. úloha

Na učitelském stole stojí bílá krabice. Posunuj ji pomalu po stole na okraj stolu tak, aby spadla. V kterém okamžiku spadne ze stolu?

7. úloha

Na učitelském stole stojí hnědá krabice. Polož ji víkem nahoru a posunuj ji k okraji stolu až spadne. Otoč krabici víkem dolů a znovu ji posunuj, až spadne. Stane se tak přibližně ve stejný okamžik jako u prvního posunování?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení soustavy dvou lin. rovnic metodou dosazovací

- Autor:** Mgr. Jana Czuchová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů, sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Řešení soustavy dvou lin. rovnic metodou dosazovací
- Tématický cíl:** Žák umí vyřešit soustavu rovnic dosazovací metodou
- Kompetenční cíl:** Žák pochopí a umí vysvětlit výhody spolupráce několika lidí i výhody práce samostatné
- Pomůcky:** Papíry na psaní (nejlépe A4)
- Evokace:** Bingo (2x2) – libovolné různé číslice od 0 do 9 do tabulky 2 x 2, řeší z hlavy jednoduché rovnice, př. $2x + 1 = 3$ a vyškrtávají. Jde-li o zdatnější třídu, mohou vymýšlet rovnice sami (např. pro první tři čísla, pak již vyučující)
- Uvědomění:** Třídu rozdělit na skupiny po třech (pokud zbývají dva, třetího dělá vyučující, pokud zbývá jeden, dělá pomocníka a kontroluje dodržování pravidel)
Každá skupina dostane čistý list papíru.
Úkol:
1. žák ve skupině vymyslí libovolnou rovnici o dvou neznámých – např. $2x + 3y = 13$ a zároveň najde alespoň jedno řešení, např. $x = 2; y = 3$.
2. žák na dané řešení vymyslí další rovnici – např. $x + y = 5$
3. žák má soustavu rovnic, kterou vyřeší dosazovací metodou a ověří tím, zda je dané řešení opravdu řešením celé soustavy. Během celé práce si žáci ve skupině nesmí pomáhat, radit, naznačovat.
Celý úkol proběhne třikrát, každý ve skupině si vyzkouší jinou činnost.
- Reflexe:** Otázky do celé třídy:
1. Která ze skupin dodržela podmínku, že si nebudou její členové pomáhat?
2. Proč to pro většinu skupin bylo obtížné?
3. V čem je výhoda skupinové práce? (Víc hlav víc ví, silnější pomůže slabšímu, rozdělím si práci = ušetřím čas)
4. Jaká je výhoda v tom, že žák musí pracovat sám? (odhalím sám chybu – spíš si to zapamatuji, jsou situace, kdy se člověk musí spolehnout sám na sebe, mám dobrý pocit - dokázal jsem to sám ...)
5. Pokud se některé skupině nepodařilo 3x správně vyřešit, může nyní spolupracovat a najít chyby. Skupiny, kterým se podařilo vyřešit, se rozdělí mezi ostatní a pomáhají.
Shrnutí:
To co jste odhalili v bodě tři a čtyři platí nejen pro matematiku, ale obecně jak pro školní práci, tak i pro různé životní situace.

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Poznámky: Na úkol doporučuji max. 20 minut, alternativa: povolit použití školního sešitu, ale nesmí použít již řešené soustavy
Rozdělení do skupin jsem nechala na žácích, sesednou si kamarádi, čímž se většinou sejde skupina s rozdílnými znalostmi matematiky, což je výhodnější, než udělat skupinky zdatnějších a slabších žáků.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hrátky s představivostí

- Autor:** Mgr. Jana Czuchová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Frontální
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Hrátky s představivostí
- Tématický cíl:** Rozvíjení představivosti
- Kompetenční cíl:** Žák najde různé způsoby řešení problému, dokáže posoudit výhody jednotlivých způsobů řešení.
- Pomůcky:** Sada krychlí, kostky na Člověče nezlob se, rýsovací pomůcky
- Evokace:** Běhání po krychli
Na tabuli nakreslit krychli, označit vrcholy: spodní podstava A, B, C, D, horní podstava E, F, G, H
Určit směry pohybu:
Z A do B – vpravo, z B do A – vlevo
Z A do E – nahoru, z E do A – dolů
Z A do D – dozadu, z D do A – dopředu
Některý žák vybere výchozí vrchol (např. B) a učitel začne popisovat trasu: nahoru, vlevo, dolů, dozadu a vpravo (počáteční tempo záleží na zdatnosti třídy). Kam jsme došli? Do C.
Několikrát zopakujeme. Zrychlujeme tempo. Pak popisuje trasu někdo z žáků – jinak stejný postup.
- Uvědomění:** Stejná hra jako v evokaci, ale krychle nebude načrtnutá na tabuli. Opět od pomalého tempa k rychlejšímu.
Žáci dostanou úlohu (viz příloha) k řešení (úlohy jednotlivě, ne všechny najednou). Každou z úloh je možné řešit pomocí několika způsobů:
1) úlohu „vymodelovat“ (resp. narýsovat) a určit řešení
2) úlohu vyřešit pomocí představivosti nebo náčrtku
3) úlohu vyřešit pomocí matematického aparátu (konkrétně Pythagorova věta)
Vždy nahlas přečíst zadání, společně určit možné způsoby řešení a podle jejich počtu rozdělit třídu na skupiny, každá skupina dostane jeden způsob řešení a úlohu každý sám vyřeší. Při další úloze se skupiny prohodí, aby si každý vyzkoušel jiný způsob řešení.
- Reflexe:** Po vyřešení všech úloh rozebrat, který způsob řešení byl rychlejší x „bezpečnější“ x snadnější ...
Je dobře, že je možné najít více způsobů řešení? Proč?
Shrnutí:
Žáci hodnotí subjektivně, každý by si měl vybrat postup, který mu je bližší. Vyvodí, proč je dobré mít prostorovou představivost (rychlejší orientace, dobré odhady vzdáleností, je jednodušší si problém nakreslit než vymodelovat – to někdy vůbec není možné...)

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroj: Očekávané výstupy v RVP ZV z matematiky ve světle testových úloh – J. Cihlář, E. Lesáková

Projekt Učíme kompetence kompetentně

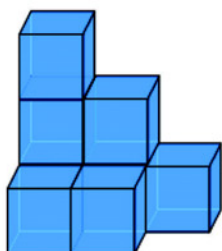
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Hrátky s představivostí

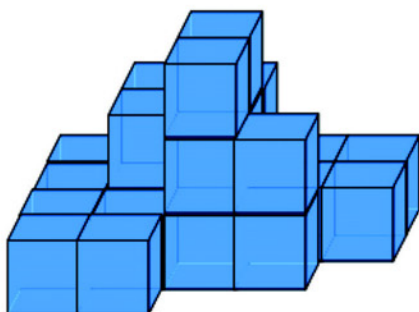
1. úloha

Určete počet kostek v následujících stavbách:

a)

b)

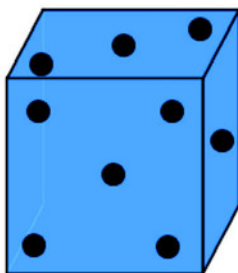

Příloha: Hrátky s představivostí

2. úloha

Součet ok na každých dvou protějších stěnách hrací kostky je 7. Nakreslete kostku, která je na obrázku, jestliže se:

- překlopí jednou doprava
- překlopí jednou vlevo a potom dozadu

3. úloha

Na mapě jsou vyznačeny 2 obdélníkové pozemky. První pozemek má rozměry 15 m a 20 m a Druhý pozemek má rozměry 5 m a 30 m. Po úhlopříčkách vede cestička. Určete, který pozemek má delší cestičku.

Nakupování podle zadaných kritérií

- Autor:** Mgr. Jana Czuchová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika (4., resp. 8. tř.)
- Klíčové kompetence:** K učení, k řešení problémů, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Klasická třída
- Forma:** Frontální a skupinová
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Nakupování podle zadaných kritérií
- Tématický cíl:** Násobilka, práce s kalkulačkou
- Kompetenční cíl:** Čtení textu s porozuměním v návaznosti na interpretaci dat
- Pomůcky:** Přiložený text, tabulka, kalkulačka, nábojnice nebo terče
- Evokace:**
1. možnost (vhodnější): ukázat žákům různé druhy nábojnic a pokládat otázky typu – Čím se liší? (velikost, tloušťka, hmotnost...). Proč se liší? (účel, ráže zbraně, vzdálenost ...)
 2. možnost: pokud nejsou nábojnice, dát jim použitý terč – počítají body nebo vědí součet a určují všechny možnosti, jak by mohl být nastřílen.
- Uvědomění:** Každý žák dostane tabulku. Co vše z ní můžeme vyčíst? Žáci „nahazují“ – zápis na tabuli nebo flip. Vést i k textu pod tabulkou. Žáci vytvoří 3 – členné skupinky, každý dostane svůj text. Přečtou a mají možnost se zeptat, pokud nerozumí odborným termínům. Na vlastní práci má skupina cca 10 min.
- Reflexe:** Zástupce skupiny odpovídá na otázky:
1. Šlo o matematiku?
 2. Co podstatného jste vybrali z textu?
 3. Jak jste pracovali s tabulkou – vyškrtávali jste nepotřebné?
 4. Které ráže a typy jste nakonec použili pro výpočet?
 5. Použili jste jen úvodní text a tabulku, nebo byly důležité i jiné údaje?
 6. Vraceli jste se v průběhu řešení k textu?
 7. Co vám vyšlo? Existuje jen jedno řešení?
- Zpětná vazba:
- Z každé skupiny jde jeden zástupce před tabuli, dostávají otázky, pokud je odpověď ANO postupují o krok dopředu. Otázky:
1. Zvýraznili jste nějak v textu podstatné údaje?
 2. Dočetli jste text i údaje pod tabulkou do konce?
 3. Vyškrtali jste z tabulky nepotřebné údaje?
 4. Vraceli jste se během řešení k textu?
 5. Zkontrolovali jste na závěr, zda výsledek odpovídá zadání a požadavkům?
- Teoreticky ti, kteří došli ve třídě nejdál, mají správné řešení.
- Shrnutí:
- Jaký předmět jsme to tedy vlastně měli?
- Je hlavní umět „vytáhnout“ z textu podstatné údaje a správně je interpretovat spolu s tabulkou. (Přečtu si to a vím, co z toho plyne.)
- Musím se i v průběhu řešení vracet k textu a na závěr zkontrolovat, zda řešení odpovídá požadavkům.

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Poznámky: 8. třída vyřešila bez větších problémů, ale jsou k takovéto práci již dva roky vedeni.
Vyplatilo se nechat žáky, aby si skupinku vytvořili dle vlastního uvážení.
I když je verze pro 4. třídu jednodušší, je potřeba jim ze začátku pomoci návodnými otázkami. Pak už pracovali sami. Nestihla jsem u nich krokování.
Ne vždy vyjde, že skupinka, která došla v krokování nejdál, měla správný výsledek.
Pro osmáky či deváťáky možnost práce s procenty - udat cenu bez DPH.

Zdroj: Zdroj uveden u tabulky v příloze

Příloha: Nakupování podle zadaných kritérií

V roce 2010 bylo založeno myslivecké sdružení Velký lišák. Ve sdružení jsou tři myslivci: Pepa, Franta a Michal. Jsou to výborní střelci, ale ve škole se špatně učili, hlavně matematika jim vůbec nešla.

Myslivci mají následující zbraně:

Pepa: opakovací kulovnice ráže .223 REM

Franta: opakovací kulovnice ráže .308 WIN

Jirka: opakovací kulovnice ráže 8x57 JS

Jednoho dne je hajný Tomáš požádal, jestli by mu nepomohli odstřelit přemnoženou zvěř – hlavně divoká prasata a srnce. Mohli střílet také na lišky, které žerou malé zajíčky a bažanty. Na střelivo jim dal 1000 Kč.

Protože vám jde matematika výborně, porad'te jim, jaké náboje a kolik krabiček nábojů si mohou koupit.

ráže	střela	náboj		rychlost	cena 1 náboje Kč	využití
	hmotnost	hmotnost	délka			
.222 REM	3,24g	11,1g	52,5mm	831m/s	14,5	
.223 REM	3,6g	12,6g	56,6mm	1006m/s	12,5	
.223 REM	4,5g	13,1g	57mm	920m/s	17	
5,6X50R	3,24g	12,7g	58,7mm	1050m/s	19,5	
7 x 64	9g	23g	81,5mm	856m/s	22	
.308 WIN	11,7g	26g	71mm	748m/s	16	
8 x 57 JS	12,7g	27,2g	76,6mm	790m/s	18	

Uvedené ceny jsou včetně DPH (daň z přidané hodnoty)

Náboje se prodávají v krabičkách po 20 ks

Bylo použito materiálu firmy Sellier & Bellot

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Nakupování podle zadaných kritérií

28. 6. 2010 bylo založeno a 25. 8. 2010 bylo zaregistrováno nové myslivecké sdružení Velký lišák. Ve sdružení jsou 3 členové s možností vykonávat právo myslivosti. Všichni členové jsou zdatní myslivci, bohužel špatní počtáři.

Od svého sponzora získalo sdružení 3 000 Kč na střelivo pro všechny členy. Střelivo má být použito na snížení výskytu škodné (lišky, jezevci, ...), srnčí zvěře a především na přemnoženou zvěř (divoká prasata).

Stali jste se poradci sdružení (pracující zdarma, zato s elánem), váš potenciál spočívá ve vašich matematicko-statistických znalostech.

Z nabízené tabulky vyberte střelivo pro všechny členy sdružení tak, aby bylo vhodné pro splnění účelu a zároveň nebyla překročena hodnota sponzorského daru. Dar by měl být využit co nejvýhodněji.

ráže	střela		náboj		rychlost (m/s)			energie (J)			cena náboje Kč	využití
	typ	hmotnost (grs/g)	hmotnost (g)	délka (mm)	v(0m)	v (100m)	v(200m)	E(0m)	E(100m)	E(200m)		
.222 REM	FMJ	50/3,24	11,1	52,5	966	831	715	1512	1119	828	14,5	
.223 REM	FMJ	55/3,6	12,6	56,6	1006	872	757	1822	1370	1030	12,5	
.223 REM	SP	55/3,6	12,6	56,6	1006	872	757	1822	1370	1030	12,4	
.223 REM	HPBT	69/4,5	13,1	57	920	824	739	1904	1528	1229	17,6	
5,6x50R	SP	50/3,24	12,7	58,7	1050	852	691	1786	1176	774	19,5	
7x64	SP	139/9	23	81,5	856	739	637	3297	2455	1827	22	
.308 WIN.	FMJ	180/11,7	26	70,5	735	678	625	3160	2689	2288	15	
.308 WIN.	SP	180/11,7	25,9	71,1	748	646	558	3273	2441	1821	16	
.308 WIN.	HPBT	168/10,9	25,1	71,1	801	740	684	3497	2984	2547	21,5	
8x57JS	FMJ	196/12,7	27,1	79	789	735	685	3953	3430	2977	15	
8x57JS	SPCE	196/12,7	27,2	76,6	790	692	606	3963	3041	2333	17,5	
9,3x72R	SP	193/12,5	25	86	595	478	384	2213	1428	922	37,5	

SP - poloplášťová střela s vysokým ranivým účinkem, používá se zejména k lovu spárkaté zvěře

FMJ - celoplášťová střela pro terčové účely (sportovní střelba) použitelná pro odlov kožešinové zvěře (pro kožešinu)

SPCE - poloplášťová střela se střížnou hranou zajišťující maximální průraz a značení zvěře, vhodná pro spárkatou zvěř

HPBT - střela s dutinou v přední části speciálně pro terčovou střelbu na velké vzdálenosti

Uvedené ceny jsou včetně DPH

Náboje se prodávají v krabičkách po 20 ks

Bylo použito materiálu firmy Sellier & Bellot

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Násobení mnohočlenů

- Autor:** Mgr. Jana Czuchová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika
- Klíčové kompetence:** Pracovní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Dvojice
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Násobení mnohočlenů
- Tématický cíl:** Žák sčítá a násobí mnohočleny
- Kompetenční cíl:** Žák píše čitelně tak, aby jeho práci každý bez nápovědy přečetl
- Pomůcky:** Papíry a papírky
- Evokace:** Každý žák napíše na papírek libovolný jednočlen, který bude obsahovat pouze proměnnou „a“ s mocnitelem nejvýše 3 (např. $2a^2$)
- V časovém limitu např. 30 sekund se mají žáci seskupit tak, aby se jejich jednočleny nechaly sečíst. Poté, co se najdou, určí součet. Každý žák opět napíše libovolný jednočlen s jedinou proměnnou a to buď „a“ nebo „b“ nebo „c“ a mocnitelem maximálně 10 (např. $3a^4$). Žáci se rozdělí na 3 skupiny podle proměnné a tentokrát jednočleny vynásobí.
- Uvědomění:** Na tabuli pro připomenutí vzorově vyřešit jeden příklad na násobení mnohočlenů.
- Pak žáci vytvoří dvojice (v případě lichého počtu jeden bude pozorovatel a kontroluje dodržování pravidel). Dvojice dostane list papíru. Jeden z dvojice vymyslí libovolné dva dvočleny (např. $(3 - x^2) \cdot (5x^3 - 6)$), druhý z dvojice je vynásobí a případně součet dál upraví. Jedinou podmínkou je, že se jeden druhého nesmí zeptat v případě, že nějaké číslo či písmeno nepřechte, jak je to správně. Jestliže něco nepřechte, úkol vyřeší tím, že si zkusí domyslet, co by to mohlo být za číslo či písmeno.
- Po vyřešení si úlohy vymění. Časový limit 5 minut.
- Pak se spojí dvě dvojice a navzájem si úlohy zkontrolují (odhalují případné chyby), opět se stejnou podmínkou. V případě lichého počtu dvojic vytvoří kontrolora učitel - pokud byl lichý žák, tak i s ním.
- Reflexe:** Každá z dvojic říká, zda se jim podařilo vyřešit jednu, obě nebo žádnou úlohu, zda chápou, kde byly chyby.
- Otázka:
Ve které dvojici nastal problém s přečtením čísel či písmen?
Proč to je nepříjemné? Může tím dojít k chybě v řešení?
- Shrnutí:
Nejen v českém jazyce, ale i v jiných předmětech, i mimo školu je potřeba psát čitelně, aby nedošlo k chybám při výpočtech, ke špatnému pochopení zadání nebo k úplnému nesmyslu. Jedná se také o jednu z vašich vizitek, podle kterých vás ostatní posuzují.
- Poznámky:** Odkoušeno ve dvou třídách, v každé se našlo více skupin, které měly problémy s přečtením zadání, v obou třídách došlo díky tomu

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

i k chybnému výpočtu, což kompetenčnímu cíli skvěle nahrálo.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výpočet procentové části

- Autor:** Mgr. Jana Czuchová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Frontální nebo ve dvojicích
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Výpočet procentové části
- Tématický cíl:** Žák ovládá výpočty procentové části metodou „přes jedno procento“
- Kompetenční cíl:** Žák ovládá čtení z grafu a tabulky, informace správně interpretuje.
- Pomůcky:** Různé druhy grafů a tabulek s procenty
- Evokace:** Bingo (2x2) – číslice od 0 o 9, příklady s procenty, např. 1 % z 900 atd.
Napsat na tabuli 6 jednoduchých příkladů na „chytrá procenta“ – např. 20 % ze 4, 25 % z 0,4 atd., prvních 10, kteří mají dobře, dostane malou jedničku za aktivitu
- Uvědomění:** Znovu zopakovat z úvodní hodiny na procenta, kde se s nimi setkávají (banky, obchody – slevy, volby ...).
Rozdat nakopírované grafy a tabulky (viz příloha) jednotlivě nebo do dvojice a k tomu otázky, na vypracování mají 20 minut.
- Reflexe:** Celá třída kontroluje odpovědi na otázky, je možné ty, co mají vše (nebo většinu) dobře ohodnotit známkou.
Proč jsme asi trénovali výpočty na grafech nebo v tabulkách?
Shrnutí:
S procenty se budete setkávat v různých situacích během celého života. Pokud se nebudete umět orientovat v procentech, grafech či tabulkách, tak vás brzy „vezme někdo na hůl“.
- Poznámky:** V méně zdatné třídě doporučuji práci ve dvojicích silnější – slabší.
Přílohu doporučuji aktuálně obměňovat.

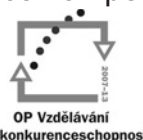
Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

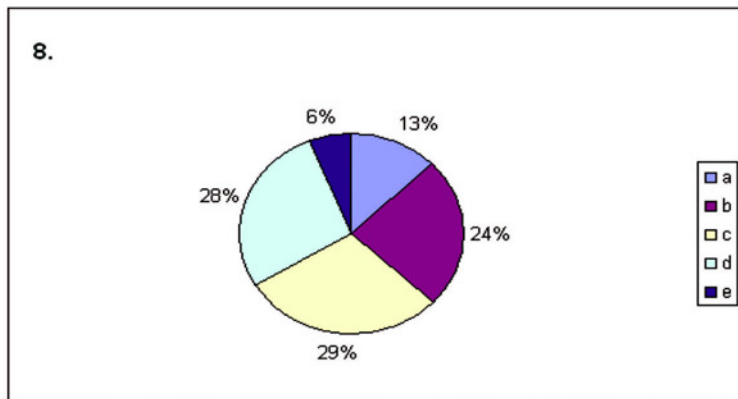
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Výpočet procentové části

1.

Přiznali byste se k nevěře? Odpovídalo 100 lidí.

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) v žádném případě
- e) za určitých okolností

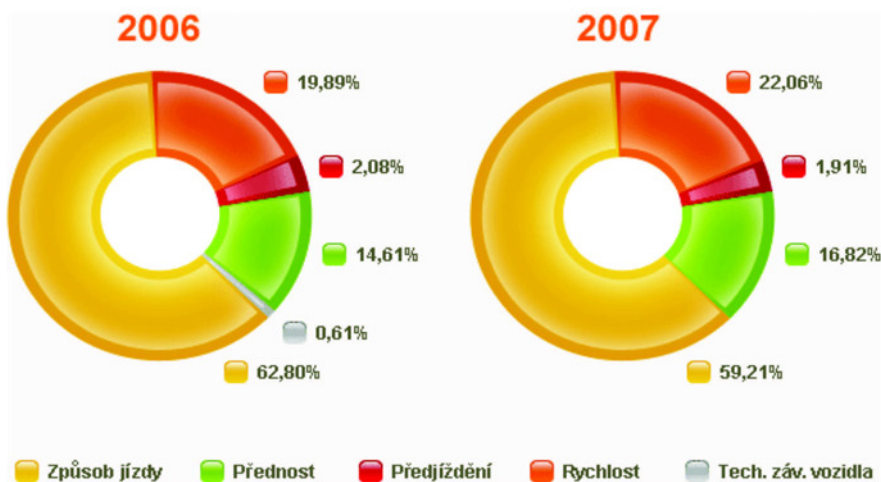
Kolik lidí by se přiznalo k nevěře?

2.

Počty zraněných a usmrcených osob v letech 2006 a 2007

Celkový počet dopravních nehod v Libereckém kraji v roce 2007 byl 8564. O 454 méně než v roce 2006

Nehody podle příčin v letech 2006 a 2007

Určete, o kolik se lišil počet nehod v letech 2006 a 2007, jestliže bylo příčinou nedání přednosti v jízdě.

Příloha: Výpočet procentové části

3.

SPORTISIMO

DĚTSKÉ LYŽE ROSSIGNOL – 2999 Kč (4290 Kč)
SLEVA 30%

LYŽAŘSKÉ BOTY B LITE, B HEAVEN – 3499 Kč (5999 Kč)
SLEVA 40%

ROTOPED KELLER KMO 413 – 3999 Kč (4999 Kč)
SLEVA 20%

PÁNSKÉ BOTY SALOMON ZEBRA GTX – 1899 Kč (3299 Kč)
SLEVA 40%

PÁNSKÉ BAVLNĚNÉ TRIKO KAPPA – 399 Kč (799 Kč)
SLEVA 50%

Určete, jestli nově vypočítané ceny jsou správné.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Rodina

- Autor:** Mgr. Marcela Haganová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Prvouka, 3. ročník
- Klíčové kompetence:** Občanská
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 23
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Rodina
- Tématický cíl:** Ujasní si vlastnosti člověka, které podporují rodinné soužití. Rozumí pojmům neúplná rodina, dětské domovy, dětské vesničky.
- Kompetenční cíl:** Uvědomí si problémy dětí z neúplných rodin, dětských domovů, dětských vesniček. Promyslí případnou pomoc.
- Pomůcky:** J. Čapek - Povídání o pejskovi a kočičce (O panence, která tence plakala), křížovka z pracovního sešitu strana 11, nakladatelství Nová škola, dle počtu skupin flipy s obrázky otce, matky, dítěte, červené a černé fixy, lístečky pro každého žáka s učebním materiálem o neúplné rodině, dětském domově, dětské vesničce, ve zvětšeném formátu pro prezentaci na tabuli.
- Evokace:** Motivační pohádka J. Čapka, křížovka s tajenkou tématu - Rodina je základem lidské společnosti. Vlastnosti člověka podporující rodinné soužití.
- Uvědomění:** Práce skupin na arch papíru (učitel předem nakreslí obrázek rodiny), žáci okolo postav červeně zapisují vlastnosti, které považují za důležité pro život v rodině, černě vlastnosti, které se jim nelíbí.
- Zpětná vazba - prezentace skupin mluvčím, archy ponecháme na tabuli, diskutujeme o kladných a záporných vlastnostech, poté metodou volného psaní po dobu 2 minut individuálně odpovídají na předem předtištěné lístečky s otázkami (Kterých vlastností si nejvíce vážíš? Proč? Jak byste se v rodině k sobě chovat neměli? Co bylo pro tebe obtížné?)
- Ocenit otevřenost, v kruhu lze přečíst některý z lístečků dle dobrovolnosti žáka, ostatní lístečky lze vystavit, opět preferuji dobrovolnost.
- Žáci se rozdělí do 3 skupin, každá skupina obdrží jeden z vyvozujících pojmů ve zvětšené verzi a lístečky se stejným učebním materiálem pro každého žáka, dobrý čtenář hlasitě přečte, ostatní svůj text sledují, poté vyhledají a podtrhnou informace, které by chtěli sdělit ostatním ve skupině, informace pro ně zcela nové, vzájemně se seznámí s novými pojmy (neúplná rodina, dětský domov, dětská vesnička), společně se pokusí zamyslet nad možnými problémy dětí z neúplných rodin, dětských domovů, dětských vesniček.
- Zpětná vazba - každá skupina prezentací seznámí ostatní žáky s tím, co se naučila, nové pojmy ve zvětšené verzi nalepí na tabuli. Kdybys musel vyrůstat v neúplné rodině, dětském domově, dětské vesničce, co bys mohl chápat jako možný problém?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Navrhni případnou pomoc. Společné hledání možných alternativ. Kterou z nabízených pomocí bys dokázal realizovat? Chtěl bys navázat nová přátelství a navštívit některý z dětských domovů? Jak to společně můžeme zrealizovat? Napíšeme dopis.

Reflexe: O čem jsme si dnes povídali? Které charakterové vlastnosti by měly převažovat, aby se všichni v rodině cítili příjemně, bezpečně a rodina správně fungovala? Co nového ses dověděl o neúplné rodině, dětském domově, dětské vesničce? Jak lze s těmito dětmi navázat kamarádství? Budeš moci v dospělosti získané vědomosti uplatnit?

Poznámky: Vše předem připraveno, využití znalostí z hodiny slohu Kladné a záporné charakterové vlastnosti, osvědčila se práce skupin.

Zdroj: Prvouka pro III. ročník, J. Čapek : Povídaní o pejskovi a kočičce, internet, obrazový materiál

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Skloňování vlastních jmen

- Autor:** Mgr. Kateřina Kašková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk – mluvnice, 7. r.
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů, komunikativní, sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 26
- Forma:** Společná práce v kruhu, skupinová práce
- Prostorová organizace:** Třída – volný prostor na sezení v kruhu, stoly uspořádané pro skupinovou práci
- Téma:** Skloňování vlastních jmen (zaměřeno na mužský rod)
- Tématický cíl:** Žák se seznámí s novým gramatickým pravidlem skloňování vlastních jmen a dokáže ho aplikovat v kolektivu své třídy.
- Kompetenční cíl:** Žák umí ocenit kladné vlastnosti a činy svých spolužáků a zároveň si dokáže vyslechnout své pozitivní hodnocení.
- Pomůcky:** Samolepicí bloček (Je vhodné mít nějaký pozitivní tvar - zvednutý palec), křída, flip s předepsanými vzory (žena, růže, pán, muž, předseda), fixy, tabule, sešity, 6 obálek s rozstříhanými jmény, 6 diplomů vytištěných na barevných papírech, karty na zpětnou vazbu: 2 karty s koncovkami (-i/u + -ovi), (-ovi + -ovi), 2 karty (ANO), (NE), 2 karty (začátek hodiny), (konec hodiny), flip („Vážíme si sami sebe“)
- Evokace:** Žáci s učitelem sedí na zemi v kruhu. Každý má u sebe tužku a učitel ještě samolepicí bloček. Učitel namaluje doprostřed kruhu na zem křídou usměvavého smajlíka. „Co vás napadá, když uvidíte tento obrázek?“ ... „Dnes nás čekají jen samé pozitivní věci.“ Učitel: „Chtěl bych poděkovat ..., protože ...“ („Chtěl bych pochválit ..., protože...“) Současně předá samolepicí bloček oslovenému žákovi, který si na sebe nalepí lísteček. Bloček je postupně předáván od jednoho žáka k druhému, aniž by některý žák byl vyvolán dvakrát. Tato aktivita končí ve chvíli, kdy mají všichni na sobě jeden lísteček (včetně učitele). Každý napíše na lísteček čitelně jméno (v oficiálním tvaru) a první písmeno z příjmení toho, od koho slyšel pochvalu. Mezitím učitel položí doprostřed kruhu flip s předepsanými vzory. Učitel se ptá a žáci nalepují ke správnému vzoru lístečky. „Komu byste udělili diplom za nejrychlejšího, nejchytřejšího, nejvyššího, nejspolehlivějšího žáka třídy?“ Učitel: „Ti, co dosud žádný „diplom“ nedostali, se nemusí bát, protože během dnešní hodiny budou odměněni všichni. A abychom to dokázali, naučíme se dnes skloňovat vlastní jména.“ Žáci přiřadí ke vzorům zbylá jména.
- Uvědomění:** Učitel nahlas skloňuje ve 3. pádě jména z lístečků a doplní ústně i příjmení (pouze těch, kteří se skloňují pravidelně). Žáci se snaží přijít na gramatické pravidlo. Pomocné otázky: „Které vzory připojují koncovku -ovi až k poslednímu slovu?“ Učitel dopíše ke vzorům muž (-i + -ovi), pán (-u + -ovi), předseda (-ovi + -ovi). Žáci se snaží aplikovat tato pravidla na nalepená jména. Ukázat si i příklady hovorového užití jmen (př. Jaroslavu

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Novákovi, Jardovi Novákovi, Járovi Novákovi).

Žáci se přesunou do svých stálých skupin a napíšou si stručný zápis. Učitel připevní viditelně na tabuli flip připravený v kruhu.

Zápis:

Skloňování vlastních jmen

1. Jména skloňovaná podle vzoru muž (i + ovi) př. Lukáši Valentovi

2. Jména podle vzoru pán (u + ovi) př. Martinu Kohlíkovi

3. Jména podle vzoru předseda (ovi + ovi) př. Jirkovi Pacoltovi

Každá skupina dostane jednu obálku a pokusí se k sobě přiřadit správná jména. Skupina, která je hotova dříve, rozdělí jména podle jejich zásluh. Společná kontrola skupinové práce. Žáci tvoří věty, v nichž použijí dané jméno a ocení člověka za jeho zásluhy (př. Děkuji / Uděluji diplom Aleši Valentovi za úžasné akrobatické kousky na lyžích.). Jméno, které již zaznělo, si dávají stranou.

Reflexe: Každá skupina obdrží prázdný diplom, na který napíše svůj název a doplní jména spolužáků jiné skupiny. Skupiny přidělí učitel. Ke každému žákovi uvede, za co diplom uděluje.

Všichni se vrátí zpět do kruhu. Jednotlivé skupiny čtou, komu a za co udělily diplom. Otázky zpětné vazby. Žáci se postaví, zůstanou stát v kruhu tak, aby měli kolem sebe místo. Učitel klade otázky a přitom drží v rukou příslušné karty. Žáci udělají krok vpřed, vzad, nebo zůstávají stát na místě.

– Tematický cíl:

1. Pokud bys teď chtěl někomu za něco poděkovat. Věděl bys, jak postupovat při skloňování jména? (karty ANO/NE)

2. Jak by správně znělo vyskloňované jméno vašeho třídního učitele? (karty s koncovkami)

– Kompetenční cíl:

1. Co pro tebe bylo těžší? Vymyslet kladné hodnocení druhých na začátku hodiny nebo při skupinové práci ke konci hodiny? (Pokud pro ně bylo obtížné oboje, zůstávají stát na místě.)

2. Kdo dnes rád slyšel nějakou pochvalu, posadí se.

Všichni sedí v kruhu a učitel zdůrazní, že každý žák je něčím výjimečný a pro něco nadaný. Uprostřed kruhu leží flip s nápisem: „Vážíme si sami sebe“. Žáci nalepí diplomy na tento flip, který se poté vyvěsí ve třídě.

Možnost zadání DÚ. Do příští hodiny vymyslí každý žák, za co by udělil diplom svému třídnímu učiteli (popř. řediteli).

Poznámky: Tato hodina zapojila do práce všechny žáky. I velmi slabí žáci se s chutí aktivně účastnili výuky.

V počátečním hodnocení druhých se často objevovaly věty typu: „Chci poděkovat Janě, protože je dobrá kamarádka.“ Při závěrečném psaní diplomů však žáci udělali velký pokrok a vymysleli opravdu krásné a originální varianty. Při poslední otázce zpětné vazby (Kdo dnes rád slyšel nějakou pochvalu, posadí se.) zůstali dva žáci stát. (Jednalo se o žáky s velmi slabým prospěchem.) Nedalo mi to a zeptala jsem se, jestli by nám nechtěli vysvětlit proč. Jeden z nich formuloval svoji odpověď následovně: „Já na pochvaly nejsem zvyklý.“ Tato hodina mu dopřála vyslechnout si pochvalu alespoň někdy.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hodinu naplánovanou tímto způsobem jsem nestihla odučit během 45 minut. Přetahovali jsem asi o čtyři minuty (četba diplomů + zpětná vazba, posláním). Žáci však ani nezaregistrovali, že zvonilo, a s napětím očekávali svá hodnocení a další aktivity.

Možná varianta (při menším počtu žáků) – evokace:

Všichni žáci a učitel sedí na židlích v kruhu. Vedle učitele je jedna židle volná. Učitel: „Přál bych si, aby vedle mě seděl ..., protože...“ Každý, kdo si přesejde, nalepí si na sebe jeden prázdný samolepicí lísteček. Bloček je postupně předáván od jednoho žáka k druhému, aniž by některý žák byl vyvolán dvakrát. Tato aktivita končí ve chvíli, kdy mají všichni na sobě jeden lísteček. Každý napíše na lísteček čitelně jméno (v oficiálním tvaru) a první písmeno z příjmení toho, kdo sedí po pravici. Mezitím učitel položí doprostřed kruhu flip s předepsanými vzory.

Zdroj: Diplomy:
http://diplomy.artega.cz/index.php?dip=p_per

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha - Vlastní jména

Karel	Čapek	Karel	Hynek	Mácha
Vlasta	Burian	Antonín	Dvořák	Emil
Bedřich	Smetana	Ota	Pavel	Zátopek
Fráňa	Šrámek	Jaroslav	Seifert	
Dominik	Hašek	Aleš	Valenta	
Karel	Čapek	Karel	Hynek	Mácha
Vlasta	Burian	Antonín	Dvořák	Emil
Bedřich	Smetana	Ota	Pavel	Zátopek
Fráňa	Šrámek	Jaroslav	Seifert	
Dominik	Hašek	Aleš	Valenta	
Karel	Čapek	Karel	Hynek	Mácha
Vlasta	Burian	Antonín	Dvořák	Emil
Bedřich	Smetana	Ota	Pavel	Zátopek
Fráňa	Šrámek	Jaroslav	Seifert	
Dominik	Hašek	Aleš	Valenta	

Projekt Učíme kompetence kompetentně

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Skloňování obecných jmen přejatých

- Autor:** Mgr. Kateřina Kašková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk – mluvnice, 8. ročník
- Klíčové kompetence:** Občanské, řešení problémů, sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 25
- Forma:** Frontální výuka, skupinová výuka, práce ve dvojicích
- Prostorová organizace:** Třída – frontální uspořádání, stoly uspořádané pro skupinovou práci
- Téma:** Skloňování obecných jmen přejatých
- Tématický cíl:** Žák se naučí skloňovat obecná jména přejatá a jejich správné tvary použije ve větách.
- Kompetenční cíl:** Žák si dokáže na základě svých fyzických a duševních možností vytvořit pozitivní představu o sobě samém, která podpoří jeho sebedůvěru.
- Pomůcky:** Zalaminované portréty slavných osobností, Encyklopedie slavných osobností, 6 obálek se zalaminovanými rozstříhanými cizími slovy, Slovník cizích slov, 25 listů se zápisem nové látky, lepidla, 25 kopií dotazníků, 4 karty pro zpětnou vazbu (vědecká činnost, sport, umělecká činnost, zájmová činnost / počítače), tabule s připraveným poselstvím
- Evokace:** Učitel ukazuje žákům portréty slavných osobností a oni přemýšlí, o koho se jedná. Uhodnuté portréty učitel připevňuje na tabuli a dopisuje pod ně příjmení dané osobnosti. Pokud nikdo z žáků neví, poskytne jim učitel nápovědu.

Osobnosti:

1. Ludwig van Beethoven (1770-1827, německý hudební skladatel, ve 46 letech úplně ohluchl – největší díla)
2. Albert Einstein (1879-1955, německý fyzik, ve škole považován za pomalého a nenadaného žáka, teorie relativity)
3. Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791, rakouský hudební skladatel, skladby komponoval již v pěti letech, Don Giovanni)
4. Louis Paster (1822-1895, francouzský biolog, chemik a lékař, objevitel vakcíny proti vzteklině)
5. Emil Zátopek (1922-2000, český atlet, LOH Helsinky – zlatá medaile: maratón, 10km, 5km)

Učitel: „Najděte jeden výraz, který by charakterizoval všechny osobnosti na tabuli.“ Učitel připiše na tabuli slovo génius. „Jak je podle vás chápán okolím člověk, který je označován za génia? Jací géniové bývají? Co je může brzdit ve své práci?“ Přesun do skupin. Žáci mají za úkol sestavit definici slova génius a domluvit se na jedné osobnosti, kterou by považovali za génia, a zdůvodnit proč. (Kdybychom si měli vybrat nějakého génia, byl by to ..., protože ...) Učitel ukáže žákům Encyklopedii slavných osobností, čímž podtrhne představu o tom, že kategorie géníů je otevřená. Mluví skupin prezentují výsledky společné práce. Poté učitel přečte definici slova génius (zdroj Wikipedie: Génius bylo v Německu od 18. století označení nejvyššího tvůrčího

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Uvědomění:

a duchovního nadání. Je to tak mimořádná míra určitého talentu, že vysoce převyšuje všechny ostatní a vede k vytvoření mimořádných děl či výkonů, které se výrazně zapíší do historie.

Učitel: „Za chvíli uvidíte, že géníem se může stát každý z vás.“ Učitel rozdává každé skupině obálku s rozstříhanými cizími slovy. Žáci položí všechny kartičky doprostřed lavice tak, aby slova směřovala směrem dolů. Postupně si berou kartičku (střídají se po směru hodinových ručiček, aktivita: Dokola stolu) a vysvětlují ostatním dané slovo tak, aby ho uhodli, a oni zároveň nepoužili stejný kořen slova. Je-li slovo uhodnuto, položí kartičku textem nahoru. V opačném případě vrátí kartičku dospodu hromádky a vezmou si jinou. Nevědí-li si rady, mohou použít Slovník cizích slov.

Skupina, která již uhodla všechna slova, se pokusí rozřídít jednotlivá slova do 4 skupin.

Učitel: „Kdo z vás dokázal popsat anebo uhodnout minimálně jedno cizí slovo?“ (žáci se hlásí) „Všichni ti, kteří měli teď ruku nahoře, se pro tuto chvíli stali génii v práci s cizími slovy a určitě pro ně nebude problém je dokázat správně použít.“ Následuje společná kontrola rozdělených skupin. Žáci zdůvodňují, co je k tomu vedlo.

Učitel rozdává žákům nakopírované listy se zápisem, společně projdou všechny jednotlivé body a k vykřičníkům si doplní slova, která by mohla činit problémy (humus, turnus, glóbus, virus) + doplní do závorek vzory, podle nichž se slova skloňují. Žáci si listy nalepí do sešitů. Žáci se znovu vrátí ke kartičkám s cizími slovy, promíchají je, otočí textem dolů a pomocí aktivity Dokola stolu vytvoří ústně 2. p. Ostatní ze skupiny vždy kontrolují správnost.

Reflexe:

Žáci se vrátí na svá místa. Každý dostane jeden nakopírovaný text (dotazník), který si nalepí do sešitu a vypracuje zadané úkoly.

Žáci si ve dvojici zkontrolují doplněné tvary slov a přečtou si vzájemně odpovědi. Poté ještě učitel zkontroluje správné tvary slov s celou třídou.

Otázky zpětné vazby:

Tematický cíl:

1. Pokud bys teď potřeboval doplnit do věty určitý tvar cizích slov. Věděl bys, jak postupovat při jeho skloňování? (Obě ruce na lavici znamenají ano, ruce pod lavicí – ne, jedna ruka na lavici – částečně)

2. Kolik písmen by obsahoval 2. pád slova album? (Žáci ukazují na počet na prstech.)

Kompetenční cíl:

1. Ve kterém oboru lidské činnosti se podobáš géniovi? (Žáci se přesunou ke svému oboru – zadní levý roh třídy = vědecká činnost, zadní pravý roh = umělecká činnost, přední levý roh = sport, přední pravý roh = zájmová činnost / počítače. Pro snazší pochopení učitel pověsí do jednotlivých rohů karty s příslušným názvem oboru.) Žáci vycházejí z odpovědi na 5. otázku dotazníku.

2. Ke kterému oboru máš asi nejdál? (Následuje opět přesun s využitím pověšených karet.)

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Žáci se posadí zpět na svá místa. Učitel odkryje nápis na tabuli: „Každý z této třídy je svým způsobem geniální, jen si musí uvědomit v čem.“ Učitel nechá žákům určitý prostor, aby toto poselství vstřebali, a pak je požádá o jejich názor, potvrzení této myšlenky.

Poznámky: Žáci skutečně poznali všechny portréty osobností a poté přišli i na slovo génius, i když zde byly nutné návodné otázky. Slovo génius se jim podařilo vysvětlit výborně, a dokonce přímo od nich zaznělo, že se nemusí jednat jen o IQ. Při výběru osobnosti už byly jejich úvahy slabší. Několik skupin si zvolilo Zátopka. Zde by bylo potřeba je motivovat k tomu, aby se zkusili zamyslet nad někým, o němž jsme si dnes ještě nevyprávěli.

Hodina je poměrně náročná na práci s časem, a proto by měl učitel časově omezovat jednotlivé úkoly. Aktivita, při níž si žáci vysvětlují významy slov, by měla být limitována časem. Vůbec nevedí, pokud žáci vše nestihnou. I při další činnosti, kdy žáci tvoří 2.p. cizích slov, je dobré jim dát jasná pravidla: „Každý vytvoří 2.p. od dvou kartiček. Ve chvíli, kdy celá skupina ukončí činnost, vrací se všichni na svá místa.“ Je třeba počítat s tím, že na dotazník žáci potřebují dost času. Pokud učitel zjistí, že už moc času do konce hodiny nezbývá, je lepší tuto aktivitu vynechat a věnovat se spíš závěrečnému hodnocení a posláním. (Žáci mohou dostat vyplnění dotazníku za domácí úkol.)

Zdroj: Portréty osobností:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/archive/6/6f/20090521140251!Beethoven.jpg>

http://www.ivobenes.cz/ivobenes_osobne/Albert%20Einstein.jpg

<http://www.1902encyclopedia.com/M/MOZ/mozart-01.jpg>

<http://himetop.wikidot.com/local--files/louis-pasteur-1885-by-albert-edelfelt/Louis%20Paster%20portrait%20by%20Edelfelt,%20Orsay%20Museum,%20Paris.jpg>

<http://img.blesk.cz/img/1/full/592834-img-zatopek-machac.jpg>

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přílohy k lekci Skloňování obecných jmen přejatých - cizí slova

organismus	rytmus	génus
cyklus	rasismus	brontosaurus
muzeum	akvárium	studium
ultimátum	album	centrum
minimum	jubileum	datum
téma	drama	schéma
klima	finále	taxi
filé	angažmá	tabu

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha - dotazník

Dotazník pro současné či budoucí génie

V následujícím dotazníku písemně odpověz na otázky, které se týkají názorů každého z nás, a současně doplň správné koncovky cizích slov.

1. Život kterého géni____ tě v dnešní hodině oslovil nejvíce? Proč?
2. Jakého jubil____ (myšleno od jeho dat____ narození) by se dnes dožil?
3. Jakým způsobem mohou studi____ na školách ovlivnit práci géniů?
4. Ve kterém oboru lidské činnosti se asi nikdy géni____ nestaneš?
5. Ve kterém oboru lidské činnosti se podobáš géni____?
6. Kterým téma____ by ses chtěl věnovat?

Dotazník pro současné či budoucí génie

V následujícím dotazníku písemně odpověz na otázky, které se týkají názorů každého z nás, a současně doplň správné koncovky cizích slov.

1. Život kterého géni____ tě v dnešní hodině oslovil nejvíce? Proč?
2. Jakého jubil____ (myšleno od jeho dat____ narození) by se dnes dožil?
3. Jakým způsobem mohou studi____ na školách ovlivnit práci géniů?
4. Ve kterém oboru lidské činnosti se asi nikdy géni____ nestaneš?
5. Ve kterém oboru lidské činnosti se podobáš géni____?
6. Kterým téma____ by ses chtěl věnovat?

Dotazník pro současné či budoucí génie

V následujícím dotazníku písemně odpověz na otázky, které se týkají názorů každého z nás, a současně doplň správné koncovky cizích slov.

1. Život kterého géni____ tě v dnešní hodině oslovil nejvíce? Proč?
2. Jakého jubil____ (myšleno od jeho dat____ narození) by se dnes dožil?
3. Jakým způsobem mohou studi____ na školách ovlivnit práci géniů?
4. Ve kterém oboru lidské činnosti se asi nikdy géni____ nestaneš?
5. Ve kterém oboru lidské činnosti se podobáš géni____?
6. Kterým téma____ by ses chtěl věnovat?

EVROPSKÁ UNIE

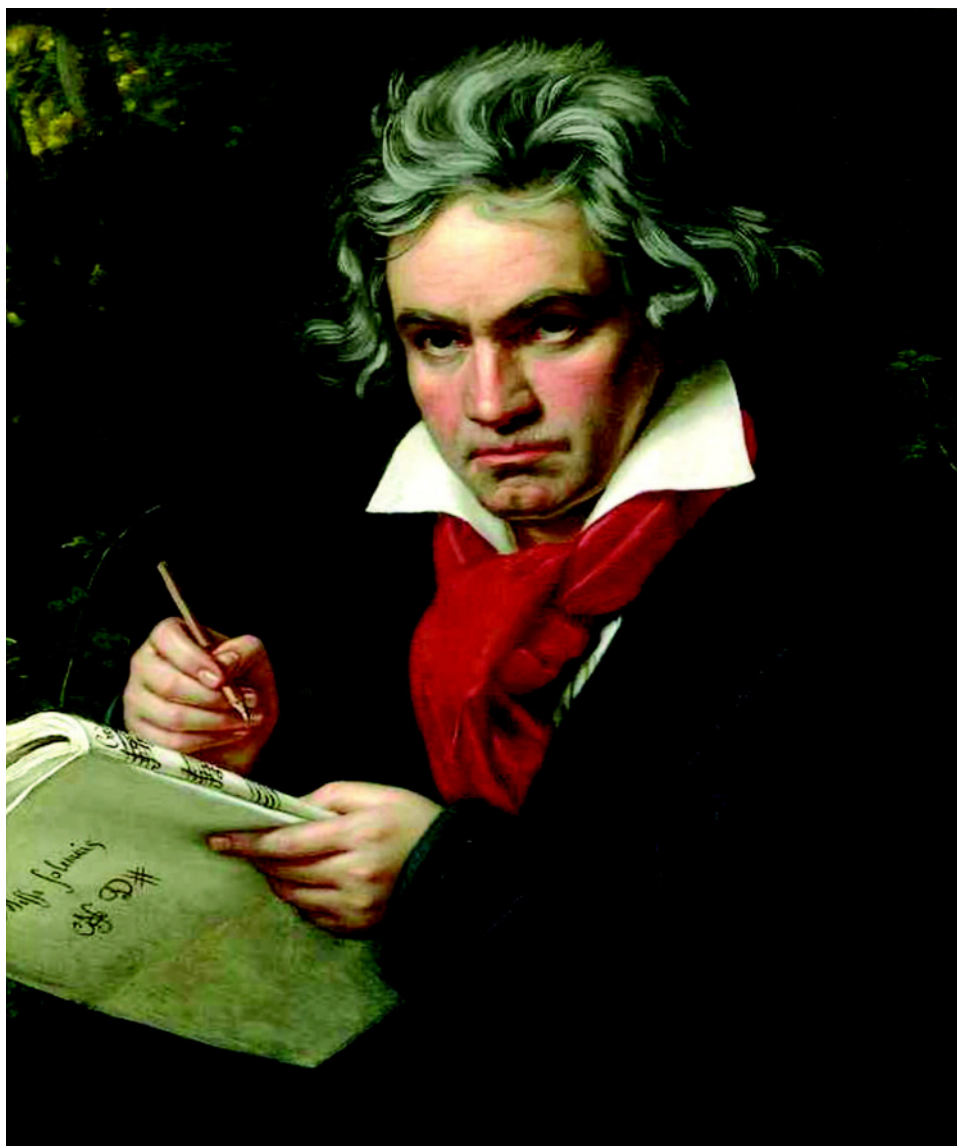

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

1770 - 1827

EVROPSKÁ UNIE

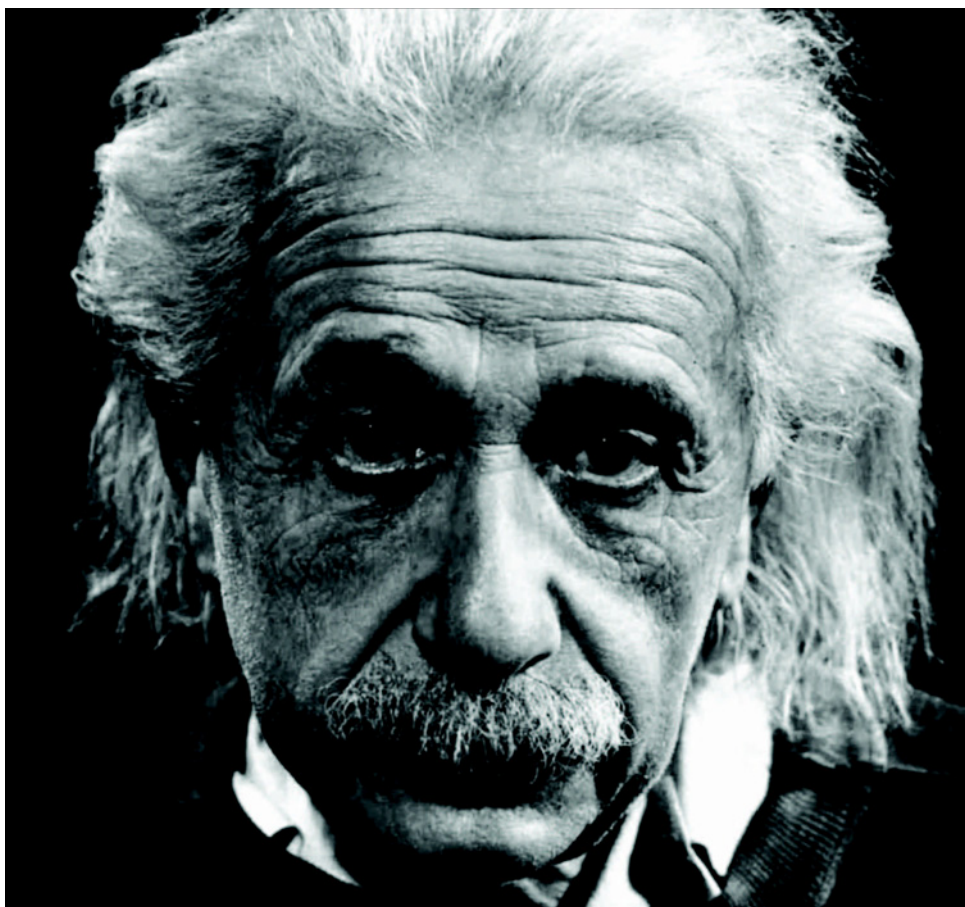
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1879 - 1955

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1756 - 1791

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1922 - 2000

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1822 – 1895

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Bible

- Autor:** Mgr. Kateřina Kašková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk – literatura, 8. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 26
- Forma:** Společná práce v kruhu, individuální výuka, práce ve dvojicích
- Prostorová organizace:** Třída – prostor pro práci v kruhu, frontální uspořádání třídy
- Téma:** Bible (úvodní hodina)
- Tématický cíl:** Seznámit žáky s Biblií a s ní souvisejícími pojmy (apokryf, apokalypsa, epištoly)
- Kompetenční cíl:** Žák se umí vyjádřit v souvislých větách a v textu dokáže rozpoznat klíčové informace.
- Pomůcky:** 10 zalaminovaných obrázků (výjevy Bible), 26 lístečků, různá knižní zpracování Bible, tabule, 26 textů o Bibli, 26 nakopírovaných tabulek pro zápis informací, lepidla, sešity literatury, 3 karty na zpětnou vazbu: apokalypsa, apokryf, epištola, 8 karet se závěrečným poselstvím (Písmo svaté / skrývá / mnoho / výjimečných / myšlenek, / jen je / dokázat / najít.)
- Evokace:** Žáci sedí na zemi v kruhu, každý má u sebe tužku a prázdný lísteček. Učitel ukazuje postupně obrázky - postupuje záměrně od složitějších k jednodušším - a kdo pozná, o kterou knihu se jedná, napíše název na lísteček. Žáci své odpovědi mohou opravovat. Učitel ukazuje obrázky ještě jednou a žáci vysvětlují, k jakému příběhu patří. Zároveň ostatní informují o tom, odkud obrázek znají, kde se s ním setkali. Žáci pomocí brainstormingu doplní další údaje, které o Bibli vědí.
- Uvědomění:** Učitel vysvětlí žákům metodu I.N.S.E.R.T. převzatou z kritického myšlení a pro snazší pochopení napíše zmiňované symboly a jejich význam na tabuli. Každý žák obdrží text a zaznamenává si do něj jednotlivé symboly. Rychlejší žáci roztřídí na tabuli obrázky z úvodu hodiny do dvou sloupečků - Starý a Nový zákon.
- Reflexe:** Žáci dostanou tabulku pro zápis informací o Bibli. Předtím, než jim učitel vysvětlí práci s tabulkou, položí několik otázek: „Jak poznáte, které informace v textu jsou klíčové? Jak odlišíte zajímavosti od podstatných informací?“ Tuto problematiku pochopí žáci lépe, uvědomí-li si následující slova: musí vědět, měl by vědět, je zajímavé vědět. Žáci společně s učitelem vyplní první údaj do tabulky jako vzor pro samostatnou práci. Každý žák si do tabulky vytvoří zápis, který bude obsahovat alespoň 8 klíčových informací, přičemž 1 informace = 1 věta (ne heslo). Žáci si ve dvojicích přečtou svoje zápisy. Zbývá-li čas, je možné žáky ještě spojit do čtveřic. Žáci si oba listy nalepí do literárního sešitu.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Otázky zpětné vazby:

Tematický cíl:

1. Ukažte na prstech, kolik klíčových informací o Bibli byste byli teď schopni říci.

2. Které cizí slovo vyjadřuje konec světa / podvržený text / dopisy apoštolů? (Učitel rozvěsí do levého rohu třídy, na tabuli a do pravého rohu třídy karty s cizími slovy a žáci ukazují na správnou kartu.)

Kompetenční cíl:

1. Jak bylo pro tebe obtížné vyjádřit se celou větou? (metoda barometru: žáci zvedají ruku - lavice = snadné, čím výše, tím složitější).

2. Když se podíváš na svou tabulku, zapsal sis opravdu jen klíčové informace? (Obě ruce na lavici znamenají ano, obě ruce pod lavicí ne, jedna ruka na lavici znamená jen zčásti.)

Učitel připevní na tabuli pomíchané karty se slovy (Písmo svaté skrývá mnoho výjimečných myšlenek, jen je dokázat najít.) a žáci správně seřadí závěrečné poselství, které se současně stane odrazovým můstkem do další hodiny.

Poznámky: Věty vysvětlující jednotlivé symboly je lepší si připravit na tabuli před hodinou, aby se učitel zbytečně nezdržoval. Poté během vysvětlování této metody stačí jen doplnit symboly. Někteří žáci při čtení textu psali symboly na kraj listu k odstavci. Je potřeba jim více zdůraznit, že je mají psát pouze nad danou informací (slovo). Problémem bylo i formulování celých vět při zápisu do tabulky a výběr důležitých informací. Někteří se zaměřili spíše na zajímavosti. Tomuto se však dá předejít rozhovorem o klíčových myšlenkách v průběhu hodiny.

Tato metoda určitě podporuje čtení s porozuměním. Je však třeba, aby si ji žáci zažili. Věřím, že častějším používáním se žáci dokáží lépe orientovat v textu a rozlišovat podstatné a nepodstatné informace. Zdroj (citace, obrázky apod.)

Zdroj: Metoda I.N.S.E.R.T. ze semináře Kritického myšlení

Sestavení textu z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Bible>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Nový_zákon

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Desatero>

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha k lekci Bible - tabulka I.N.S.E.R.T.

BIBLE

<p>✓ Informace, kterou jsi znal.</p>	
<p>+</p> <p>Informace, která je pro tebe nová.</p>	
<p>-</p> <p>Informace, která je v rozporu s tím, co jsi věděl.</p>	
<p>?</p> <p>Informace, které nerozumíš nebo o které by ses chtěl dozvědět víc.</p>	

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha k lekci Bible - text

Bible (z řec. *ta biblia* knihy, svitky) je soubor knih, které křesťanství považuje za posvátné a inspirované Bohem. Bible je označována též jako **Písmo svaté** (lat. *Scriptura sacra* nebo *Scriptura sancta*) nebo krátce jen **Písmo**, některé církve jej označují také jako *Boží slovo*. Lze se také setkat s označením *Knihy knih*.

Slovo „bible“ pochází z řeckého neutra *biblion*, zdrobnělina slova *biblos*, které označuje papyrový svitek. Plurál tohoto slova (*ta biblia*, svitky, knihy) byl později v latině zaměněn se singulárem feminina, a slova Bible se tak začalo na Západě užívat v jednotném čísle.

Starý zákon je delší a starší část Bible. Jedná se původně o sbírku posvátných židovských knih, kterou přejala z židovství vzniklé křesťanství. Starý zákon byl původně z velké části napsaný v hebrejštině, některé části aramejsky. Popisuje dobu od vzniku světa po narození Ježíše Krista.

Desatero je součástí Starého zákona a židé a křesťané ho považují za příkazy (příkázání) – Nezabiješ. Nepokradeš. Cti svého otce a matku svou. ...- které Bůh – Hospodin – dal lidem jako směrnicí pro způsob života. Podle Starého zákona předal Bůh dvě desky s příkázáními na hoře Sinaj do rukou Mojžíšových.

Nový zákon je soubor 27 knih, které tvoří druhou část křesťanské Bible. Jejich obsahem je působení a kázání Ježíše z Nazareta a počátky křesťanství jakožto víry v Ježíše Krista. Popisuje dobu od narození Ježíše Krista. Jednotlivé spisy Nového zákona vznikly zhruba mezi léty 50 a 150 našeho letopočtu, byly napsány řecky a shromážděny jako závazný soubor (kánon) ve 2. až 4. století. V té době už byly přeloženy do několika jazyků a rozšířeny po celém území tehdejší Římské říše.

Nový zákon tvoří:

- Čtyři **evangelia** (Matoušovo, Markovo, Lukášovo, Janovo), která líčí kázání a působení Ježíše z Nazareta, jeho umučení a vzkříšení.
 - Skutky apoštolů popisují vznik křesťanské církve v Jeruzalémě a počátky jejího šíření ve Středomoří, zejména misijní činnost apoštola Pavla.
 - Soubor 21 dopisů (**epištol**) a kratších textů z první křesťanské doby.
 - Kniha Zjevení Janova či **Apokalypsu** (proroctví o budoucnosti církve a o konci světa), která v symbolických obrazech kritizuje jednotlivé křesťanské obce a předjímá budoucnost křesťanství.
- Podstatným krokem při vzniku Nového zákona byl výběr a sestavení závazného souboru (kánonu) z jednotlivě vzniklých textů. Evangelia a Pavlovy listy se už ve 2. století citují v jiných křesťanských spisech jako nepochybné autority. Naopak v některých církevních obcích se četly a uznávaly i další spisy, které se nakonec součástí Nového zákona nestaly. Kromě toho vznikla v této době řada dalších spisů, které se sice také odvolávaly na autoritu apoštolů, nikdy však nedosáhly obecného uznání. Obvykle se označují jako (novozákonní) **apokryfy** (nepravý, nepůvodní podvržený spis); některé z nich byly objeveny až v 19. století.

Bible je nejpřekládanější knihou na světě. V roce 2009 byla alespoň část Bible přeložena do 2454 jazyků. Velmi významným počinem byl překlad Písma do staroslověnského jazyka sv. Konstantinem Cyrilem a Metodějem (26. října 883) během jejich velkomoravské mise (počátek 862). Z tohoto překladu vychází česká překladatelská tradice. Nejvýznamnějším a nejznámějším českým překladem je Bible kralická.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

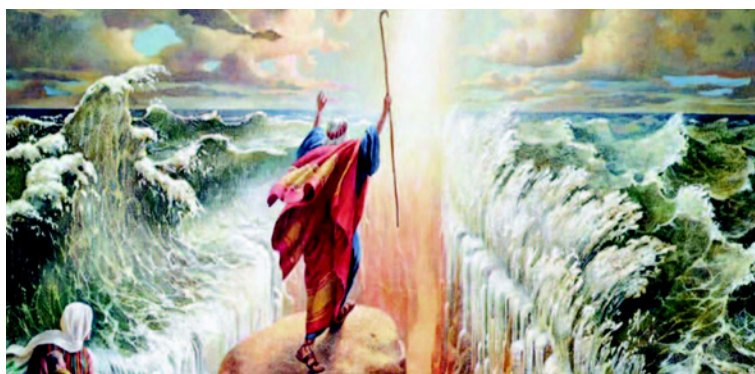
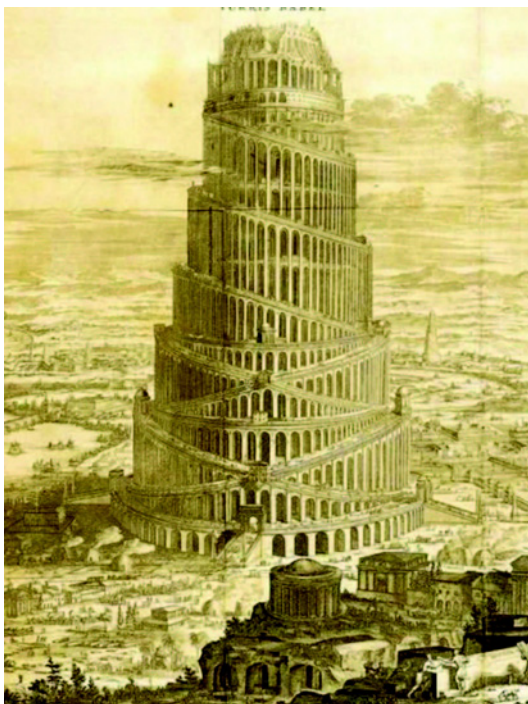

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Bible

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Bible

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anglický jazyk - budoucí čas

- Autor:** Mgr. Kateřina Kašková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Anglický jazyk
- Klíčové kompetence:** Pracovní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 19
- Forma:** Frontální výuka, práce ve dvojicích, práce v kruhu
- Prostorová organizace:** Třída – frontální uspořádání, prostor pro práci v kruhu
- Téma:** Budoucí čas
- Tématický cíl:** Žák dokáže použít budoucí čas ve větách týkajících se jeho vlastní budoucnosti.
- Kompetenční cíl:** Žák na základě svých dosavadních zkušeností, předpokladů a možností vyhodnocuje, jak by mohl vypadat jeho život za 20 let.
- Pomůcky:** Tabule + magnety / patafix, karty s charakteristikou učitele, portrét, 19 lístečků pro jednotlivce, 19 zalaminovaných karet (I agree / I disagree), Project 3 – Student´s Book, 21 tabulek na psaní + 21 fixů a hadříků, připravený flip, lepidlo, 19 kopií prázdných profilů
- Evokace:** Učitel ukáže žákům svůj portrét, na němž je zobrazen v roce 2030, a připevní jej na tabuli, na které je již několik skupin kartiček s informacemi (př. be married / get married / be divorced). Žáci vyberou vhodnou kartu podle toho, jak učitele znají, připevní ji vedle portrétu a ústně vytvoří anglickou větu v budoucím čase (př. You will be married.). Poté mohou žáci doplnit další věty o učiteli podle svého úsudku. Na závěr vyvolání žáci ještě jednou shrnou učitelův život podle zvolených karet. Pokud se názory žáků liší s míněním učitele, připevní učitel vedle již zvolených karet i svoji volbu. (This is me in the year 2030. Think about me – about my present life, hobbies...What will I do in this year?)
Učitel sdělí žákům, že dnes nebudou přemýšlet pouze o jeho životě, ale především o své vlastní budoucnosti za 20 let.
- Uvědomění:** Práce v kruhu na zemi - učitel: „Nyní se každý z vás zamyslí nad svým životem v roce 2030. Vycházejte ze svých zájmů, znalostí a zkušeností.“ Každý dostane jeden lísteček s připraveným textem (př. live in the same town) a vytvoří větu v budoucím čase. Podle svého názoru řekne buď větu kladnou, nebo zápornou. Ostatní pozorně naslouchají, přemýšlí o svém vlastním životě a reagují pomocí oboustranné kartičky (I agree. ? / I disagree. ?) – I agree. = to samé platí u mě.
Žáci se vrátí do svých lavic, otevřou si učebnici na straně 32 a společně s učitelem procházejí příslušný dotazník. Na připravené tabulky na psaní si zapisují fixem v bodech svoje odpovědi. Po skončení si ve dvojicích sdělí (tentokrát už ve větách) své odpovědi.
- Reflexe:** Žáci si vytvářejí svůj vlastní profil. Do připravených tabulek vyplní své jméno, věk (v roce 2030) a představí svůj život. K této práci využívají věty z tabule, učebnice...
Práce v kruhu na zemi – Žáci si přinesou svou čistou tabulku

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

s fixem a vyplněné profily. Postupně seznamují ostatní se svým životem v roce 2030 (počet přečtených profilů záleží na čase, který zbývá do konce hodiny).

Otázky zpětné vazby:

Tematický cíl:

Učitel má předepsané dvě tabulky a žáci píší chybějící slovo na svou prázdnou tabulku.

1. I study languages (tabulka: will)

2. I eat junk food (tabulka: won't)

Kompetenční cíl:

Žáci píší na svou tabulku pouze yes or no.

1. I can say 5 sentences about my life in the future.

2. When I speak about my future life, I start from my present hobbies, experiences and knowledge.

Učitel odkryje flip s anglickou větou („My present life is the first step into the future.“), žáci ji přečtou, přeloží a vysvětlí. O přestávce dobrovolníci nalepí všechny profily na flip, který bude vyvěšen ve třídě. Ve volném čase žáci domalují do profilů svoje portréty – jak si představují sami sebe v roce 2030.

Poznámky: Úvodní karty (charakteristika učitele) je dobré si připravit na tabuli před hodinou a jednotlivé skupiny vytisknout na různě barevné papíry. Uspadňuje to žákům orientaci – vědí, které karty patří k sobě. Práce v kruhu: Poté, co každý žák dostane jeden lísteček, by bylo dobré je nechat přečíst lísteček nahlas a přeložit. Předejde se tak problémům s neporozuměním. Teprve potom mohou tvořit věty a reagovat kartami (I agree. / I disagree.)

Je nutné počítat s určitou časovou rezervou potřebnou na objasnění anglických výrazů (lístečky, zadání, dotazník v učebnici...). Velmi se mi během hodin osvědčila práce s tabulkami – netradiční činnost (baví je to), rychle, šetří se papíry. Je potřeba žákům zdůraznit, že si nemají vymýšlet svůj život, ale zkusit ho odhadnout podle svých současných znalostí a zkušeností.

Zdroj: Hutchinson, T. Project 2. Oxford: Oxford University Press, 1999, p.32.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přílohy k lekci Anglický jazyk - budoucí čas

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

write a book	have a lot of friends	live in the same town
win a medal	travel to different countries	learn a lot of languages
work hard	enjoy life	earn a lot of money
have a pet	spend holidays abroad	drive a car
study	live in a house	be famous
live in a flat	have my own car	be rich
have children	buy a new house	have a wedding

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

I agree.

I disagree.

I disagree.

I agree.

What´s the weather like?

- Autor:** Mgr. Hana Kohlerová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Anglický jazyk, 4. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 18
- Forma:** Hromadná forma vyučování – do kruhu, skupinové vyučování
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** What´s the weather like?
- Tématický cíl:** Naučit se hovořit o počasí, naučit se grafickou podobu jednotlivých slov daného tématu
- Kompetenční cíl:** Efektivně využívat dostupné prostředky verbální a neverbální komunikace
- Pomůcky:** Názorné a slovní karty (flashcards and wordcards), které vypracují žáci, nůžky, svorky, karton, knoflíky, televizní obrazovka 2 ks – vyrobit z tuhého kartonu o rozměrech 60 x 80cm, vystříhnout obrazovku tak, aby bylo možno vidět dvě vedle sebe sedící postavy, přidat bočnice – pro udržení stability, přilepit ovládací knoflíky, dálkový ovladač může být i penál (televize se hodí i do jiných předmětů).
- Evokace:** Zopakovat slovní zásobu a struktury: „It´s grey and overcast, it´s raining, it´s windy, it´s snowing, it´s sunny, it´s sunny/the sun is shining, there´s thunder, there´s lightning, there´s raining harder and harder, there´s a tornado.“
- Aktivita 1: postavit žáky do kruhu: „Please, get in the circle. Now, turn to the right. You´re going to draw on the person´s back in front of you!“ Pak nakreslit první předpověď počasí na záda žáka stojícího před vámi a hlasitě říci větu „It´s grey and overcast.“ Děti tuto větu nesmí verbálně opakovat, ale několikrát ji příslušnými gesty a pohyby předají dál - to, co cítí (např. dlouhými tahy po zádech představujeme sluneční paprsky). Takto provádět i u dalších vět. Dále vše v pomíchaném sledu zopakujeme.
- Aktivita 2: na tabuli připevníme názorné a slovní karty, které znovu společně zopakujeme, žáci pak mohou tyto karty ((flashcards and wordcards) správně přiřadit např. na zemi či magnetické tabuli.
- Aktivita 3: skupinový diktát – postavit žáky před tabuli, rozdělit do čtyř skupin za sebe. Skupiny se seřadí. První žák (před tabulí) z každé skupiny dostane křídu a papír. Poslední žák ze skupiny je tzv. WEATHER FORECASTER a bude požádán, aby na záda svého spolužáka stojícího před ním nakreslil libovolnou předpověď počasí. Každý žák ve skupině tímto způsobem předá odpověď až k prvnímu, ten napíše předpověď slovy na tabuli. Jakmile žák napsal, o jaké počasí jde, postaví se na konec skupiny a zároveň se stává WEATHER FORECASTER, který předá jinou předpověď. Vítězí ta skupina, která správně a co možná nejrychleji předala všechny odpovědi.
- Uvědomění:** Pro upevnění, místo aby žáci zapisovali na tabuli, budou ohlašovat verbálně předpověď počasí v televizi.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

Reflexe: Při osvojování jazyka, by určitě měly hrát smysly u dětí mladšího školního věku prvořadou úlohu. Při této aktivitě bylo využito hmatového vnímání pro pochopení sdělení. Následně se vyplatilo využít k verbálnímu sdělení televizi (vlastní výroby či výroby žáků), která vždy upoutá pozornost.

Poznámky: Po ukončení dané neverbální aktivity bylo patrné, že si žáci vše zažili a prožili, všichni se snažili o co nejlepší výsledky svých skupin. Toto platí i při upevňování učiva během verbální předpovědi počasí (televize), která byla opět vymezena hmatovými vjemy.

Zdroj: Strange, D.: Chatterbox, Pupil's Book 2. OUP 2003. ISBN 0-19-432435-4

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Chráněné krajinné oblasti a národní parky

- Autor:** Mgr. Hana Kohlerová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Vlastivěda 4. a 5. r.
- Klíčové kompetence:** Občanské
- Časová dotace:** 90 minut
- Počet žáků:** 18
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Chráněné krajinné oblasti a národní parky
- Tématický cíl:** Naučit se orientovat se na mapě ČR, zaznamenávat do mapy důležitá místa.
- Kompetenční cíl:** Žák bude chápat základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektovat požadavky na kvalitní životní prostředí.
- Pomůcky:** Psací potřeby, papír, pastelky, fixy, lepidla, knihy, mapy ČR, encyklopedie, CD či MC se zvuky při přírody
- Evokace:** Napsat co nejvíce slov, která nás napadnou, když se řekne slovo příroda – volná asociace myšlenek (ve skupině), souhrnem pak vzniknou jednotlivá témata, kterým se budou nadále skupiny věnovat. Např. les, rostliny, živočichové, vzduch, ...
- Uvědomění:** Skupiny žáků dostanou mapu ofocenou mapu ČR. Do mapy zakreslují Chráněné krajinné oblasti a Národní parky ČR. Každá skupina si vylosuje jeden či dva (CHKO, NP), na které se pak orientuje – popíše zajímavé informace v dané lokalitě, zaměří se na vegetaci, zvířectvo na základě tohoto pak připraví reklamní brožurku tak, aby co nejvíce upoutala pozornost ostatních. K upevnění sloužila následující aktivita: zaměřit se na okolí školy, svého bydliště a zaregistrovat příklady ohrožování krajiny lidmi, znečišťování životního prostředí a doporučit řešení tohoto problému. Stejně skupiny se snažily na příští hodinu (1 týden) zaznamenat nedostatky, které zjistily ve svém okolí a navrhnout různá řešení k nápravě a zlepšení.
- Reflexe:** Při prezentaci si jednotlivé skupiny určí mluvčí, kteří prezentují
- navržena pravidla ve své vytyčené oblasti
 - informace o návrzích, které vymyslely skupiny ke zlepšení svého okolí
 - seznámení s pravidly ve své vytyčené oblasti
 - návrhy, které vymyslely skupiny ke zlepšení svého okolí.
- Mluvčí sdělí informace, které se získaly během skupinové práce. Ostatní skupiny zhodnotí nejen samotné výsledky, ale i prezentaci jednotlivých mluvčích. Skupinová aktivita je zvolena zejména pro úkol s vědomostním zaměřením, k vyhledávání a sepsání informací. V každé skupině panovalo rozdělení úloh, většinou podle toho, kdo je v čem lepší. Grafická realizace projektu (grafik), hledání zajímavostí a informací v encyklopediích a na internetu (badatelé), jiní rádi vystupují – prezentace projektu (mluvčí skupin).

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poznámky: Osvědčilo se následně zadat aktivitu vztahenou na okolí vlastního bydliště, školy, kde nejenom skupiny, ale i samotní žáci navrhovali jednotlivá řešení ještě dále po ukončení tohoto projektu.

Zdroj: Encyklopedie
Učebnice vlastivědy www.outdoors.cz/chko.php
cs.wikipedia.org
www.icm.uh.cz
www.infocesko.cz
mapa ČR

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cesta čokolády do obchodu

- Autor:** Mgr. Hana Kohlerová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Vlastivěda, přírodověda, čtení
- Klíčové kompetence:** K učení, sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 12
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Třída, příp. herna
- Téma:** Cesta čokolády do obchodu
- Tématický cíl:** Žáci identifikují jednotlivé subjekty zapojené do výroby čokolády u konvenčního obchodu a řetězce FAIR TRADE. Řeší úkol na základě spolupráce ve skupině.
- Kompetenční cíl:** Žák propojuje informace a efektivně je využívá při řešení úkolu, efektivně spolupracuje s druhými při řešení úkolu.
- Pomůcky:** Přílohy 1, 2, 3, 4, 5, 6, tabule - flip, nůžky, lepidla, papíry, kartičky k tvorbě skupin (záleží na vyučujícím a klimatu třídy, jak budou skupiny tvořeny), čokoláda - pro vítěznou skupinu (lépe pro všechny).
- Evokace:** Rozhovor s žáky, zda ví, kdo jsou Umpa Lumpové. Následuje text z knížky viz. příloha 1 (může číst vyučující nebo se mohou při čtení střídát žáci).
Po přečtení textu následuje otázka, co je pro Umpa Lumpy nejvzácnější. (Z textu jasně vyplývá – kakaové boby);
- Uvědomění:** Komparace dvou příběhů viz. příloha 2, 3 (přílohy rozstříhat na jednotlivé sekvence, nejlépe zalaminovat). Příběh vypráví učitel, jednotlivé rozstříhané sekvence postupně v dané posloupnosti podává dětem, které je pak lepí na klip, popř. na magnetickou tabuli; vymezení neznámých pojmů a vysvětlení rozdílů mezi jednotlivými subjekty procesu výroby čokolády (pojmy FAIR TRADE, makléř, dovozce, vývozce, družstvo).
Rozdělení žáků do skupin na základě losování (barevné lístečky označené ofoceným kakaovým bobem).
Vymezení práce ve skupině: jasně stanovit cíl – přečíst oba příběhy viz. příloha 4, na základě získaných informací ve skupině, sestavit řetězce viz. příloha 5 (rozstříhá a zamíchá učitel předem), tyto řetězce pak nalepit vedle sebe na přiložený papír, dále stanovit stanovení pravidel hodnocení.
Rozdělení práce do skupin, doplnění potřebných instrukcí, rozdání pomůcek – přílohy, rozstříhané kartičky, papíry, lepidla; odstartování; monitorování; porovnání ze strany vyučujícího obou řetězců na základě počtu subjektů, které jsou zapojeny do obchodu.
Vyhodnocení skupinové práce, porovnání jednotlivých výsledků skupin.
- Reflexe:** Porovnat oba řetězce, poukázat na diferenciaci v počtu zapojených subjektů do obchodu. Ukázat žákům, že čím méně lidí je zapojeno do obchodu, tím více peněz by mohl dostat pěstitel. Příklad ukázat na příkladu čokolády, která stojí 48 Kč, do normálního

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

obchodu je zapojeno 8 lidí, při spravedlivém dělení by každý dostal 6 Kč, u řetězce Fair Trade to činí 6 lidí, z toho vyplývá, že na každého vychází 8 Kč. Z toho také vyplývá, že čím méně lidí se v obchodu pohybuje, tím více peněz pak zůstane na výstavbu nemocnice či školy v dané oblasti, například v Africe.

Poznámky: Zda skutečně žáci propojili informace a efektivně je využili při řešení úkolu, se určitě povedlo ověřit na příkladu u čokolády, která stála 48 Kč, a žáci měli stanovit spravedlivou částku mezi jednotlivé subjekty. Dále jsem zpětně nechala žáky na zemi sestavit jednotlivé subjekty viz. příloha 6 (učitel rozstříhá a zalaminuje předem), tato aktivita, jelikož se jí zúčastnili hromadně všichni žáci byla spíše opakováním. Lepší by tak bylo, kdyby si mohli žáci ještě jednou sestavit řetězce sami. Co se týče práce ve skupině, kompetenčním úkolem bylo efektivně spolupracovat ve skupině, což se u jedné skupiny nepovedlo v důsledku velmi dominantních jedinců, kteří se snažili úkol, pokud možno udělat sami. Z toho pro vyučujícího vyplývá, že se příště musí více zaměřit na rozdělení jednotlivých rolí ve skupině.

Zdroj: <http://www.icco.org/about/shipping.aspx>
upraveno podle <http://www.icco.org/about/shipping.aspx>
upraveno <http://www.icco.org/about/shipping.aspx>
Arcimovicová, J., Valiček, P.: Čokoláda pokrm bohů. Benešov: Start, 1999. 119 s. ISBN 80-86231-07-0.
Dahl, R.: Karlík a továrna na čokoládu. Praha: Academia, 2002. 145 s. ISBN 80-200-1016-5. (Dahl, 2002, s. 71-72)
Bendová, V.: Fair Trade v ekologické výchově na 1. stupni ZŠ. Brno 2008, MU

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha 1: (Cesta čokolády do obchodu)

Ukázka z knížky Karlík a továrna na čokoládu

„Tak ty říkáš, že takhle malí lidé se nikde na světě nevyskytují?“ rozesmál se pan Wonka. „Pak ti tedy něco povím. Mám jich tady ve své továrně víc jak tři tisíce!“

„Musí to být nějakí trpaslíci,“ řekl Karlík.

„Správně!“ vykřikl pan Wonka. „Jsou to trpaslíci! Dovezení přímo z Afriky! Patří k trpasličímu kmeni, známému jako Umpa-Lumpové. Objevil jsem je já sám. A sám jsem je také přivezl z Afriky – celý jejich kmen, celkem tři tisíce lidí. Narazil jsem na ně v nejhlubším a nejtemnějším koutě afrického pralesa, kam přede mnou nevstročil jediný běloch. Žili v korunách stromů. Museli žít na stromech, když jsou tak malí, jinak by je každé větší zvíře sluplo jako malinu. Když jsem je objevil, umírali takřka hladu.

Živili se pouze zelenými housenkami, a protože housenky chutnají odporně, trávili Umpa-Lumpové celé dny lezením po stromech a pátráním po něčem, čím by tu strašnou chuť housenek vylepšili – například po čerstvých broucích, eukalyptovém listí a kůře ze stromu bong-bong, což všechno je taky příšerné, ale ne zas tolik jako zelené housenky.

Chudáci Umpa-Lumpové! Víte, po jakém jídle toužili ze všeho nejvíc? Po kakaových bobech. Ale o to byla v pralesě děsná nouze. Takový Umpa-Lumpa mohl mluvit o štěstí, když našel čtyři za rok. A jak po nich toužili. Zdálo se jim o kakaových bobech celou noc a celý den nemluvili o ničem jiném. Stačilo před někým z nich jen pronést slovo kakao a okamžitě začal polykat sliny. Kakaové boby,“ pokračoval pan Wonka,“ které rostou na kakaovníku, jsou také hlavním, z čeho se dělá čokoláda. Bez kakaových bobů čokoládu neuděláte. Kakaový bob rovná se čokoláda.“

(Dahl, 2002, s. 71-72)

Příloha 3 (Cesta čokolády do obchodu)

Příběh kakaového bobu – normální obchod

Vyrostl jsem na velké plantáži, kde na mě pořád svítilo sluníčko. Ten, kdo mě vypěstoval, mě sklídl a hned prodal dál. Dostal jsem se k prostředníkovi, který za mě moc nezaplátil. Od prostředníka jsem putoval k vývozci. Vývozce mě převezl lodí přes moře a já se ocitl u makléře. Byl to člověk, co nakupoval a hned zase prodával kakaové boby. Odtud jsem putoval k dovozci, který mě poslal do továrny na výrobu čokolády. A když se ze mě stala čokoláda, výborná mléčná s oříšky, tak si mě koupil prodejce. Ocitl jsem se ve velkém obchodě a čekal, až si mě koupí nějaký zákazník. A nezůstal jsem tam dlouho, brzy přišla holčička a přidala mě k nákupu do svého košíku.

Příběh kakaového bobu – Fair Trade

Vyrostl jsem v přirozeném stínu stromů. Můj pěstitel mě prodal družstvu, kterého byl členem. Dostal za mě docela dost peněz. Družstvo kakaové boby zpracovalo a prodalo mě přímo zahraničnímu dovozci. Část peněz získaných za prodej kakaových bobů použilo družstvo na stavbu místní školy. Od dovozce jsem putoval do továrny na čokoládu, kde ze mě vyrobili výbornou mléčnou čokoládu. Ocitl jsem se v obchodě a čekal, až si mě někdo koupí. A netrvalo to dlouho, přišel chlapeček s tatínkem, a jelikož měli chuť na něco sladkého, tak jsem se ocitl v jejich nákupním košíku.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Normální obchod

VELIKÉ PLANTÁŽE

PŘÍMÉ SLUNCE

JE NÁS HODNĚ, ALE JSME MALÉ
A MĚNĚ KVALITNÍ

PĚSTITEL ZA NÁS DOSTAL MÁLO
PENĚZ

A TAKÉ SE OKOLO NÁS TOČÍ
MNOHO ZBYTEČNÝCH LIDÍ

Projekt Učíme kompetence kompetentně

Řetězec Fair Trade

MALÁ POLÍČKA

VE STÍNU JINÝCH STROMŮ

JE NÁS MÉNĚ, ALE O TO JSME
KVALITNĚJŠÍ

PĚSTITEL JE ČLEMEM DRUŽSTVA
- DOSTANE VÍCE PENĚZ

ČÁST ZÍSKANÝCH PENĚZ PUTUJE
NAPŘÍKLAD NA VÝSTAVBU ŠKOLY
NEBO NEMOCNICE

TO PROTO, ŽE SE ZDE MOTÁ
MÉNĚ RŮZNÝCH
PROSTŘEDNÍKŮ, MAKLÉŘŮ

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha 5 (Cesta čokolády do obchodu)

Řetězec normálního obchodu	Řetězec Fair Trade
pěstitel kakaa	pěstitel kakaa
vývozce	dovozce
prostředník	družstvo
makléř	továrna na výrobu čokolády
dovozce	prodejce
továrna na výrobu čokolády	zákazník
prodejce	
zákazník	

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řetězec normálního obchodu

Řetězec Fair Trade

pěstitel kakaa

pěstitel kakaa

prostředník

družstvo

vývozce

dovozce

Projekt Učíme kompetence kompetentně

makléř

továrna na výrobu čokolády

dovozce

prodejce

továrna na výrobu čokolády

zákazník

prodejce

zákazník

Projekt Učíme kompetence kompetentně

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

The months of the year

- Autor:** Mgr. Hana Kohlerová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Anglický jazyk, 5. ročník
- Klíčové kompetence:** Komunikativní
- Časová dotace:** 90 minut
- Počet žáků:** 15
- Forma:** Párové vyučování, skupinové vyučování, samostatná forma práce v lavici, společná práce na koberci
- Prostorová organizace:** Třída, zahrada školy, herna školní družiny
- Téma:** The months of the year
Téma: THE MONTHS OF THE YEAR
- Tématický cíl:** Žák rozumí jednoduchým pokynům - žák rozlišuje mluvenou a grafickou podobu slova s využitím probraného učiva: názvy měsíců a ročních období, abeceda, hláskování (spelling)
Upevnění probraného učiva – pojmenovat roční období a všechny měsíce v anglickém jazyce a výroba vlastního kalendáře.
- Kompetenční cíl:** Žák se účinně zapojuje do diskuze, obhájí svůj názor.
- Pomůcky:** Barevné karty s názvy a obrázky ročních období a měsíců
vystřížený kruh z balicího papíru (průměr cca 1 m) – rozdělit vždy jednou barvou na čtvrtiny (roční období) a každou čtvrtinu pak dále jinou barvou rozdělit na třetiny (měsíce v každém ročním období), po vnějším obvodu napsat anglické názvy ročních období (žáci by měli znát z předešlých hodin) SPRING, SUMMER, AUTUMN. V místě, kde by mělo být napsáno WINTER, jsou pomlčky v počtu písmen daného anglického slova, pomlčky udělat také v místě, kde budou napsány měsíce. Orffovské nástroje, kreslicí karton A4, barvy, pastelky, fixy, slovníky, kopírka- nejlépe barevná, laminovačka
- Evokace:** Úvodní motivační pohybová aktivita
Posadit žáky na koberec do kruhu. „Come to the carpet, please. Make a circle. Sit down.“
Zopakovat roční období a měsíce v anglickém jazyce, listening v předešlých hodinách. Žáci při jmenování jednotlivých měsíců mohou dělat mexickou vlnu – každé dítě řekne měsíc, rychle vstane, přitom zdvihá ruce nad hlavu a zpět si sedne. Toto učitel nejprve předvede.
Při opakování využít i kruhový kalendář, který není zatím dodělaný. „Look at this circle. This is a calendar. Repeat me, a calendar.“ (Žáci zopakují toto slovo – dbát na správnou výslovnost.) „Point me, please. Where is winter? Where is July? Where is May?“ Žáci odpovídají Here!
- Uvědomění:** Aktivita - ROČNÍ OBDOBÍ (práce v lavici)
Hláskování jednotlivých ročních období – spelling. Zde je dobré zopakovat písničku Alphabet Song – je v učebnici Chatterbox 1 str. 7, využít orffovských nástrojů, změny tempa na základě taktování atd. Dvakrát za sebou hláskujte slovo W-I-N-T-E-R. Žáci zapisují, jeden zezadu na flip, poté společná kontrola. Hra na ozvěnu – předzpívat jednotlivá roční období (ve dvou tónech), děti dělají

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ozvěnu – pěkně se tímto také nacvičí výslovnost.

Aktivita - NÁZVY MĚSÍCŮ (práce ve skupině, v páru)

Vytvoření skupin na základě ročních období. Zástupce každé skupiny si roční období vylosuje.

Rozdat žákům karty s anglickými názvy měsíců (barvy karet musí korespondovat s barvami jednotlivých čtvrtin kruhového kalendáře.

Pro kontrolu provést rozhovor se žáky.

U: „What colour is the card?“

Ž: „It´s yellow.“

U: „Yes, it is. Well done. What season is it? Look at the calendar.....“

Úkolem žáků je zjistit, kam jejich měsíc v kalendáři patří a zároveň přepsat jeho název na předepsané pomlčky do kruhu připraveného na tabuli. (Barva karty vyjadřující roční období a počet písmen ve slově tvoří nápovědu.)

Po ukončení aktivity následuje společná kontrola. Přečtení všech měsíců a zhodnocení správnosti přepisu slov.

Výroba kalendáře:

Identické skupiny nebo páry zhotoví tři strany do kalendáře, záleží na počtu žáků.

Rozdat kreslíci kartony A4 každé skupině, žáci zpracují (užití volné výtvarné techniky) měsíce na kterých pracovali v předešlé aktivitě. Žáci poté prezentují své práce v rámci skupin. V závěru si děti založí flip se slovní zásobou k celému projektu.

Kalendář je možné také okopírovat a využít například jako dárek. Strany kalendáře můžeme zalaminovat a pověsit ve třídě či škole.

Poznámky: Zpětná vazba: Nejdříve si žáci prohlíželi a posuzovali jednotlivé hotové výtvary. Vyučující s každou skupinou posoudil splnění jednotlivých požadavků v rámci skupiny a zavedl diskusní téma, která skupina nejlépe zvládla daný úkol a proč si to myslí. Bohužel došlo ve většině případů k tomu, že žáci lépe hodnotili práce svých kamarádů a svůj názor na tomto základě postavili. Je dobré diskusi řídit a stanovit pravidla, protože může v takovémto případě dojít k překřikování.

Je vhodné, aby žáci potřebou slovní zásobu z předešlých hodin anglického jazyka slyšeli a znali její zvukovou podobu například ve spojitosti s obrázky.

Zdroj: Strange, D.: Chatterbox 1. OUP, 2003. ISBN 19-432435-4.
Slattery, M., Willis, J.: English for Primary Teachers. OUP, 2001. ISBN 0-19-434563-3.
Samsonová, C.: 333 nápadů pro angličtinu. Portál, 1997. ISBN 80-7178-129-0.
Kolektiv autorů: Cizí jazyky napříč předměty 1. stupně ZŠ. VÚP, 2007. ISBN 978-80-87000-15-1.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Třídění obratlovců

- Autor:** Mgr. Vladislava Kollmannová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Přírodověda, 5. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Samostatná práce, skupinová spolupráce
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Třídění obratlovců
- Tématický cíl:** Na základě srovnání určit znaky jednotlivých skupin obratlovců.
- Kompetenční cíl:** Při diskusi ve skupině naslouchat druhým a vhodnou argumentací obhajovat svá tvrzení.
- Pomůcky:** Tabulka analýzy věcných rysů pro každého žáka, volný list papíru do každé skupiny
- Evokace:** Evoluce: Ujasnit si vývoj obratlovců, je vhodné napsat je na tabuli (ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci, příp. člověk). Domluvit se na pohybovém ztvárnění každé skupiny živočichů. Vždy se potká dvojice živočichů na stejné úrovni a oba „stříhají“ dlaní („kámen, nůžky, papír“). Kdo zvítězí, posune se o vývojový stupeň výš. Kdo zůstal na původní úrovni, musí dále hledat do dvojice sobě rovného.
- Uvědomění:** Každý žák dostane tabulku analýzy věcných rysů a samostatně ji v časovém limitu zpracuje. Doplnují se znaménka ano = +, ne = -, nevím = ? Po časovém limitu se děti sejdou do skupin a společně porovnávají, jak tabulku vyplnily. Pokud zjistí, že se v něčem neshodly, snaží se diskutovat a argumentací obhajovat své názory.
- Reflexe:** Každá skupina si vypracuje na volný list zápis o jednotlivých skupinách obratlovců tak, že z tabulky vybere jen to, čím se liší od ostatních. Na základě těchto prací vytvoříme jeden společný zápis na tabuli tak, že se učitel ptá např.:
Co podstatného jste napsali k rybám (dále k obojživelníkům, plazům,...)? Liší se tím od ostatních skupin? Nezapomněli jste na něco důležitého?
Odpovídají mluvčí každé skupiny.
V závěru hodiny ještě proběhne zpětná vazba na kompetenční cíl formou otázek:
Shodli jste se u ryb (dále u obojživelníků, plazů,...) ve všech bodech? Kde jste našli rozdíly? Jak jste došli ke shodě? Kdo vás přesvědčil? Proč jste mu uvěřili?
- Poznámky:** Původně jsem měla ještě tabulku věcných rysů na konkrétní zástupce jednotlivých skupin, kterou děti zpracovávaly jako první. Pak jsem jim teprve nechala zpracovat tabulku pěti skupin obratlovců. Mým záměrem bylo, aby žáci došli k zobecnění. Zde jsem již první tabulku vypustila, protože se dvakrát opakovala tatáž činnost a hodina pak postrádala spád.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Listnaté stromy

- Autor:** Mgr. Vladislava Kollmannová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Přírodověda, 4. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní, pracovní
- Časová dotace:** 90 minut
- Počet žáků:** 25 žáků
- Forma:** Kooperace
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Listnaté stromy
- Tématický cíl:** Metodou skládkového učení si osvojit základní znalosti o vybraných listnatých stromech a vytvořit zápis formou doplnění do textu.
- Kompetenční cíl:** Přijmout zodpovědnost za to, aby si znalosti o stromech osvojili všichni ve skupině.
- Pomůcky:** Tenisový míček, názvy listnatých stromů na kartách, učebnice přírodovědy, výstavka přírodního materiálu (listy, plody, borka) Texty k doplnění, nakopírované obrázky listů a plodů k nalepení
- Evokace:** Děti si vzájemně přihrávají tenisový míček. Pokud se jim podaří přihrávka 5x za sebou, získávají název jednoho listnatého stromu na kartě, kterou si pověsí na tabuli. Vše se opakuje, až bude na tabuli viset pět názvů stromů (buk, dub, bříza, javor, lípa). Žáci mají přijít na to, co mají tyto stromy společného (jsou listnaté).
- Uvědomění:** Žáci se rozdělí do skupin po pěti. Ve skupinách se mezi sebou dohodnou, kdo jaký strom nastuduje (každý jeden druh). Následuje časově limitované individuální studium z učebnice. Každý si navíc sežene příslušný text k doplnění a nakopírované obrázky listů a plodů. Své poznatky do textu zaznamenává. Využije i výstavky přírodního materiálu.
Po časovém limitu děti vytvoří nové skupiny expertů na jednotlivé stromy, kde své poznatky prokonzultují, případně doplní či opraví texty, které mají být výstupem probíraného učiva pro všechny. Zkontrolují, zda si z nabídky vybrali správné obrázky listů a plodů. Opět využijí výstavky přírodního materiálu.
Následuje návrat do původních skupin. Zde každý předá své poznatky o daném stromě a zodpovídá za to, aby si ostatní doplnili správný zápis do textů a nalepili správné obrázky (ty jim také zajistí). Opět k prezentaci využije výstavku.
- Reflexe:** Reflexe probíhá v expertních skupinách formou konzultací osvojených informací a také při předávání poznatků v původních skupinách.
- Poznámky:** Skládkové učení je velmi náročné na dokonalou přípravu a organizaci. Často se stane, že nevyhází počet žáků (zde byl návrh na pět skupin po pěti). Pak je možné, že učitel převezme roli dalšího žáka. Jiným řešením je to, že dva žáci ve skupině zpracovávají stejný strom. Za úvahu stojí i zredukování počtu stromů.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Texty k doplnění

Buk

listy:

borka:

plody:

užitek:

obrázek listu:

obrázek plodu:

Dub.....

listy:

borka:

plody:

užitek:

obrázek listu:

obrázek plodu:

Bříza.....

listy:

borka:

plody:

užitek:

obrázek listu:

obrázek plodu:

Javor.....

listy:

borka:

plody:

užitek:

obrázek listu:

obrázek plodu:

Lípa.....

listy:

borka:

plody:

užitek:

obrázek listu:

obrázek plodu:

Lidské tělo

- Autor:** Mgr. Vladislava Kollmannová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Prvouka, 3. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní, sociální a personální, pracovní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolná
- Forma:** Skupinová práce
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Lidské tělo
- Tématický cíl:** Správně pojmenovat části lidského těla.
- Kompetenční cíl:** Účinně si rozdělit práci a dodržovat přidělenou roli.
- Pomůcky:** Lepicí lístečky, balicí papír, fixy, přesmyčky na lístečkách, papírové šipky, nůžky, lepidlo
- Evokace:** Během krátkého časového limitu napsat na lepicí lístečky co nejvíce názvů částí lidského těla (na jeden lísteček jeden název) a přilepit na příslušné místo vybraného spolužáka ve skupině. Zhodnotit úspěšnost.
- Uvědomění:** Zadat další práci pro každou skupinu. Práce se jim podaří včas splnit, jen když si ji dobře rozdělí. Zadání se vyplatí napsat na tabuli:
- 1) Vyzvedněte si balicí papír.
 - 2) Jednoho ze skupiny na papír položte a jeho postavu tužkou obkreslete.
 - 3) Nakreslenou postavu obtáhněte fixem.
 - 4) Vyřešte přesmyčky s názvy lidského těla a napište je na papírové šipky.
 - 5) Šipky přilepte na příslušná místa k figuře na balicím papíru.
- Reflexe:** Každá skupina odprezentuje výsledek své práce.
- Otázky k mluvcímu:
- Podařilo se vám úkol splnit včas?
Jak jste si práci rozdělili?
Kdo z vás práci organizoval?
Případně:
Proč jste práci nestihli?
Co vás nejvíce zdrželo?
Dalo se něco udělat jinak?
Jak se neúspěchu vyvarujete příště?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

LAVHA

ŇALD

PRUT

RÁTŇ

ŽAEP

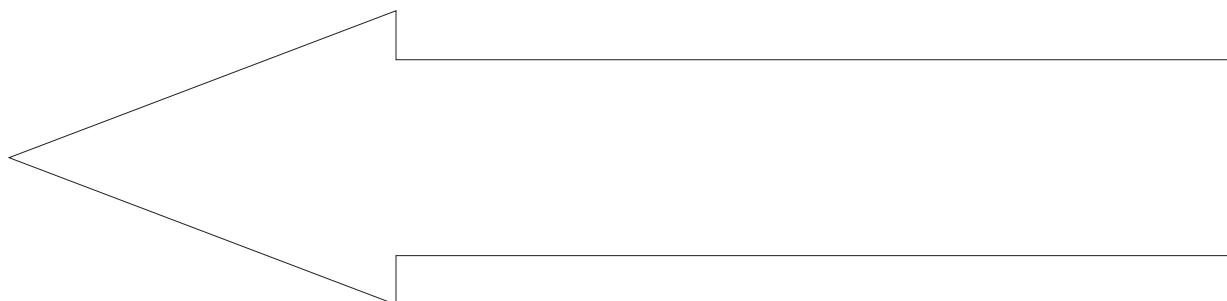
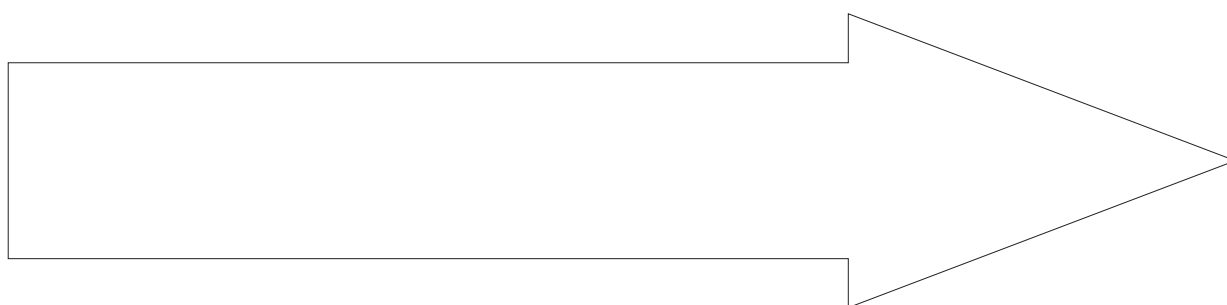
TOMENE

NOLEKO

MERANO

ATAP

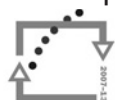
KÝTLO

Projekt Učíme kompetence kompetentně

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Shoda podmětu s přísudkem

- Autor:** Mgr. Vladislava Kollmannová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk - mluvnice, 4. r.
- Klíčové kompetence:** K učení
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Skupinová spolupráce
- Prostorová organizace:** Třída
- Téma:** Shoda podmětu s přísudkem
- Tématický cíl:** Na základě osvojeného učiva procvičit a upevnit používání správných koncovek přičestí činného.
- Kompetenční cíl:** Pracovat ve skupině tak, aby se všichni střídali a aby zodpovídali za správné řešení zadaných úkolů.
- Pomůcky:** Učebnice českého jazyka, sady obrázků, sady kartiček s koncovkami přičestí činného (-li, -ly, -la), 3 – 4 věty na papíře nebo zezadu na tabuli, papíry, sešity, psací potřeby
- Evokace:** Krátce připomenout látku posledních hodin o shodě přísudku s podmětem. Na základě osvojených znalostí a za pomoci pouček v učenci českého jazyka si každá skupina připraví a zapíše (zapisovatel) pro ostatní 2 – 3 otázky, které se vztahují k tomuto tématu. Poté vytvořené otázky vždy jeden ze skupiny (mluvčí) odprezentuje a vyslechne odpověď.
- Uvědomění:** Každá skupina obdrží sadu obrázků a na jednotlivých kartičkách koncovky přičestí činného (-li, -ly, -la). Každý ze skupiny postupně odebere obrázek, pojmenuje ho („to jablko“), určí rod daného podstatného jména, převede do množného čísla („ta jablka“) a obrázek přiřadí ke správné kartičce s koncovkou podle shody přísudku s podmětem. Ostatní ze skupiny kontrolují správnost. Zezadu na tabuli nebo na listě vyvěšeném někde ve třídě jsou připravené 3 – 4 věty (podle počtu členů ve skupině). Např.:
Na střeše štěbetal vrabec.
Na stěně visel obraz.
Na stole ležela kniha.
Rajče pěkně dozrálo.
Vždy jeden ze skupiny si dojde jednu větu přečíst a přenesení ji do skupiny. Zde ji společně převedou do množného čísla a každý si ji takto zapíše do svého sešitu. Po společné kontrole odchází další pro druhou větu.
- Reflexe:** Na závěr mluvčí každé skupiny odpoví na otázky. Např.:
Pracovali jste ve skupině všichni, střídali jste se?
Stala se vám při práci chyba? Kdo na ni upozornil?
Na koho ve skupině jste se nejvíce spoléhali?
Komu ve skupině jste nejvíce pomáhali? Jak?
Psali jste do sešitu zodpovědně, kontrolovali jste jeden druhého pečlivě?
- Poznámky:** Očekávala jsem, že se skupinám v první části hodiny nebude příliš dařit tvoření otázek k tématu. Žáci mě však překvapili, ačkoli jsem při některých otázkách musela dopomoci upřesňováním. Tuto

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

činnost doporučuji zařazovat častěji, a to i v jiných předmětech. Část hodiny s pojmenováním obrázků jsem s žáky provedla v kruhu, avšak než se prostřídali všichni, zbylo málo času na závěrečnou část hodiny. Proto jsem tuto činnost změnila na práci ve skupinách. Myslím, že se zefektivní jak z hlediska časového, tak i tím, že se ke slovu dostanou jednotlivci častěji.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Instituce národního obrození

- Autor:** Mgr. Vladislava Kollmannová
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Vlastivěda, 5. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní, sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Práce ve dvojicích, skupinová spolupráce
- Prostorová organizace:** Chodba, třída
- Téma:** Instituce národního obrození
- Tématický cíl:** Pochopit význam institucí, které se snažily o rozvoj českého jazyka, vědy a kultury a konfrontovat se současností.
- Kompetenční cíl:** Dodržovat pravidlo nemluvit při Běhavce a při skupinové práci dodržovat tichý „půlmetrový“ hlas.
- Pomůcky:** Provázky na rozlosování dvojic, kartičky a pracovní listy s doplňovačkou na „Běhavku“, karty s názvy institucí, dva pracovní listy, lepidla a nůžky do každé skupiny, lístek pro zpětnou vazbu pro každého
- Evokace:** Běhavka: Pomocí provázek rozlosovat žáky do dvojic. Každá dvojice obdrží pracovní list s doplňovačkou. Na chodbě jsou rozvěšené kartičky s pojmy k opakování. Vždy jeden z dvojice vyběhne na chodbu a snaží se zapamatovat některý z pojmů na kartičkách (může i více). Tento pojem předá ústně druhému a oba ho společně doplní do doplňovačky podle legendy. Pomocí této aktivity žáci zopakují poměry v Čechách na konci 18. stol. Výsledkem doplňovačky je cizí slovo instituce.
- Uvědomění:** Tři instituce napomáhaly v době národního obrození obnovit český jazyk, vzdělanost a kulturu: Česká expedice (pověsit kartu) – vydavatelství českých knih, novin a časopisů
Královská česká společnost nauk (pověsit kartu) – podporovala rozvoj české vzdělanosti a vědy
Vlastenecká muzea (pověsit kartu) – zachování české historie
Pro lepší pochopení těchto institucí dostanou žáci do skupin dva pracovní listy, které na základě pokynů zpracují. První list obsahuje tabulku s přeházenými pojmy. Tabulku je nutno rozstříhat, správně sestavit a nalepit na druhý list. Jsou zde i volná pole k případným vlastním nápadům. Při této činnosti budou muset všichni ve skupině mezi sebou prodiskutovat své názory, zvláště při konfrontaci se současností.
Mluvící každé skupiny odpoví na otázky:
- Reflexe:** Co jste přiřadili k České expedici v době národního obrození?
Má některá skupina přiřazeno něco jinak?
Pokud ano, myslíte si, že je to chyba?
Jak česká vydavatelství plní svou úlohu v současnosti?
Přišli jste ještě na něco dalšího?
Podobné otázky i k dalším dvěma institucím.
Na závěr každý obdrží lístek pro vyplnění zpětné vazby na kompetenční cíl dodržování tichého hlasu.
- Zdroj:** Pracovní list: PS k Vlastivědě pro 5. roč. ZŠ, SPN, str. 32/1a, b

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: doplňovačka a kartičky pro běhavku

Poddaný člověk byl vázaný k půdě, nesměl se stěhovat	N	E	V	O	L	N	I	C	T	V	Í		
Podřízený vrchnosti		P	O	D	D	A	N	Ý					
Říše, jejíž součástí byly Čechy		R	A	K	O	U	S	K	O				
Povinná neplacená práce pro vrchnost			R	O	B	O	T	A					
Selská povstání		R	E	B	E	L	I	E					
Druhé jméno naší panovnice							T	E	R	E	Z	I	E
							U						
Myšlenkový směr zdůrazňující svobodu a úlohu rozumu a vědy		O	S	V	Í	C	E	N	S	T	V	Í	
Oprava, změna nebo náprava						R	E	F	O	R	M	A	

NEVOLNICTVÍ	PODDANÝ
RAKOUSKO	ROBOTA
REBELIE	TEREZIE
OSVÍCENSTVÍ	REFORMA

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKÁ EXPEDICE

KRÁLOVSKÁ ČESKÁ SPOLEČNOST NAUK

VLASTENECKÁ MUZEA

Projekt Učíme kompetence kompetentně

Příloha: Pracovní list

V DOBĚ NÁRODNÍHO OBROZENÍ		V SOUČASNOSTI
Vydavatelství Česká expedice		
Královská česká společnost nauk		
Vlastenecké muzeum		

V DOBĚ NÁRODNÍHO OBROZENÍ		V SOUČASNOSTI
Vydavatelství Česká expedice	Uchovávání a výzkum památek minulosti	vysoké školy rozhlas
	Vzdělávání lidí šířením českých knih	muzea výzkumné ústavy
Královská česká společnost nauk	Práce a spolupráce českých vědců	hrady a zámky knihovny
	Poskytování informací v českých novinách a časopisech	galerie televize
Vlastenecké muzeum	Poučení zájemců o historii a přírodě vlasti	knižní nakladatelství
	Seznamování veřejnosti s novými poznatky a objevy	

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Zpětná vazba

Ve skupině se mi líbilo:

Moje role: a) reportér b) zapisovatel c) správce d) hlídač

Pravidlo tichého hlasu jsme dodržovali:

Toto pravidlo se mi dařilo lépe dodržovat při:

a) běhavce b) skupinové práci

Pro zlepšení pravidla tichého hlasu doporučuji, aby: _____

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vyvození číslice 5

- Autor:** Mgr. Kamila Kozáková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika
- Klíčové kompetence:** Sociální, řešení problémů, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 25
- Forma:** Frontální i skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Numerace v oboru čísel do 5. Vyvození číslice 5.
- Tématický cíl:** Umí přiřadit k zadanému symbolu počet prvků.
- Kompetenční cíl:** Komunikační a sociální kompetence a budou rozvíjeny při všech fázích E-U-R modelu:
- (evokace) Nonverbální komunikací a prací ve skupině (tvoření skupin, začleňování do skupinek v rámci zadání, atp.)
- (uvědomění) Postavením do role kontrolora a kontrolovaného se rozvíjí jejich sociální kompetence a komunikativní při konfliktech (neshodách) mezi kontrolovaným a kontrolujícím.
- (reflexe) Komunikační kompetence se rozvíjí jak v pasivním režimu => naslouchání a pochopení pojmů, tak aktivně při sestavování skupin, dle zadání učitele. Při této aktivitě dochází také k rozvíjení sociální kompetence (spolupracuje s ostatními spolužáky, jednotlivec nemůže být úspěšný). Kompetence k řešení problému bude rozvíjena při těchto činnostech:
- (evokace) Žáci řeší možné způsoby, jak se rozdělit do skupin a nonverbálně se dorozumět s ostatními. Tato činnost je hned v první fázi reflektována učitelem.
- (uvědomění) Při zpracování pracovních listů (viz níže).
- (reflexe) Řešením zadání v krátkém časovém intervalu (nesmí zdlouhavě přemýšlet, ale pohotově řešit jednoduché zadání).
- Pomůcky:** knoflíky, pracovní list s pohádkou, pracovní list s číslicemi a množstvím, číslice, lepící gumy, tabule a křídly
- Evokace:** Každý žák dostane lísteček, kam má napsat jednu číslici, kterou jsme se už učili. Zdatní žáci mohou napsat i číslici 5. Lístky učitel vybere a pak je zase zpátky nechá losovat z klobouku. Každý si tak vybere jinou číslici, než původně napsal. Úkol – rozdělit se beze slova do skupinek podle číslic a to tak, že se nesmí ukazovat lísteček s číslicí. Každá skupinka musí obsahovat pouze stejné číslice. Možná řešení: 1. Jeden z žáků si vybere ve třídě stanoviště a ostatním dětem ukazuje na prstech, jakou má číslici. 2. Vzít do ruky tolik předmětů ze třídy, kolik ukazuje jeho číslice. S dětmi si popovídáme o možných řešeních, až když jsou ve skupinkách. Učitel se ptá, jakým způsobem se navzájem našli.
- Uvědomění:** Na tabuli jsou nadepsané číslice pět (různé velikosti, barvy, tloušťka čáry). Žáci přilepují své lístky, nepopsanou stranou nahoru, pod číslice tak, aby jich bylo vždy po pěti. Když si sedají na svá místa, dostanou do ruky pracovní list s pohádkou – viz. příloha. Společné čtení, kdy učitel předčítá, žáci

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

si ukazují po řádcích a doplňují další slova dle obrázků. Některé obrázky jsou v příběhu 5krát. Proto na volnou linku před obrázky napíšete číslici 5. Diskuze na téma: Co kdyby bylo 5 loupežníků a 4 princové, 2 loupežníci a 5 princů, ...Orientace v pojmech více, méně.

Pracovní list s číslicemi a množstvím – práce ve dvojicích. Každý dostane svůj pracovní list a do dvojice 5 knoflíků. Úkolem je pomocí knoflíků označit tolik obrázků z pohádky, kolik určuje číslice. Jeden z žáků skládá a druhý kontroluje. Pokud jsou knoflíky naskládány správně, nakreslí kontrolor do okénka smajlíka. Poté se role vymění. Obměna úkolu: Nech volných tolik obrázků, kolik ukazuje číslice a zbylé obrázky zakryj knoflíkem.

Reflexe: Ukazují číslice a žáci chodí po třídě a hledají zadaný počet. Např. ukáží 3 ručníky, 5 tužek, 4 křídly, ... Poté učitel říká povely: Do lavice si sednou žáci, co mají červená trička a to až do té doby, než budou všichni na svých místech. Při této aktivitě se průběžně ptá, kolik si vás sedlo? Těmito aktivitami učiteli reflektují, že probranou látku dostatečně pochopili a zároveň rozlišují již probrané pojmy.

Poznámky: Procvičovat s dětmi práci ve skupinách a upevňovat kázeň. Často se zapovídali a nedávali pozor. Vytvořit kolonky pro smajlíky (opraveno v příloze). Zdroj (citace, obrázky apod.)

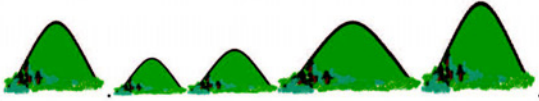

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Vyvození číslice 5 - pohádka

O starém mlýně

Tento příběh se odehrál kdysi dávno v temném nedaleko
strašidelného . Mezi lidmi se tenkrát povídalo, že kdo projede v
kolem , ten se rána nedožije, protože ho sežere , která ve
 žije. Jednou pozdě v noci lesem projížděl královský . To se
vracela z návštěvy sousedního království. Tenkrát princeznu
doprovázelo , kteří ji měli cestou
chránit. Na princeznu vedlo totiž pouze právě
kolem strašidelného . Byli už na cestě a všichni
už byli unavení. K hradu už to nebylo daleko. Zbývalo projet lesem kolem
 a zdolat posledních .
Když míjeli , něco zapraskalo v . Vtom za hlasitého křiku něco

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Vyvození číslice 5 - pohádka

vběhlo do cesty.

To přepadlo kočár. Mysleli si totiž, že se jedná o kočár bohatého kupce. Jaké bylo jejich překvapení, když

zjistili, že kočár doprovází .

 nemělo šanci. Během chvilky

byli odzbrojeni. Z se vyklubali obyčejní . Za své zločiny byli

uvrženi do . Pokud chcete vědět, kolik let strávili v žaláři, spočítejte

všechny obrázky . Lupiči strávili v žaláři _____ let.

Od té doby už žádnou příšeru nikdo u mlýna nespatrił. A místní mohli zase bez obav projet lesem kolem mlýna i v noci.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

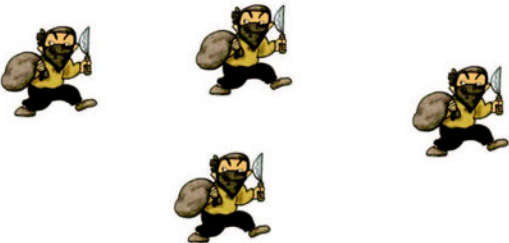

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Vyvození číslice 5 - pracovní list

5 	
4 	
3 	
2 	
1 	

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pohybové hry zaměřené na orientaci v prostoru

- Autor:** Mgr. Kamila Kozáková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Tělesná výchova
- Klíčové kompetence:** Sociální kompetence, řešení problémů
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 25
- Forma:** Frontální i skupinová
- Prostorová organizace:** Tělocvična
- Téma:** Pohybové hry zaměřené na orientaci v prostoru
- Tématický cíl:** Umí se orientovat v prostoru, dokáže se pohybovat mezi dětmi, vnímá polohu svého těla.
- Kompetenční cíl:** Sociální kompetence – Zvládnout se domluvit v činnosti Na křižovatku, jakým způsobem budou přejíždět. Na tanky – umí si rozdělit role (tank, řidič), najít si dvojici
Řešení problémů – Při hře Na křižovatku – umí splnit danou podmínku přeběhu, hledá různé možnosti. Přitahovaná autíčka ke šňůrce – zvládá najít nejefektivnější způsob namotávání.
- Pomůcky:** Kroužky z ringa jako volant, píšťalka, papírová auta z hodiny Pč, tužky, provázek
- Evokace:** (rušná část)
Tématicky motivované dopravními prostředky.
1. Dramatizace: „Přejezdy“ - přeběhy přes tělocvičnu. Polovina žáků jezdí jako auta (vydávají zvuky vrrrrr), druhá jako traktory (brm brm brm). Cíl: Vyhnout se všem ostatním žákům (autům) a dostat se co nejrychleji na protilehlou stranu tělocvičny (označeno čárou). Vymýšlejí se různé dopravní prostředky (vlak x auto, tramvaj x trolejbus, kolo x koloběžka, Felicie x Trabant)
2. Honička po čárách – Jedno z aut má špatného řidiče, velice rychle do někoho nabourá – honič. Ostatní žáci běhají po čárách po celé tělocvičně a honič je chytá (Auta se vyhýbají špatnému řidiči). Nesmí však stoupnout mimo čáru. Při odbočování ukazují rukou změnu směru jízdy. Pokud je auto „nabouráno“, vypadává a jde si sednout.
- Uvědomění:** (hlavní část)
3. Rozcvička s autíčky: viz. příloha
4. Na křižovatku – viz. Obrázek rozmístění – Žáci se rozdělí do 4 skupin. Každá skupinka stojí v rohu v zástupu. Uprostřed tělocvičny stojí učitel, píská na píšťalku a ukazuje rukama, které dopravní prostředky mohou přejet z jedné strany tělocvičny na druhou. Učitel žákům říká jakým způsobem mohou jet (couvání, v zatáčkách, rychle, pomalu, s píchlym kolem, s vozíkem, autobusem, po 6 kolech, se 3 vozíky, jako vlak, s nadměrným nákladem,....)
Cíl: Reagovat na povel, vyhýbat se jiným žákům; najít způsob jak přeběhnout, aby splňovali podmínku.
5. Hráči se rozdělí do dvojic, pokud možno aby jeden unesl druhého, a postaví se na čtyři do kroužku. První vleze na tank, tedy na záda druhého. Vedoucí říká různé povely, např. vyčistit okna,

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

zapnout stěrače, 2 kroky vzad,.... tank s osádkou tyto úkoly plní. Jakmile vedoucí vykřikne 'Z tanku' , hráči seskočí z tanků a oběhnou kolečko, poté podlezu pod tankem a vyskočí zpět na svůj tank. Kdo je poslední vypadává. Zvítězí ten, který zůstane jako poslední.

Reflexe: (závěrečná část – relaxace)

6. Přitahování autíčka na šňůrce. Každé dítě si přiváže připravený provázek s tužkou ke svému autíčku. Odmotá provázek z tužky a autíčko si postaví na startovní čáru. Cílem je zvolit co nejlepší způsob jak namotat na tužku šňůrku, aby auto dojelo co nejrychleji do cíle. Způsob motání volí žák sám. S dětmi si ukážeme způsoby namotávání. Ptám se : Jaký způsob byl nejrychlejší? A proč?

Otázky k ostatním činnostem – Co bylo důležité při hře Na křižovatku, aby jste byli nejrychlejší? Byl mezi vámi někdo, kdo byl hodně přemýšlivý a měl spoustu nápadů? Přišli vám jeho nápady užitečné? Uměli jste se domluvit? Co bylo nutné splnit, aby vaše skupinka vyhrála?

Poznámky: Cílem byl rozvoj orientace v prostoru a plnění sociální kompetence a kompetence k řešení problému. Šlo tedy o nenásilné vedení dětí v herních situacích k tomu, aby dodržovaly určení, směr a změny směru při vlastním pohybu a pohybu s hračkou; zvládnout běh za vedoucím dítětem i určeným směrem volně v prostoru, se změnami směru. A to vše v interakci ke svým spolužákům. Z počátku žákům dělalo potíže nevrážet do ostatních žáků. Ale postupem času, při opakování podobných činností, tuto potíž zvládli. Při aktivitě Na křižovatku řešili žáci problémy s přejížděním. Museli plnit podmínku danou učitelkou. Občas bylo potřeba žáky zastavit a vrátit, aby o daných úkoly více popřemýšleli a splnili ho lépe.

Zdroj: www.hranostaj.cz
http://www.softball.cz/download/formulare/scm_deniky/sd2dobr.pdf
<http://krasnysims.blog.cz/0805/anketa-a-vystrihovanky-skodovek>

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Pohybové hry na orientaci v prostoru - rozcvička

Rozcvička

příklady cviků pro cvičení s auty

1. stoj rozkročný

upažit, ohnout paže v loktech
současně kroužit lokty i zápěstími

- jedeme autem kruhový objezd.

2 stoj rozkročný

vzpažit, kroužit pažemi – stejnosměrně, protisměrně

3. jednu paži vzpažit druhou nechat u těla a hmitat

4. stoj rozkročný

vzpažit, držíme auto obouřuč, jedeme s autem osmičku
uklánět trup, střídavě nalevo a napravo

5. stoj rozkročný

oběma rukama jedem s autíčkem osmičku
mezi oběma nohama, auto předáváme
z ruky do ruky.

6. přední strana bérce

výpad vpřed, bérec přední nohy kolmo k podlaze,
koleno zadní nohy co nejvíce dozadu
natáhnou obě kolena, chodidlo přední nohy zůstává na zemi
- auto zaparkujeme u přední nohy

7. široký stoj rozkročný

předklonit, pokrčit koleno
přenášet váhu z jedné stany na druhou
- auto přijelo k řece, jeřáb ho přenáší ze strany na stranu

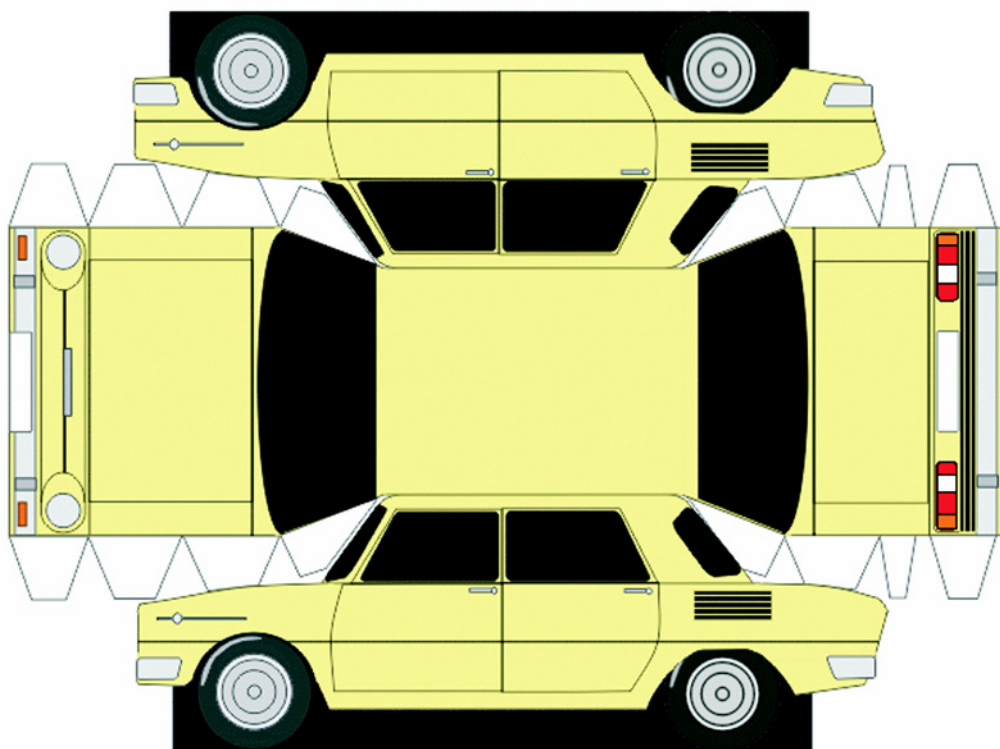
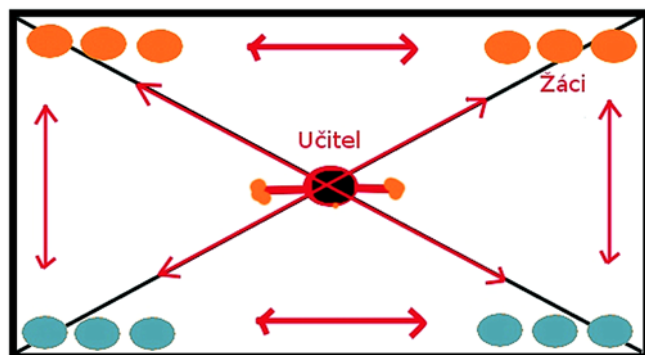

8. achilovky a trojhlavý sval lýtkový

natažené nohy a natažené ruce opřít o zem
tak daleko aby celá chodidla a dlaně ležely na podlaze
pomalu přibližovat ruce k nohám
v krajní poloze případně pokrčit kolena, ale chodidla jsou na podlaze
- garáž pro auto, začalo přšet

Příloha: Pohybové hry na orientaci v prostoru - rozcvička

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Včelí rojení

- Autor:** Mgr. Kamila Kozáková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk, 1. r.
- Klíčové kompetence:** K řešení problému, sociální kompetence
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 25
- Forma:** Frontální i skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Včelí rojení
- Tématický cíl:** Přípravná cvičení pro zvládnutí čtení a psaní (uvolňování ruky, sluchová analýza, hudebně-pohybová hra – rytmy, reakce na povel, zaměření pozornosti)
- Kompetenční cíl:** Řešení problému: Zvládnutí pracovního postupu v aktivitě s pracovním listem let včelky. Nejdříve zrakem projet cestičku, poté prstem a nakonec tužkou. Zvládnout obtáhnout cestičku od včelky ke květině, ne opačně. Aktivita – Přenášení nektaru: najít způsob jak nektar přenést. Uvědomit si pravidla, za jakých předmět na zem nepadne (např. natáhnutý provázek rovnoměrně na všech stranách, chytit si provázek blíže ke včelce,..)
- Sociální kompetence: Spolupráce ve skupině – aktivita s přenášením nektaru. Zorganizovat si skupinu tak, aby došla ke zdárnému cíli.
- Pomůcky:** pracovní list – let včelky, gymnastické kruhy – střední nebo ty malé, míčky, papírové koule nebo kostky, ohrádku (spodní část z bedny) nebo velkou krabici, včelku na 4 provázkách
- Evokace:** Povídání o včelách – Ukážeme dětem na obrázku zvířátko a ptáme se, co to je. Žáci odpovídají. Ptáme se na vlastnosti včelky. Žáci sami říkají, co se jim vybaví (pracovitost, pilnost, spolupráce mezi včelkami, šikovnost, produkce medu,...)
- Písnička – Včelička – pohybová hra
viz. notový zápis
- „Krajinou šla písnička,...“ – ukazováček a prostředníček směřují směrem k zemi a oba prsty se jako nůžky střídají (naznačování chůze písničky)
- „bzučela ji včelička, ...“ – prsty do „špetky“, jako kdyby se mezi prsty držela tužka (ukazováček s prostředníčkem naproti palci) a včelička obloučky letí vzhůru (kroutivý pohyb v zápěstí)
- „bzučela ji lidem všem,...“ – ruce vzpaží, naznačí oblouk podél těla a připaží. Náznak objímání, velikosti.
- „jak je krásná naše zem.“ – ruce vytleskávají rytmus na každou dobu.
- „Z květu na květ lítala,..“ – prsty sevřeny ve „špetce“, otáčení se kolem své osy, obě ruce zároveň naznačují vlny (pohyb z květu na květ).
- „každý sladce zlíbala, ...“ – po zazpívání této části při pomlce, jeden mlaskavý polibek do vzduchu.
- „když tma padla do zahrad,...“ – dlaněmi postupně zakrýváme

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jedno oko za druhým.

„vesnice šla klidně spát.“ – dlaně pod tváří, náznak spánku, pohupování trupem z jedné strany na druhou.

Uvědomění: Co je opylování – přiblížíme žákům, proč včelky vyhledávají květiny, co je pyl a nektar a k čemu tyto věci slouží.

1. Uvolňovací cviky – viz. pracovní list. Nejdříve zrakem sledovat, ke které květině vede cestička. Učitelka se ptá. Připomenout dětem zásady správného sezení. Obtahování cestičky od včelky ke květině (několikrát).

2. Učitelka rozmístí do kruhu gymnastické kruhy, jejichž počet je menší než je počet dětí. Rozdělí děti na 4 skupiny vosy, včely, sršně a čmeláky. Všechny děti stojí v kroužcích, jedno dítě uprostřed zvolá: „Včely (sršně, vosy, čmeláci) letí“. Všechny děti označené jako včely poletují vně kruhu. Na zvolání: „Včely do úlu“ si děti běží stoupnout do svého kruhu – květiny. Na koho nevyšel kruh, vyvolá další skupinu a hra se opakuje.

3. Přenášení nektaru – žáci se rozdělí do skupin (po 4). Každý z nich dostane do ruky provázek na jejím konci je přilepená včelka (viz. obrázek). Včelka nese na svých zádech nektar. Nektar musí pomocí včelky dopravit až do svého úlu. Žáci si způsob přenášení hledají sami, cílem je, aby jim nespádl na zem.

4. Na včelky a vosy – Žáci se rozdělí do 2 skupin. Ve velké krabici nebo v ohrádce (v úlu) si včelky ukládají nektar (papírové koule, míčky, kostky z gumy,...). Zlé vosy jim ho však z úlu vyhazují. Hra začíná tak, že všechny včelky jsou u svého úlu a hlídají si nektar. Vosy na signál začnou nektar z úlu vyhazovat a včelky je vrací zase zpět. Každý (včelka i vosa) může mít však v ruce pouze jeden nektar. Po zaznění signálu se nektar v úlu spočítá a skupinky si vymění role. Taktiku si před začátkem hry volí každá skupinka sama a učitelka jim dá prostor pro diskuzi.

Reflexe: Učitelka se ptá, co bylo přínosem této hodiny. Co jsem se naučili. Jaká platila pravidla v přenosu nektaru. Kdo danou skupinu vedl. Jak se jim spolupracovalo. Co víme o včelkách – co vyrábějí. Jaké vlastnosti bychom měli mít, abychom byly dobré včelky. Co bylo nejtěžší splnit v zadaných úkolech.

Poznámky: Hledat různá řešení pro rozdělení žáků do skupinek. Aby nedocházelo k tomu, že žáci budou stále spolupracovat jen se svými kamarády.

Zdroj: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/1987/DETI-PILNE-JAKO-VCELICKY-%E2%80%93-2-CAST.html/>

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

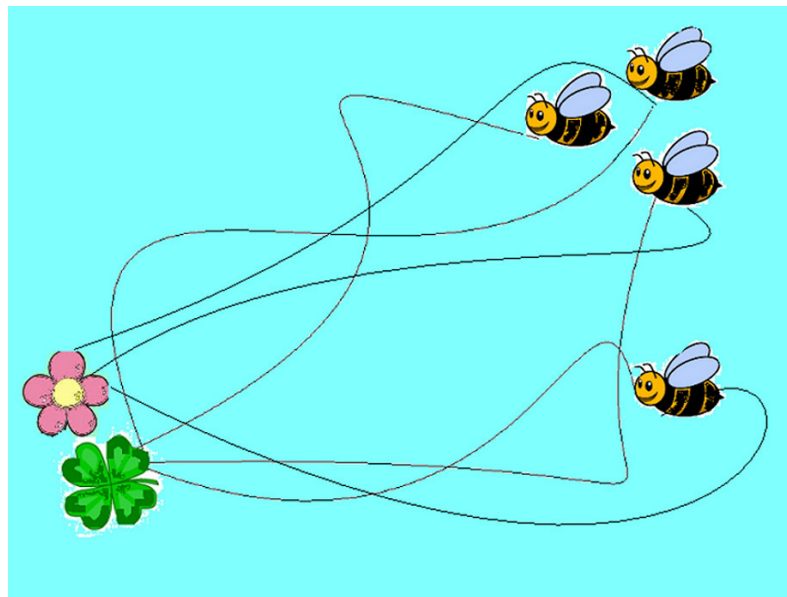
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Včelí rojení - Písnička včelička a pracovní list

Včelička

1. Kra-ji - hou sta pís-nič-ka, Bzu-čel- la ji vče-lič-ka.
 Bzu-če-la ji lide-m všem, jak je kra-sná ha-ře zem.

2. Z květa na květ lítala,
 každý sládek zhlubala,
 které tma padla do zahrady,
 vesnice sta klidne spát.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hláskování anglických hlásek

- Autor:** Věra Machková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Anglický jazyk, 4. r.
- Klíčové kompetence:** Kompetence k učení a sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 18
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Třída, chodba
- Téma:** Háskování anglických hlásek, vnímání podobnosti a rozdílnosti mezi hláskami navzájem, mezi anglickými a českými hláskami
- Tématický cíl:** Žák umí háskovat klíčová slova, příjmení, jméno, adresu..
- Kompetenční cíl:** Žák odhalí podobnost jevů a využije ji při osvojení učební látky, žák přijme a plní danou roli (kontrolor), žáci dodržují pravidlo – během plnění úkolu se nedorozumívají česky
- Pomůcky:** Flipy, abeceda, lepítka, flipová tabule, 15 lístečků s vybavením pokojů, fixy, časomíra – hodinky, stopky,
- Evokace:** Návaznost na minulou hodinu,
1. rozdělení daných hlásek do rodin – domečků podle podobné výslovnosti, klíč k rozdělení do skupin
- Uvědomění:** 2. přidělení role, stanovení pravidel práce ve skupině
3. postup práce skupiny – háskování abecedy
- jméno hotelu, vyhledání ulice, kde se hotel nachází
- háskování ulice
- háskování příjmení
- vybavení hotelového pokoje
- Reflexe:** Tématický cíl:
Jaké údaje jste museli háskovat, abyste si vybavili pokoj? Proč právě tyto? Jaké hlásky se ti dobře vybavují? Proč?
Které hlásky ti činí potíže? Proč? Co mají tyto hlásky společného?
Jak často jsi při háskování slov potřeboval abecedu?
Využil jsi někdy podobnosti hlásky, pomohla ti vybavit si hlásku podobnou? Která to byla? Pomohla ti stejná barva písmene?
Kompetenční cíl:
K učení: Které hlásky ti činí potíže? Proč? Co mají tyto hlásky společného? Využil jsi někdy podobnosti hlásky, pomohla ti vybavit si hlásku podobnou? Která to byla? Pomohla ti stejná barva písmene?
Sociální: role: Jak ses cítil v roli kontrolora? Proč?
Byla to pro tebe snadná /obtížná role? V čem?
Dostal ses s někým do sporu? Proč?
Byl jsi respektován? Cítil jsi odpovědnost? Proč?
Proč byla tvoje role důležitá pro práci skupin?
Dokázal ses soustředit a hlídat dodržování pravidel po celou dobu?
Co se ti v té roli nelíbilo? Proč?
Byl jsi vybrán ostatními? Vybral sis tuto roli sám ? Proč?
Byl kontrolor objektivní? Proč?
Upozornil tě kontrolor na porušení pravidel?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Mluvili jste česky? Kdo porušil pravidlo? Jednou? Opakovaně? Proč?
Co tě nutilo mluvit česky? Kolik trestných minut vaše skupina získala?
Jak jste se domlouvali ve skupině?
Poslání. Dovednost hláskování základních osobních údajů nám může pomoci v cizí zemi z nesnází, proto cvičím hláskování svého jména, adresy, země, znalost hlásek mi umožní porozumět dotazu cizince.
Dodržet obtížné pravidlo se vyplatí, nepokazí se hra, jen když hraju fair play, mohu si dobře zahrát a mít radost z vítězství pokud dostanu nějakou roli jsem osobně zodpovědný za její plnění, mohu očekávat kladné ocenění skupiny, přispět k úspěchu práce ve skupině.

Pravidla: Skupina 6 žáků
Vyberou mezi sebou kontrolora, zkušený žák, kterému důvěřují, odhadují, že zná tolik, aby mohl kontrolovat správnost.
Doplňují do abecedy hláskování písmen, než doplní novou hlásku, musí správně vyhláskovat předchozí hlásky.
Všichni se pravidelně střídají, dbají pokynu kontrolora.
Pokud úkol neumí splnit, vrátí se zpět ke skupině.
Mohou použít nápovědu na zdi před odchodem ze třídy,
Nesmí spolu promluvit česky.
Hotovou abecedu si přinesou do třídy a používají při hláskování.
Zapíší do tabulky své pořadí, podle něho se přemístí ke svému flipu ve třídě, sestaví jméno hotelu.
Najdou na chodbě flip s názvem svého hotelu, vyhláskují a zapíší název ulice, ve které se nachází – ze třídy vždy pouze 1 žák, střídají se zapíše či sdělí hlásku, musí zapsat a vyhláskovat do tabulky na flipu název ulice.
Pak doplní příjmení jednoho žáka ve skupině a vyhláskují
Vybraný žák hláskuje učiteli (pokud jsou ostatní skupiny hotovy, řadí se do řady)
Hotová skupina přejde k poslednímu flipu s názvem hotelu, z lavice si vybere 5 lístečků se zařízením pokoje, nalepí, vybírají bez mluvení česky.
Kontrolor neustále sleduje práci svěřené skupiny, hláskovat všechna zapsaná písmena abecedy, zapsat výslovnost dalšího, ale pouze je-li správná.
Dělá čárky, pokud někdo promluví česky, 5 čárek hlásí učiteli, ten připočítá skupině 1 minutu čekacího času.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha:

1. Tabulka na doplnění hláskování abecedy, má počet řádků, jako je počet písmen anglické abecedy, pro každou skupinu 1 flip s touto tabulkou (celkem 3x)

A ei
B bi:
C si:
D di:
atd.

2. Tabulka na vyhodnocení skupin

Skupina E Skupina C Skupina F
Pořadí

3. Flipy pro 3 skupiny:

1. Název ulice, žáci mají zapsáno hláskování, musí doplnit písmena, potom najít na chodbě správný list s názvem hotelu, na něm je napsána ulice.

ei	pi:	əu	el	el	əu

(APOLLO)

2. Žáci do tabulky doplní název ulice, po jednom vybíhají na chodbu a hláskují vždy jedno písmeno z názvu, zapíší písmeno i výslovnost

A	R	L	I	N	G	T	O	N
ei	a:	el	ai	en	dží	ti:	əu	en

(ei, a:, el, ai, en, dži:, ti:, əu, en,)

3. Žáci si vyberou příjmení jednoho žáka ze skupiny, to přepíší a vyhláskují do tabulky

Názvy pro další 2 skupiny

HILTON – CHANCERY
HOLIDAY – DELANCEY

4. 3 flipy s pokoji hotelů, karty s vybavením, skupina, která je první hotova si vybere jako první vybavení svého pokoje (odměna za umístění)

Karty:

LAMP BALCONY COMPUTER 2X
PLANT SATELITE BOOKS
FRIDGE BATH WASHINGMASHINE
TV CD VIDEO RADIO
TELEPHONE PICTURE

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Předložky místa

- Autor:** Věra Machková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Anglický jazyk, 5. r.
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 9 a více (násobek 3)
- Forma:** Frontální a skupinová
- Prostorová organizace:** Třída, chodba
- Téma:** Předložky místa
- Tématický cíl:** Žák zná a umí používat anglické předložky on, in, under, spojí si slovní význam s představou předmětu v prostoru, umí pojmenovat prostorové vztahy několika předmětů
- Kompetenční cíl:** Žák umí před řešením úkolu vypracovat strategii, chápe výhody jednotné strategie při práci ve skupině
- Evokace:** 1. učitel umístí ve třídě 5 nových předmětů (míček, vázička, miska, krabička, obrázek), žáci si třídu prohlíží, zapisují si nové předměty i jejich místo, mají-li 3 žáci hotovo, hra končí, společně ověří správnost řešení
Žáci anglicky odpovídají na otázku Where is....? Evokují si tak známé předložky místa
Učitel napíše 3 předložky (on, in, under) na tabuli
Brainstorming – žáci diktují, nebo i zapisují na tabuli možnosti (např: ON – the table, the floor, the picture..., IN – the classroom, the box, the mug...)
- Uvědomění:** 1. Učitel ukazuje obrázky (ball, water, lolipop a další)
Ptá se žáků . What is this? Žáci odpovídají.
Učitel otevře připravenou tabuli s obrázky místa, umísťuje obrázky na dané místo, ptá se žáků: Where is it? Žáci odpovídají.
Učitel umístí název dané předložky ke každému řádku.
2. Učitel rozdělí žáky do 3 (i více) tříčlenných skupin (sám určí vždy 1 zdatného žáka na skupinu, ostatní si losují písmena A, B, C, (a další podle počtu skupin)
3. Učitel zadá pravidla (jsou napsaná na flipu ve třídě):
I. každý žák ve skupině musí po celou dobu plnit jen svůj úkol jeden čte otázku z pracovního listu druhý hledá informace na chodbě na obrázku a anglicky je sdělí spoluhráčům poslední na základě nové informace doplní správnou předložku do textu
II. před zahájením práce (tj. než 2. žák běží na chodbu pro informaci), se žáci ve skupině mohou domluvit česky – rozdělí si role, domluví se na postupu, jednotný čas 5 minut
III. po zahájení práce už česky nesmí promluvit nikdo ve skupině
IV. kdo práci ukončil, tj. doplnil pracovní list, list odevzdá učiteli (ten si zapíše pořadí)
V. skupina potichu setrvá na svém místě do ukončení hry
4. Učitel vybere jednu skupinu, která dostane předem stanovený postup, ten si přečte a přesně se podle něho řídí (oznámi tuto skutečnost všem, ostatní se mají domluvit na vlastním postupu)
Postup:

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- a) přečtete si postupně otázku a k ní patřící neúplnou odpověď
- b) uvědomte si porovnáním obou, jakou konkrétní informaci budete na obrázku na chodbě hledat
- c) rozdělte si role, nejobtížnější je vyhledat informaci a správně ji anglicky nazvat, nejjednodušší je číst otázky
- d) prověřte, že je každému jasné, co udělá, jak bude plnit svůj úkol
- e) nesmíte mluvit česky, ale můžete se ptát navzájem anglicky, začněte hru

5. učitel sleduje práci skupin, kontroluje zda žáci nemluví česky (skupina je vyřazena), sbírá výsledky – hotové pracovní listy a poznamená na ně pořadí

6. vyhodnotí výsledky, prvním 3 skupinám připíše 3, 2, nebo 1 bod za rychlost (pokud skupina řešila správně)

7. učitel podává zpětnou vazbu

Reflexe: Učitel pověsí na tabuli všechny 3 obrázky, čte správné odpovědi, Učitel klade otázky skupinám, nechá promluvit zástupce každé skupiny (pokud je skupin více než 5, odpovídá každá skupina jen na 1 otázku.

Na jakém postupu jste se domluvili? Proč?

Stihli jste se za 5 minut domluvit? Proč ano či ne?

Proč byl/nebyl váš postup efektivní?

Proč jste se dokázali/nedokázali domluvit na společném postupu?

Jak se vám pracovalo s předem zadaným postupem? Ušetřil vám zadaný postup čas?

Podle jakého klíče jste si rozdělili role?

Učitel provede vyhodnocení úspěšnosti řešení, určí pořadí skupin podle získaných bodů

Učitel vede žáky k tomu, aby zhodnotili vztah mezi tvorbou postupu, jeho dodržením a úspěšností řešení.

Poslání: pokud mám pracovat na nějakém problémovém úkolu společně v týmu, je výhodné domluvit si předem určitý postup, který zajistí dosažení výsledku, ujistit se, že všichni víme, co a jak budeme dělat. Musím umět i naslouchat a přijmout řešení celé skupiny.

Pokud chci doplnit správně předložku místa, musím přesně vědět jakého prostorového vztahu se týká.

Poznámky: Hodinu jsem testovala v 5. třídě. Chybou bylo, že jsme se velmi dlouho zdrželi u pojmenovávání jednotlivých (dětem často známých) předmětů, pak zbylo méně času na zhodnocení práce skupin.

Pro slabší žáky byla přitažlivá práce s obrázky, lépe soustředili svou pozornost, tu pomáhala udržet i soutěživá forma a pohyb na chodbě.

Obtížné bylo dodržet pravidlo nekomunikovat česky, pokud se vyskytl problém a zvolený postup nefungoval.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha:

1. učitel nakreslí na tabuli:

stůl	obraz	talíř	ON
krabici	šálek	kapsu	IN
židli	vázu	mísu (obrácenou dnem vzhůru)	UNDER

2. Má připravené obrázky (každý 3krát)

Míč, voda, lízátko (míč umístí na stůl, do krabice, pod židli, vodu na obrázek, do šálku pod vázu, lízátko na talíř, do kapsy, pod misku)

3. Má připravené karty s anglickými názvy předmětů:

TABLE
BOX
PICTURE
CUP
VASE
PLATE
BOWL
POCKET
WATER
BALL
LOLIPOP

4. Má připravené karty s předložkami:

ON
IN
UNDER

5. Má připravené 2 karty s otázkami

WHERE IS IT?
WHAT IS IT?

6. Lístečky s písmeny A, B, C, jejich počet je dán počtem žáků (losování do skupin)

7. Má připravené 3 obrazy na flipu

A

Stůl, na něm stojí váza s květinami, nad stolem je veliká stolní lampa, která stojí vedle stolu.

B

Otevřená kniha, ve které je obrázek vánočního stromku a pod ním dárek.

C

Veliká židle, pod kterou leží kalhoty, v jejichž kapse je zasunuté lízátko.

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

A

WHERE IS THE VASE?

WHERE IS THE TABLE?

WHERE ARE THE FLOWERS?

A

THERE IS THE VASE _____
THE TABLE.

THERE IS THE TABLE _____ THE
LAMP.

THERE ARE THE FLOWERS
_____ THE VASE.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

B

WHERE IS THE TREE ?

WHERE ARE THE CANDLES ?

WHERE IS THE PREZENT ?

B

THERE IS THE TREE _____
THE BOOK.

THERE ARE THE CANDLES
_____ THE TREE.

THERE IS THE PREZENT _____
THE TREE.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

C

WHERE ARE THE TROUSERS?

WHERE IS THE LOLIPOP?

WHERE IS THE POCKET?

C

T H E R E A R E T H E
TROUSERS _____ THE CHAIR.

T H E R E I S T H E L O L I P O P
_____ THE PACKET.

T H E R E I S T H E P A C K E T
_____ THE TROUSERS.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Město, obec, vesnice

- Autor:** Mgr. Ilona Paseková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Člověk a jeho svět, 3. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní, sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 21
- Forma:** Skupinová práce - 3 skupiny, frontální
- Prostorová organizace:** Třída – třída je rozdělena do tří skupin podle měst, žáci jsou rozděleny do skupin podle místa svého bydliště, u Prahy zvolím žáky, kteří již toto město navštívili, každá skupina má své stanoviště.
- Téma:** Město, obec, vesnice,
- Tématický cíl:** Seznámit žáky na základě jejich vlastních zkušeností rozdíly mezi městem, obcí a vesnicí
- Kompetenční cíl:** Žák obhájí svůj názor, dokáže přiměřeně argumentovat, dokáže se vyjadřovat výstižně v ústním projevu. Žák dokáže pracovat v jakékoli skupině, dokáže pomoci a poradit svým spolužákům. Žák využívá různé metody učení.
- Pomůcky:** Kartičky se jmény - 7 x Praha, 7 x Hrádek nad Nisou, 7 x Oldřichov na Hranicích, 3 velké archy papíru s nápisy město, obec, vesnice (barevně rozlišené), čtvrtky papíru, tabulka s rozdělením město, obec, vesnice
- Evokace:** Před tímto zaměstnáním žáci pracovali s mapou, knihami, obrázky, které se vážou k tomuto tématu. S pouhou připomínkou učitele (co jste viděli na obrázcích..., na mapě byl Dětský ostrov atd.) Žáci obdrží cedulku s nápisem Praha, Hrádek nad Nisou, Oldřichov na Hranicích, kterou mají připevněnu k oděvu. Každá skupina napíše podle rozdělení, co se nachází v obci, ve vesnici a ve městě. Každý žák ve skupině musí napsat alespoň jednu informaci.
- Uvědomění:** Žáci po skupinách prezentují, co zaznamenali na arch papíru ostatním skupinám. Takto se vystřídají všechny skupiny. Poté skupina Praha prezentuje informace získané od Oldřichova, skupina Hrádek prezentuje informace získané od Prahy a Oldřichov na Hranicích prezentuje informace získané od Hrádku.
- Reflexe:** Žáci sedí v lavicích a zapisují získané informace do tabulky. Každý žák musí zaznamenat alespoň jednu zapamatovanou informaci z prezentace a správně zařadit do kolonky (město, obec a vesnice). Společně zapsané informace ještě jednou učitel zopakuje.
- Poznámky:** Záporou byl nedostatek času. Počet dětí ve skupině.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kuřátko a obláček

- Autor:** Mgr. Ilona Paseková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Čtení, 2. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní, sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 21
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Čtení s porozuměním, orientace v článku Kuřátko a obláček
- Tématický cíl:** Žák se učí orientaci v článku a práci s ním, obohacuje si slovní zásobu o nová slova.
- Kompetenční cíl:** Žák se dokáže orientovat v textu pomocí náповědných otázek, žák dokáže použít slova z textu při dramatizaci, žák dokáže pracovat ve skupině podle zadaných rolí.
- Pomůcky:** Cvičné texty pro pomalejší čtenáře, obláčky ze čtvrtky, miska, papírová studna, papírová zem, čepička kuřátko, nakopírované texty na doplnění
- Evokace:** Jak to byl, pohádka, zabloudilo kuřátko. Pípá, pípá, nožky bolí. K nám se dnes také zatoulalo kuřátko, ale kvůli něčemu jinému a potřebuje od nás pomoc.
Na tabuli jsou napsaná slova, která by mohla činit potíže při čtení: v hrdlech, vysychalo, přicupkalo, úpěnlivě, zaprosilo, aspoň, vypařilo, rozpukaná, velikánskou, dosyta, načerpala, poproste, zdvihlo. Tato slova učitel společně s žáky vysvětlí, co znamenají. Pokud žák sám objeví slovo v textu, kterému nerozumí a není napsané na tabuli, učitel žákům vysvětlí.
- Uvědomění:** Učitelka přečte obtížná slova žákům, kterým slovům žáci nerozumí, tak si je společně vysvětlí. Poté budou číst jednotlivá slova žáci. Následuje vzorová četba článku učitelem. Učitel vyvolá zdatného čtenáře a ten sám přečte ještě jednou celý text.
- Reflexe:** Vlastní práce s textem – učitel se ptá: „Co, řeklo kuřátko, když přicupkalo k misce“ a vyvolá žáka, ten vyhledá v textu odpověď: „Misko, mističko, dej mi alespoň kapku vody, aspoň jednu kapičku, mám velikou žízeň“. Co, odpověděla miska - odpoví jiný žák podle textu. Učitel pracuje s textem a žáky. Otázka a přesná odpověď z textu.
Po společné práci s textem následuje samostatná práce: Žáci mají na lavicích text pohádky a vedle text neúplný, do kterého musí doplnit slova z textu úplného.
Na závěr učitel rozdělí role žákům kuřátko, miska, studna, zem, oblak. Po skupinách zahrají pohádku. Při dramatizaci je nutné, aby žáci používali přesná slova z textu. Pokud se některým žáků nepodaří opakovat text, mohou pomoci ostatní žáci z té skupiny, která právě pohádku hraje.
Takto se vystřídají všechny skupiny.
Hodnocení probíhá po skončení dramatizace poslední skupiny. Nejprve si zhodnotí práci žáci sami. Každý se zhodnotí sám. Co se mu povedlo, co se nepovedlo a proč? Zda role, kterou hrála, se

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

líbila nebo mu byla příjemná či nepříjemná. Když by si měli vybrat jinou roli, jakou by si vybrali a proč? Po vlastním hodnocení, hodnotí učitel nejprve celou skupinu, poté jednotlivce. Měřítkem je používání přesných formulací z textu a pomoc kamarádům při dramatizaci.

Budoucnost - Všichni si přečteme poslední odstavec: Kuřátko nabralo kapku vody do zobáčku a zobáček zdvihlo k obloze. Takto to udělalo čtyřikrát po sobě. Poděkovalo oblaku za sebe, za misku, za studnu i za celou zem.

A od té doby vždycky, když kuřátko pije vodu, zdvihá zobáček vzhůru, protože už ví, odkud voda na zem přichází.

Poznámky: Tato práce s textem vyžaduje dobré čtenářské dovednosti, a proto je vhodné zařadit až do druhé poloviny roku. Před vlastní prací s takovým textem je dobré použít lehčí texty tohoto druhu (text a doplnění). Tato hodina byla ukázková při inspekci, která byla zaměřena na čtenářskou gramotnost.

j

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Trávicí soustava

- Autor:** Mgr. Ilona Paseková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Člověk a jeho svět, 3. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, k řešení problému, sociální personální
- Časová dotace:** 2 x 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Třída, chodba
- Téma:** Tělo
- Tématický cíl:** Trávicí soustava – žák se seznámí s průběhem trávení, dokáže pojmenovat orgány, které patří do TS (dutina ústní – tlusté střevo) pomocí informací získaných z literatury a encyklopedie.
- Kompetenční cíl:** Kompetence k učení: žák získává informace pomocí odborné literatury, encyklopedie. Kompetence k řešení problémů: žák dokáže třídit získané informace a dále použít. Kompetence sociální personální: žáci dokážou pracovat ve skupině a vzájemně si pomáhat.
- Pomůcky:** Velké archy balicího papíru, pastelky, obálky s vystříhanými orgány TS, lepidlo, nakopírovaný obrázek TS, list papíru, pero
- Evokace:** Ve třídě máme Johana (kostra člověka), na kterém si zopakujeme jednotlivé části, které máme možnost vidět (hlava, horní končetiny, žebra). Teď si představte, že Johan potřebuje jíst. Na této kostře nevidíme, jak probíhá trávení a jak a kudy putuje naše strava tělem.
- Uvědomění:** Na lavicích má každý otočený obrázek TS, který zatím žáci nesmí použít. Žáci nyní pracují pouze s encyklopedií, kde sami vyhledají potřebné informace o TS. Učitel kontroluje průběžně, jak žáci vyhledávají informace, zda pracují správně s knihou. Informace si žáci zapisují na papír. Po samostatné práci pracují všichni společně a získané informace zapisují na tabuli. Kontrola, zda informace zapsané na tabuli jsou správné, si sami žáci ověří na obrázku, který mají na lavici a mohou ho již otočit.
- Reflexe:** My víme, co potřebujeme k trávení, jak, kudy a které orgány patří do TS. Uděláte si trojice, obkreslíte si svého kamaráda ze skupiny a vaším úkolem bude z obálky vyndat vystříhané orgány a správně nalepit na obkreslenou postavu. Než začneme lepit, jednotlivé orgány pojmenujeme (žáci vyndávají jednotl. vystříhané orgány). Pokud si žáci nevědí rady, mohou použít okopírovaný obrázek. Po nalepení společně zkontrolujeme, jak se práce vydařila, zda skupiny zvládly zadaný úkol. Každá skupina prezentuje, jak se pracovalo ve skupině, co skupině dělalo největší problémy a naopak. Učitel ohodnotí práci jednotlivých skupin, řekne, co si zaznamenal, jak viděl pracovní úsilí on. Všechny práce budou vystaveny ve třídě.
- Poznámky:** Samotná práce lepení žáky moc bavila. Zapojili se všichni, v některých skupinách se dohadovali, kdo bude ten vyvolený a obkreslený. Časový limit byl hodně těsný, protože žáci byly tak zabráni do práce a ještě sami vymýšleli, co by mohli doplnit např. srdce, žíly.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tiché čtení

- Autor:** Mgr. Ilona Paseková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Čtení, 3. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní, sociální a personální
- Časová dotace:** 2 x 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Práce ve dvojicích
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Tiché čtení
- Tématický cíl:** Žák si dokáže přečíst text potichu, dokáže text reprodukovat, dokáže text použít při dramatizaci.
- Kompetenční cíl:** Žák dokáže využít text k dramatizaci, dokáže se vyjadřovat tak, aby ostatní pochopili obsah děje, dokáže pracovat ve dvojicích.
- Pomůcky:** Texty, které jsou okopírované z knihy nebo jsou vymyšlené, vyrobené loutky, paraván
- Evokace:** Na tabuli jsou napsané pohádkové postavy, ale pouze jedna z dvojice. Žáci mají za úkol doplnit druhou ze dvojice. Mat a Pat, Bolek a Lolek, Rumcajs a Manka, Cipísek. Štaflík a Špagetka, Maková panenka a Emanuel, Ferda Mravenec a Brouk Pytlík, Jája a Pája, Křemílek a Vochomůrka, Mach a Šebestová, Spejbl a Hurvínek, Bob a Bobek, Bzuk a Ťuk. Po doplnění do dvojice jsme vylosovali, kdo jakou postavu bude hrát. K sobě si žák vybere druhého do dvojice.
- Uvědomění:** Po přečtení textu, si ve dvojicích sdělí, o čem se dočetli. Jeden druhého může doplnit či upřesnit fakta. Dvojice si připraví loutkové divadelní představení. Použijí text, který četli. Do konce hodiny zkoušejí ve dvojicích vystoupení.
- Reflexe:** Další hodinu vystoupí dvojice a představí svou dramatizaci. Ostatní žáci sledují průběh vystoupení. Kritéria, která se hodnotí: dodržení textu, časový limit - povídání 2 minuty, vyjadřovací schopnosti, celkový dojem. Porotu tvoří žáci z 5. třídy v počtu 5, kteří sledují daná kritéria. Bodové hodnocení je v rozpětí 1 – 5. Každý porotce se vyjádří k jednotlivým vystoupením a zapíše do tabulky. Po skončení se vyjádří ke svému vystoupení i žáci. Jak se jim pracovalo ve dvojicích, zda se jim text učil dobře, co jim nejvíce činilo potíže. Učitel zhodnotí všechna vystoupení hned po skončení. Znovu zopakuje, co bylo úkolem. Sdělí žákům, na co si mají dát pozor, co by bylo dobré do příště zlepšit.
- Poznámky:** Žáci se zapojili velmi zodpovědně a pečlivě se připravovali. Zkoušeli si o přestávce své vystoupení. Méně zkušeným čtenářů dělalo velké potíže si text vybavit a při předvádění byla hluchá místa. Zdatnější ze dvojice pomáhali a napovídali, co mají říkat.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Počtení úkony se zlomky I

- Autor:** Mgr. Jaroslav Poláček
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 7. r.
- Klíčové kompetence:** K učení
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 19
- Forma:** Skupinová práce, skupiny 3 – 5 žáků
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Zlomky, počtení úkony se zlomky
- Tématický cíl:** Výstup RVP ZV - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných situací. Žák dokáže sečíst zlomky s různým jmenovatelem dle stanoveného postupu.
- Kompetenční cíl:** Žák správně vybere z dříve osvojených znalostí práce se zlomky všechny, které jsou potřeba ke sčítání zlomků s různým jmenovatelem.
- Pomůcky:** Učebnice, sešit.
- Evokace:** Opakování rozšiřování a krácení zlomků – písemný test
Soutěž – sčítání zlomků se stejným jmenovatelem (10 minut)
Zadání pro žáky: vytvoření pracovních skupin 3 – 5 žáků. V učebnici naleznete novou kapitolu – sčítání zlomků s různým jmenovatelem. Zamyslete se ve skupině nad ukázkami řešených příkladů a stanovte, které dříve osvojené matematické znalosti (popř. práce se zlomky) budete potřebovat k zvládnutí sčítání zlomků s různým jmenovatelem. (5 minut)
- Uvědomění:** a) Samostatná práce ve skupinách.
Žáci se na uvedené stránce v učebnici podívají na postup sčítání zlomků s různým jmenovatelem. Společně si na papír sepisují všechny matematické znalosti, které budou potřebovat ke zvládnutí nové látky. (10 minut)
b) Každá skupina oznámí počet matematických znalostí, které si zapsala. Skupina s největším počtem zápisů začíná a hlásí je učiteli, který je zapíše na tabuli.
Na tabuli vznikne soupis, který učitel třídí na obecnější znalosti – sčítání, násobení apod. a konkrétní znalosti počítání se zlomky. (5 minut)
c) Učitel seznámí žáky s postupem sčítání zlomků s různým jmenovatelem a porovná jej se zápisem matematických znalostí na tabuli. (5 minut)
- Reflexe:** Rekapitulace:
Otázky: Které z uvedených znalostí jste našli nejdříve? Které jste našli s obtížemi? Které ze zapsaných znalostí do seznamu nepatří? Ze zápisu na tabuli je zřejmé, že jste správně vybrali všechny potřebné znalosti pro sčítání zlomků s různým jmenovatelem. Pokud tedy máte všechny potřebné znalosti, co musíte udělat, abyste správně vyřešili úlohu na sčítání zlomků? Očekávaná odpověď: Stačí jen dodržet správný postup. (5 minut)

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výstup do budoucnosti:

V matematice postupujeme podle jednoduchého vývojového diagramu:

Řešení nové úlohy: znám postup?

... ano ... vyřeším

... ne ... hledám souvislosti s dříve osvojenými znalostmi, stanovím postup a řeším

Princip spirály: nové je vlastně známé v nových podmínkách

Ukázkové řešení několika jednoduchých úloh. (5 minut)

Poznámky: Žáci překvapivě dobře našli všechny potřebné znalosti. Zkrátit výstup do budoucnosti a nahradit ho řešením několika úloh.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zlomek a desetinné číslo

- Autor:** Mgr. Jaroslav Poláček
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 7. r.
- Klíčové kompetence:** Sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 19
- Forma:** Skupinová práce, skupiny 3 – 5 žáků
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Zlomky, zlomek a desetinné číslo
- Tématický cíl:** Výstup RVP ZV - užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek - část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem).
Žák si osvojí postup převádění desetinných čísel na zlomek a naopak, využití v praktické úloze
Naplnění cíle: Žáci správně převedou množství v kg vyjádřená zlomkem nebo smíšeným číslem na gramy v praktické úloze
- Kompetenční cíl:** Širší cíl: utváření důležitých vlastností pro skupinovou práci
Dílčí cíl: žáci jsou při skupinové práci ochotni zvážit cizí názor a vyslechnout mínění ostatních.
Naplnění cíle: žáci se dohodnou na postupu řešení
- Pomůcky:** 3 recepty pro každou skupinu, videokamera, interaktivní tabule nebo dataprojektor
- Evokace:** Úvod: opakování převodů desetinných čísel a zlomků se jmenovatelem 10, 100 – písemný test
- soutěž – vyjádření množství v gramech pomocí zlomku v kg (250g ... $1/4$ kg) (10 minut)
Zadání pro žáky: vytvoření pracovních skupin 3 – 5 žáků
Každá skupina dostane tři recepty. Množství jednotlivých surovin jsou stanovena pomocí smíšených čísel nebo zlomků v kg. Žáci převedou všechny hodnoty na gramy. (5 minut)
- Uvědomění:** a) Samostatná práce ve skupinách.
Žáci pracují ve skupinách. Dohodnou se na postupu a řeší úlohy. Učitel natáčí práci jednotlivých skupin. (10 minut)
b) Učitel seznámí žáky se správnými výsledky – interaktivní tabule. Žáci si porovnejí svoje výsledky s výsledky zobrazenými na tabuli. (5 minut)
- Reflexe:** Otázky: Která skupina má všechny výsledky stejné jako na tabuli? Jaké máte chyby? Vyhodnocení výsledků práce učitelem - určení podílu správných řešení. (5 minut)
Která skupina měla problémy s rozdělením práce ve skupině a jaké? Kdo si myslí, že se v jejich skupině dobře pracovalo? A čím to bylo? Učitel promítne na tabuli záznam práce jednotlivých skupin a komentuje správné a chybné postupy. (10 minut)
Výstup do budoucnosti:
V životě musíme často pracovat v kolektivu, skupině, týmu apod. Nutnost ochoty poslouchat a zvažovat názory jiných.
- Poznámky:** Úlohy žáci zvládli bez problémů. Promítání záznamu práce skupin bylo pro celou třídu prvním takovým věrným zprostředkováním

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

poznání sebe sama. Chvíli to vypadalo, že jsme v pořadu Natoč to!
Přes výbuchy smíchu bylo velmi nesnadné komentovat správné
a chybné postupy. Na hodnocení je třeba více času: 1. promítnout,
2. promítnout znovu a komentovat.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Početní úkony se zlomky II

- Autor:** Mgr. Jaroslav Poláček
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 7. r.
- Klíčové kompetence:** Občanská
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 19
- Forma:** Skupinová práce, skupiny 3 – 5 žáků
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Početní úkony se zlomky
- Tématický cíl:** Výstup RVP ZV - užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek - část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem),
Žák použije osvojené postupy počítání se zlomky při praktickém řešení úlohy
- Kompetenční cíl:** Širší cíl: zamyšlení nad kvalitou životního prostředí
Dílčí cíl: praktická úloha na zpracování odpadů vedoucí k poznání nutnosti třídění odpadů
Naplnění cíle: žáci formulují zásady pro třídění odpadů – různé nádoby, zpracování
- Pomůcky:** Zadání pro každou skupinu.
- Evokace:** Úvod: soutěž – pamětní počítání se zlomky – sčítání, násobení (5 minut)
Zadání pro žáky: vytvoření pracovních skupin 3 – 5 žáků. Každá skupina dostane jedno zadání. Jsou zde uvedeny objemy odpadových nádob a objem auta na svoz komunálních odpadů. Dále je uvedeno, že tento vůz dokáže stlačit některé odpadové suroviny – směsný odpad, plasty, papíry – na 1/6 původního objemu. Žáci mají zjistit, kolik odpadových nádob může vůz odvézt na jedno naplnění při maximálním využití stlačení. (5 minut)
- Uvědomění:** Samostatná práce ve skupinách.
Žáci pracují ve skupinách. Vypočítají množství jednotlivých nádob. Pro skupiny, které nemohou nalézt správný postup je k dispozici ukázkové řešení (nádobu o jiném objemu než je uvedeno v zadání) (15 minut)
Učitel zapíše výsledky jednotlivých skupin na tabuli a uvede správné řešení. Žáci si porovnají svoje výsledky s výsledky zobrazenými na tabuli. (5 minut)
- Reflexe:** Otázky: Pro skupiny s chybnými výsledky – Jaký jste zvolili postup? Proč? Otázky pro úspěšné řešitele – Jaké fáze vám šly lehkou, které byly náročnější?
Vyhodnocení výsledků práce učitelem - podíl správných řešení. (5 minut)
Dají se lisovat v uvedeném poměru všechny odpadové materiály? Které ne? Když budou tyto materiály ve směsném odpadu, bude možné lisovat odpady v uvedeném poměru? Jak dodržet stanovený poměr lisování? (10 minut)
Výstup do budoucnosti:
Třídění odpadů je pro lidstvo nezbytné.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poznámky: Hodina proběhla dle předpokladů. Pokud by byla možnost promítání, tak ještě na závěr promítnout krátký film – třídění odpadů.

Zdroj: Objem nástavby svozového vozu je 20 m³.
Objemy nádob – 80 litrů, 120 litrů, 240 litrů, 660 litrů, 1100 litrů.
Zdroj – Envicon, projekt Třídíme ve škole.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Konstrukce trojúhelníku sss

- Autor:** Mgr. Jaroslav Poláček
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 7. r.
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 19
- Forma:** Frontální v úvodu, skupinová práce, skupiny 3 – 5 žáků
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Konstrukce trojúhelníku ze tří známých stran
- Tématický cíl:** Výstup RVP ZV - načrtne a sestrojí rovinné útvary.
Na základě osvojených postupů konstrukce přímky, průsečíku přímek, úsečky a kružnice a znalosti množin bodů daných vlastností (kružnice) sestaví postup konstrukce trojúhelníka podle věty sss.
- Kompetenční cíl:** Širší cíl: Aktivizace žáků k vyhledání informací vhodných k řešení problému a stanovení postupu řešení.
Dílčí cíl: Na základě znalosti dílčích úkonů sestavit postup sestrojení trojúhelníku podle věty sss.
Naplnění cíle: žáci logicky správně sestaví dílčí úkony tak, aby bylo možné trojúhelník sestrojit.
- Pomůcky:** Tabule, rýsovací potřeby.
- Evokace:** Úvod: test – značky používané v geometrii – úsečka, kružnice, průsečík, kolmice ... (5 minut)
Společné opakování – rýsování, jeden žák na tabuli a ostatní do sešitu.
Bod, úsečka, přímka, průsečík přímek + zápis Kružnice – množina bodů dané vlastnosti, konstrukce kružnice + zápis (10 min)
Zadání pro žáky: vytvoření pracovních skupin 3 – 5 žáků. Sestavte postup pro sestrojení trojúhelníku, když znáte velikost všech jeho stran. Postup запиšte dle pořadí jednotlivých úkonů a pomocí geometrických značek a zápisů. (5 minut)
- Uvědomění:** Samostatná práce ve skupinách.
Žáci pracují ve skupinách. Stanovují postup řešení. (10 minut)
Reprezentanti jednotlivých skupin zapíší postup na tabuli. Učitel se pokusí podle jednotlivých postupů trojúhelník sestrojit. Pokud neexistuje správné řešení, sestaví žáci správný postup společně s učitelem. (5 minut)
- Reflexe:** Otázky: Jak jste vybírali jednotlivé úkony? Vzpomněli jste si na něco, co vám mohlo napovědět – rýsování na 1. stupni, film Marečku, podejte mi pero? Pokusili jste se sestrojit trojúhelník podle vašeho postupu? Vyhodnocení výsledků práce učitelem - podíl správných řešení. (10 minut)
Výstup do budoucnosti:
Věty o konstrukci trojúhelníků jsou základem geometrie.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Operace s přirozenými čísly - opakování

- Autor:** Mgr. Edita Poláčková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 6. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální, samostatná
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Opakování z 5. ročníku - operace s přirozenými čísly
- Tématický cíl:** Upevnění pojmů, dovednost zapsat číselný výraz a vypočítat jeho hodnotu.
- Kompetenční cíl:** Přesné a stručné vyjadřování užíváním matematického jazyka včetně symboliky, věcná a srozumitelná argumentace
- Pomůcky:** Karty (čtvrtky), magnetická tabule
- Evokace:** Na magnetickou tabuli dám vedle sebe 4 karty s nápisy: součet součin rozdíl podíl
Pod ně dám kartu: „čísels 42 a 6“
Žáci mají za úkol ke každému ze čtyř nápisů přiřadit hodnotu výrazu (napíší na tabuli pod nápis). Musí určit, co budou s čísly dělat (sčítat, odčítat,...).
- Uvědomění:** Těchto karet s čísly mám připraveno několik. Ještě alespoň dvakrát pracujeme společně u tabule, potom žáci samostatně do sešitu zapisují hodnoty dalších připravených výrazů. Společně zkontrolujeme výsledky.
Poté připevním na tabuli další nápisy typu: o 6 menší než 42
6 krát větší než 42
o 6 menší než 42
6 krát menší než 42
Žáci pracují podobně. Hledají výsledek a určují, kterou operaci budou dělat. Karty opět přiřadí na tabuli k původním nápisům (součet, ...)
- Reflexe:** Společně uděláme ústně závěr pro všechny operace, např.: „Máme – li vypočítat rozdíl čísel, čísla odečteme“
Do sešitu zapíšeme název operace a k němu znak operace: součet +, součin ., rozdíl -, podíl :. Dokázali všichni slovně zdůvodnit svůj postup? Vyjadřovali se všichni srozumitelně? Proč je to důležité?
- Poznámky:** Žáci byli aktivní, většina neměla s volbou operace problém. Potíže měli někteří žáci ve slovním zdůvodnění.
Možnost barevného odlišení pro žáky, kterým to jde hůře – stejná barva karet s nápisem „součet“, „o něco větší“ a „+“

Projekt Učíme kompetence kompetentně

Odčítání desetinných čísel

- Autor:** Mgr. Edita Poláčková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 6. r.
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů, sociální a personální
- Časová dotace:** 3 x 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální, skupinová, samostatná
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Odčítání desetinných čísel (sčítat už žáci umí)
- Tématický cíl:** Dovednost odčítat desetinná čísla a tuto dovednost využít při řešení slovních úloh.
- Kompetenční cíl:** Využití matematických poznatků a dovedností v příkladech z běžného života. Dovednost navrhnout a vysvětlit řešení (práce s chybou). Hodnocení vlastní práce a práce ostatních
- Pomůcky:** Pracovní listy, tabule
- Evokace:** V obchodě si koupím minerálku za 10,20 a oplatku za 6,50 Kč. Budu platit dvacetikorunou. Kolik Kč mi prodavačka vrátí?
- Uvědomění:**
1. hodina - opakování z 5. ročníku
Řešíme společně příklady od jednoduchých po obtížnější na odčítání z paměti. Pro každý typ stanovíme obecný postup. Pro úsporu času mám příklady napsané na listech papíru formátu A4. Listy připevním na tabuli. Žáci k nim říkají, případně přepisují jen výsledky (listy 1 – 6). Potom žáci řeší podobné příklady samostatně do sešitu. Výsledky společně zkontrolujeme.
 2. hodina Řešíme společně obtížnější příklady na odčítání z paměti. Pro každý typ stanovíme obecný postup. Listy 7 – 11 připevním na tabuli. Žáci k nim přepisují výsledky. Potom žáci řeší podobné příklady samostatně do sešitu. Výsledky společně zkontrolujeme.
 3. hodina - skupinová práce (žáci jsou rozděleni do stálých skupin)
Řešení dvou úloh – pracovní list 12
Jeden ze žáků je vybrán jako pozorovatel. Sleduje práci skupin a po každé úloze ji společně se mnou hodnotí. Při řešení druhé úlohy se mají žáci snažit chyby odstranit.
- Reflexe:** Shrnutí – zopakování postupů pamětního odčítání pro jednotlivé typy úloh.
Skupinová práce - Řídil někdo práci ve skupině? Rozdělili jste si práci? Chybovali jste v postupu? Proč? Hlídal někdo čas? Pracovali všichni ve skupině?
- Poznámky:** V 1. hodině byla práce jednoduchá. Žáci byli aktivní, každý byl vyvolán. Samostatná práce byla téměř bez chyb. Ve 2. hodině již byla práce na pamětní počítání obtížnější. Při samostatné práci potřebovali někteří žáci pomoc učitele. Na skupinovou práci si žáci teprve zvykají (v některých skupinách nespolupracují, hádají se). Shrnutí vyžadovalo více času.
- Zdroj:** Pracovní sešit Aritmetika, SPN

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

$$0,7 - 0,3 =$$

$$0,9 - 0,1 =$$

$$0,4 - 0,2 =$$

$$0,6 - 0,6 =$$

Projekt Učíme kompetence kompetentně

$$1,7 - 0,5 =$$

$$3,4 - 0,3 =$$

$$9,6 - 0,1 =$$

$$4,8 - 0,2 =$$

Projekt Učíme kompetence kompetentně

$$7,6 - 3,4 =$$

$$5,9 - 2,8 =$$

$$6,3 - 0,3 =$$

$$4,8 - 3,7 =$$

Projekt Učíme kompetence kompetentně

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

$$8,47 - 2,39 =$$

$$16,84 - 8,75 =$$

$$64,43 - 12,40 =$$

$$25,60 - 17,32 =$$

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

$$1 - 0,2 =$$

$$1 - 0,7 =$$

$$1 - 0,8 =$$

$$1 - 0,5 =$$

Projekt Učíme kompetence kompetentně

$$3 - 0,2 =$$

$$7 - 0,7 =$$

$$16 - 0,8 =$$

$$21 - 0,5 =$$

$$9 - 2,3 =$$

$$11 - 3,4 =$$

$$25 - 7,6 =$$

$$21 - 9,1 =$$

Projekt Učíme kompetence kompetentně

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

$$2,8 - 0,72 =$$

$$4,32 - 1,1 =$$

$$3,7 - 1,22 =$$

$$6,5 - 3,05 =$$

$$1 - 0,25 =$$

$$1 - 0,32 =$$

$$1 - 0,06 =$$

$$1 - 0,81 =$$

Projekt Učíme kompetence kompetentně

$$4 - 0,01 =$$

$$7 - 1,02 =$$

$$12 - 4,56 =$$

$$6 - 3,37 =$$

$$2,7 - 0,9 =$$

$$4,3 - 1,5 =$$

$$6,5 - 3,8 =$$

$$5,1 - 2,4 =$$

Projekt Učíme kompetence kompetentně

List 12 – skupinová práce

Úloha 1 – 10 minut

Blíží se Vánoce. Maminka připravuje několik druhů cukroví. Vypsala si suroviny na jednotlivé druhy:

Vanilkové rohlíčky: 0,42 kg mouky, 0,17 kg oříšků, 0,35 kg másla, 0,15 kg cukru

Medvědí tlapky: 0,14 kg mouky, 0,07 kg cukru, 0,05 kg oříšků, 0,1 kg másla

Hvězdičky: 0,21 kg mouky, 0,07 kg cukru, 0,04 kg oříšků, 0,14 kg másla

Kolik kg jednotlivých surovin si musí připravit na všechny druhy cukroví celkem?

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nalezení všech dělitelů čísla

- Autor:** Mgr. Edita Poláčková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 6. r.
- Klíčové kompetence:** K komunikativní, personální, k učení
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Nalezení všech dělitelů daného čísla
- Tématický cíl:** Upevnění pojmů, dovednost najít všechny dělitele čísla. (Žáci již znají znaky dělitelnosti přirozených čísel, pojem násobek, dělitel.)
- Kompetenční cíl:** Přesné vyjadřování, rozvoj důvěry ve vlastní schopnosti, dovednost provádět zápis řešení.
- Pomůcky:** Tabule, sešity
- Evokace:** Frontální výuka
- Příklad 1** – upevnění pojmu násobek
Co je to za čísla?
4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40, ... násobky 4
7, 14, 21, 28, 35, 42, 49, 56, 63, ... násobky 7
Mají řady něco společného? ... číslo 28
Co to znamená? ... Číslo 28 je násobkem 4 i 7.
Je číslo 28 násobkem i jiného čísla?
- Příklad 2** – upevnění pojmu dělitel
Ve třídě je 28 žáků. Na projektové dny se mají rozdělit do stejně velkých skupin. Kolik skupin mohou vytvořit? Jaké skupiny (po kolika žácích) mohou vytvořit? Žáci říkají možnosti: 2 skupiny po 14 žácích, 4 skupiny po 7 žácích.
Jsou to všechny možnosti?
Jak to lze zdůvodnit (zapsat) matematicky?
 $28 : 2 = 14$... slovně: 28 žáků lze rozdělit na 2 skupiny po 14 žácích, tj. 28 je dělitelné 2.
 $28 : 4 = 7$... slovně: 28 žáků lze rozdělit na 4 skupiny po 7 žácích, tj. 28 je dělitelné 4.
 $28 : 7 =$
Žáci říkají další možnosti.
Co možnost 1. $28 = 28$?
- Příklad 3**
Co vše nám říká zápis $4 \cdot 7 = 28$?... Číslo 28 je násobkem 4 i 7.
Co vše nám říká zápis $28 : 4 = 7$?... Číslo 28 je dělitelné 4. Číslo 4 je dělitelem čísla 28.
Kolik různých dělitelů má číslo 28? Zápis: Číslo 28 má 6 různých dělitelů: 1, 2, 4, 7, 14, 28
- Uvědomění:** Skupinová práce – 4 skupiny – 5 minut
Každá skupina dostane jiné číslo a má za úkol najít všechny dělitele tohoto čísla.
(zadám např. čísla 24, 32, 40, 36). Jednotlivé skupiny napíšou potom své výsledky na tabuli. Společně zkontrolujeme správnost a úplnost. Vedoucí skupin pak sdělí ostatním svůj postup.

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Potom dostanou všechny skupiny stejné číslo – 120. Mají opět 5 minut na práci. Toto číslo má 16 různých dělitelů, žáci většinou na všechny nepřijdou. Závěr – je nutný systém!

Ukážeme si ho právě na čísle 120 a zapíšeme závěr.

120

1	120	ukážeme si souvislosti mezi sloupci
2	60	
3	40	
4	30	
5	24	
6	20	
8	15	
10	12	

Ve skupinách pak procvičíme postup na dalších číslech 20, 30, 80, 64 a zkontrolujeme po každém čísle.

Reflexe: Společně uděláme ústně závěr pro hledání všech dělitelů daného čísla: v levém sloupci píšeme dělitele daného čísla od nejmenšího. V pravém sloupci doplníme vždy druhého činitele. Pokračujeme tak dlouho, dokud se nám čísla nezačnou opakovat. Poté zapíšeme závěr – kolik má dané číslo různých dělitelů. Bylo při vysvětlování postupu všem rozumět? Vyjadřovali se všichni matematicky přesně? Dovede již každý samostatně provádět zápis řešení?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Rovnost výrazů, rozklad na součín

- Autor:** Mgr. Edita Poláčková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 9. r.
- Klíčové kompetence:** K komunikativní, sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální, skupinová, samostatná
- Prostorová organizace:** Ve třídě, na chodbě
- Téma:** Rovnost výrazů, rozklad na součín
- Tématický cíl:** Upevnění znalostí, dovednost použití vzorců pro rozklad výrazů na součín
- Kompetenční cíl:** Důležitost koordinace práce ve skupině, neskákání si do řeči, hlídání času
- Pomůcky:** Karty (čtvrtky) A5 s výrazy, magnetická tabule
- Evokace:** Připravím si čtvrtky s výrazy, např.:
 $x^2 + 2x + 1, x^2 - 2x + 1, x^2 - 1, (x + 1)^2, (x - 1)^2, x^2 + 6x + 9, x^2 - 6x + 9, x^2 - 9, (x + 3)^2, (x - 3)^2, x^2 + 8x + 16, x^2 - 8x + 16, x^2 - 16, (x + 4)^2, (x - 4)^2, x^2 + 10x + 25, x^2 - 10x + 25, x^2 - 25, (x + 5)^2, (x - 5)^2, (x + 1)(x - 1), (x - 3)(x + 3), (x + 4)(x - 4), (x + 5)(x - 5), (x + 1)(x + 1), (x - 3)(x - 3), (x + 4)(x + 4), (x - 5)(x - 5)$ apod.
Na chodbě: Každý žák dostane jednu kartu (písmem k tělu, aby ji ostatní neviděli). Na pokyn učitele kartu otočí. Žáci mají za úkol beze slov vytvořit skupinky, které k sobě patří (výrazy se rovnají).
Ve třídě:
Se stejnými kartičkami – skupinová práce (skupiny max. po 4 žácích). Do každé skupiny dám stejný počet předem roztříděných kartiček.
Skupiny soutěží v tom, která bude mít nejdříve správně roztříděné kartičky do skupin, které k sobě patří.
Na magnetickou tabuli dám vedle sebe kartičky se vzorci $(a + b)^2, (a - b)^2, a^2 - b^2$
Každý žák obdrží jednu (nebo více) kartiček s výrazy. Žáci pak své kartičky připevňují pod jednotlivé vzorce. Např. výrazy $(x + 4)(x + 4), x^2 + 8x + 16$ připevní pod vzorec $(a + b)^2$ apod.
- Uvědomění:** Žáci samostatně do sešitu rozkládají dvočleny a trojčleny na součín.
- Reflexe:** Společná kontrola výsledků. Shrnutí – kdy budou v závorkách stejné operace a kdy ne. Kdy bude v obou závorkách plus, kdy v obou minus.
Ve které skupině jste si hlídali čas na splnění úkolu?
Řídil někdo práci ve skupině?
Proč myslíte, že se této (určité) skupině nedařilo?
- Poznámky:** Při práci ve skupinách zařadit i kartičky, které nelze k ničemu přiřadit. Pro šikovné žáky vynechat u trojčlenu prostřední člen – žáci ho musí nejprve sami doplnit.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Homo sapiens - hrnčír a umělec

- Autor:** Mgr. Hana Prchlíková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Dějepis, 6. r.
- Klíčové kompetence:** Pracovní, komunikativní, k řešení problémů
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 17
- Forma:** Individuální, skupinová
- Prostorová organizace:** Jednotlivé lavice, popř. pracovní stoly
- Téma:** Homo sapiens – hrnčír a umělec
- Tématický cíl:** Homo sapiens promyšleně vyráběl nádoby a předměty z keramiky. Jejich zdobení je dnes pro archeology nástrojem k rozpoznávání jednotlivých kultur.
- Kompetenční cíl:** Kompetence pracovní:
Rozmyslí si postup, účinně pracuje s pomůckami
Komunikativní:
Komunikuje se skupinou, navrhuje řešení, svou práci objektivně zhodnotí a představí svým spolužákům, vysvětluje důvody, podle kterých rozděluje vyrobené nádoby do jednotlivých skupin
K řešení problému:
Společně navrhnou možnosti řešení, vybere z textu důležité informace a dál s nimi pracuje
- Pomůcky:** Pracovní list, modelína, režný provázek, kameny (podložky proti znečištění lavic)
- Evokace:** Žáky rozdělíme do čtyřčlenných skupin. Každá skupina vyplní pracovní list (vymyslí, co chybí) – chybí nádoba na tekutiny
Časová dotace 5 minut
- Uvědomění:** Vytvoří nádobu, ozdobí ji (modelína, keramická hlína).
Vystavíme jednotlivé nádoby.
Žáci roztřídí vyrobené nádoby do 4 skupin, podle samostatně zvoleného klíče.
Práce s učebnicí a pracovním sešitem.
- Reflexe:** K první části hodiny (práce ve skupině):
Jak jste postupovali při práci s pracovním listem?
Co vám pomohlo ke správnému závěru – co vás odvedlo od správného řešení? Co si pamatovat pro řešení problému do budoucna?
K druhé části:
Čím jste nádobu ozdobili a proč?
Jaký klíč dělení nádob se ukázal nejbliže archeologickému členění?
Co vám pomohlo, abyste zadanou práci stihli v termínu?
- Poznámky:** Osvědčila se práce s modelínou – zejména pro neklidné žáky to byla opravdu relaxační činnost.
Žáky je stále potřeba vést – zejména při rozdělování keramiky do skupin.
- Zdroj:** Dějepis 6, vydavatelství Fraus

Projekt Učíme kompetence kompetentně

Sběrač	Lovec	Zemědělec

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Homo sapiens - hrnčír a umělec

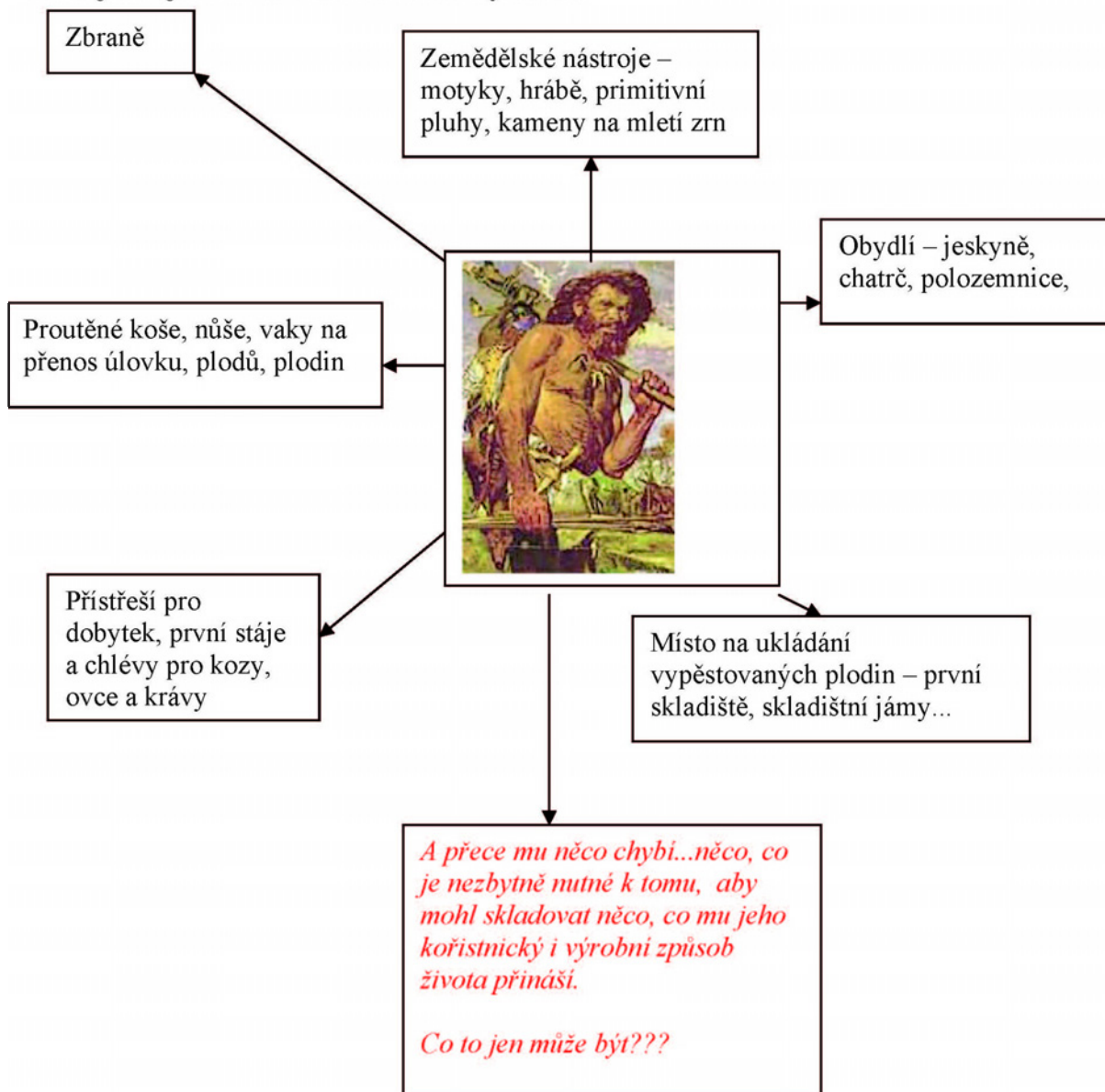
Člověk rozumný, homo sapiens.

Živí se

- příležitostným sběrem
- lovem
- zemědělstvím – pěstuje zemědělské plodiny a zeleninu, chová dobytek – zužitkovává je.

U šipek jsou vyjmenovány důležité nástroje, které ke své obživě potřebuje. Něco však chybí.

Co to je? A jak to může člověk rozumný získat?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Rytířské legendy

- Autor:** Mgr. Hana Prchlíková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk a literatura, 7. r.
- Časová dotace:** 90 minut
- Počet žáků:** 23
- Forma:** Frontální, sdělování v menších skupinkách
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Rytířské legendy
- Tématický cíl:** Z filmu vyvodí znaky legendy
Vyjmenuje výrazné postavy rytířských legend
- Kompetenční cíl:** Film slouží jako zdroj informací
Postřehy z filmu lze doložit textem (knihou)
- Pomůcky:** Rytířská přilba
DVD film Merlin
- Evokace:** Učitel ukáže přilbu – S kým souvisí tento předmět? (rytíř)
Kdo to byl rytíř?
Jaké musel mít vlastnosti?
Souvisí s rytířstvím magie? Jak? Znáte jméno mága, který doprovázel známého rytíře?
- Uvědomění:** Práce s filmem – ukázka, práce s přílohou
Tématický cíl:
Společný čtyřlístek – legenda
Kompetenční cíl:
Najdi v pracovním listě informace, které ses dozvěděl díky filmu
Na film můžeme tedy pohlížet ze dvou úhlů – jako na umění a jako?
Filmy vznikají na motivy knih. Lze této skutečnosti nějak využít při vyhledávání důkazů? Jak?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Práce s filmem

Sleduj, prosím, velmi pozorně, následující část filmu.
K jednotlivým bodům přiřiš

1. Označ si ty názvy nebo jména, která se ve filmu objevují.

Tristan

Galahad

Isolda

Artuš

Arkadien

Camelot

Merlin

Morgana

Ginevra

Londýn

Avlyn Pendragonová

2. Do prázdné tabulky napiš jména postav, které byly ve filmu v příbuzeneckém vztahu.

--

3. Ve filmu je několikrát použito slovo „legenda.“ Vysvětli, na základě filmu, co to legenda je

4. Co všechno ses z filmu dozvěděl o Merlinových schopnostech?

5. Ve filmu Merlin nahlíží do budoucnosti. Jak odpoví na žádost, aby budoucnost vyjevil?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Práce s textem

1. Přečti si první ukázkou a odpověz na následující otázky.

„Ty jsi nevěděl, že máš stejné jméno jako já?“ „Stejné jméno?“ Zeptal se hloupě. Přisvědčil. Emryn a Ambrosius je přece totéž. Pojmenovala tě po mně – Merlin a Ambrosius.

Zíral jsem na něho. Ano... samozřejmě. ...Dal jsem se do smíchu. „Proč se směješ?“ „Naším jménům. Ambrosius, kníže světla...Říkala každému, že mým otcem je kníže temnot.“

S kým vedl Merlin rozhovor? _____

Podtrhni v textu část, která tvoje tvrzení dokládá.

Vyplývá z textu, že Merlin neznal svého otce? _____

Označ v textu část, která to dokládá či vyvrací.

2. Vypiš všechny dovednosti, které měl filmový Merlin. Přečti si text a označ dovednost, kterou u Merlina očekává kníže Ambrosius.

...Pak náhle zvažněl. Promluvil hlubokým hlasem. „Merline Ambrosie, dítě světla, pohlédni do ohně a řekni, co vidíš.“ Když jsem na něj udiveně pohlédl, dodal naléhavě: „Dnes večer, dřív, než oheň vyhasne, teď, když jsi unavený a tvář poznamenala ospalost. Zahleď se do ohřívadla a mluv. Co bude s Británií? Co bude se mnou a s Utherem? Podívej se, pracuj pro mne, synu, a mluv.“

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Termíny (odborná slova)

- Autor:** Mgr. Hana Prchlíková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk, 7. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 23
- Forma:** Samostatná práce, práce ve dvojicích, skupinová
- Prostorová organizace:** Klasické uspořádání třídy (řada, lavice)
- Téma:** Termíny (odborná slova)
- Tématický cíl:** V textu najde termín, zařadí ho správně k vědeckému oboru, vyvodí jeho význam
- Kompetenční cíl:** Orientuje se ve slovníku cizích slov
Používá Slovník cizích slov, Slovník spisovné češtiny
Vyvozuje význam slov na základě vlastní zkušenosti a zvukové podobnosti slov
- Pomůcky:** Slovníky cizích slov (alespoň do dvojice), Slovník spisovné češtiny
Učebnice Český jazyk
- Evokace:** Článek Relikvie se zázračnou mocí, in Živá historie, Extra Publishing, Praha květen 2010, s.60
Každý žák dostane kopii uvedeného článku. V článku jsou podtrhaná slova: relikvie, relikviáře, bratrstvo, říšský trůn
Slova napíšeme na tabuli
Žák si článek přečte. Odpovídá na otázku – Proč jsou v daném článku podtržená právě daná slova? – použijeme metodu brainstormingu, odpovědi píšeme na tabuli
- Uvědomění:** Žáci pracují se Slovníkem cizích slov. (Podle počtu slovníků volíme formu. V tomto případě pracují žáci ve dvojicích.)
Žáci najdou ve slovníku význam slova relikvie napsaných slov. Doslovně si je opíšou do sešitu.
Význam slova relikviář společně odvodí – podle slovníku zkontrolují správnost
Společně vyvodí i významy slov bratrstvo a říšský trůn – následuje opět kontrola ve slovníku
Učitel pokládá otázky: Na co byl zaměřen časopis, ze kterého jsou články převzaty? Z jakého vědeckého oboru přináší daný časopis informace? (žáci vyvodí historie, dějepis)
Kolik významů mají vypsána slova? (jeden)
Proč si myslíš, že v časopise zaměřeném na zprostředkování informací z urč. vědeckého oboru, jsou používána slova s právě pouze jedním významem? (konkrétnost, nezaměnitelnost...)
Práce s učebnicí
Najdi v učebnici, jak se říká slovům, která mají jeden konkrétní význam a spadají do určitého vědeckého oboru. Společný zápis na tabuli.
Odborné názvy, termíny
Skupinová práce
Žáky rozdělíme do skupin po čtyřech - podle barvy. Každá skupina dostane na barevném papírku napsaný název jednoho výukového

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

předmětu, popř. oboru, se kterým už žáci pracovali – matematika, fyzika, přírodopis, dějepis, vesmír, náboženství. V časovém limitu 2 minut napíše skupina co nejvíce termínů, které se vztahují k zadanému předmětu. Mluvčí skupiny po dvou minutách přečte všechny termíny.

Ostatní skupiny poslouchají, kontrolují správnost vypracování.

Reflexe: Čtyřlístek na téma Odborná slova – Termíny

Termíny

.....
jaké jsou

.....
co dělají

.....
věta o termínech

.....
metafora

Pokud se dostanete ke článku, literatuře, která bude odborně zaměřena – co můžete v textu očekávat?

Jaký je nejjednodušší způsob zjištění významu neznámého slova?

Co vše potřebujete umět, abyste byli schopní pracovat se slovníkem?

Kde lze dovednost pracovat se slovníkem využít?

Je nějaká jiná možnost, jak se zjistit význam slov?

Zdroj: Relikvie se zázračnou mocí, in Živá historie, Extra Publishing, Praha květen 2010, s. 60

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Slovanské kmeny na našem území

- Autor:** Mgr. Hana Prchlíková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Dějepis, 7. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 24
- Forma:** Skupinová, individuální
- Prostorová organizace:** Tak, aby všichni dobře slyšeli CD
- Téma:** Slovanské kmeny na našem území – úvodní hodina
- Tématický cíl:** Slovanské kmeny nejsou původními obyvateli našeho území. Přišli sem ze své pravlasti.
- Kompetenční cíl:** K učení:
Žák z poslechu beletristického textu vybírá podstatné informace pro dané téma. Sám si stanoví, které informace je třeba ještě získat.
Komunikativní:
Žák sděluje své závěry. Vyslechne postřehy svých spolužáků. Společně stanoví, které informace je třeba ještě získat. Kultivovaně prezentuje práci skupiny.
- Pomůcky:** CD – Z českých pověstí, tabulka z přílohy
- Evokace:** CD – Staré pověsti české – pověst O praotci Čechovi – žáci doplňují první sloupec tabulky
- Uvědomění:** Po skončení ukázky si ve tříčlenných skupinách vzájemně sdělují, na co přišli. Zvolené informace zapíší na flip, Zároveň společně vyplní sloupec číslo dva. Poté prezentují třídě, všichni si sami nebo s pomocí flipů doplní své tabulky.
- Reflexe:** Tématický cíl:
Vyplývá z vašich tabulek, že Slované jsou původními obyvateli našeho území? Co z tabulek vyplývá? Zjistili jsme dnes, kde je ona pravlast Slovanů? Co jsme o slovanském kmeni, vedeném praotcem Čechem zjistili?
Kompetenční cíl:
Napadlo vás někdy, že Staré pověsti české jsou zdrojem objektivních informací? Které důležité informace jste díky textu získali? Lze tuto dovednost uplatnit i jinde? Je nějaká kniha, díky níž jste získali poznatky do nějakého předmětu?
V čem byla přínosná diskuse nad otázkami – při vypracovávání flipu?
Ve druhém sloupečku tabulky jste si stanovili, co byste ještě chtěli zjistit – plyne z toho něco pro další hodinu?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Co jsem se dozvěděl z vyprávění	Co bych se ještě chtěl dozvědět?	Co jsem se dozvěděl z učebnice
-o náboženství		
-o původní vlasti		
-o příčině odchodu z pravlasti		
-o organizaci kmene		
-o cestě samotné		
-o nové zemi		
-o podobě jejich obydlí a jeho obraně		

Projekt Učíme kompetence kompetentně

Jednoduché stroje

- Autor:** Mgr. Karel Řehák
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Fyzika, environmentální výchova
- Klíčové kompetence:** Kompetence k učení, řešení problémů, pracovní
- Časová dotace:** 90 minut
- Počet žáků:** 14
- Forma:** Frontální, kooperativní (skupinová)
- Prostorová organizace:** Třída uspořádaná pro práci ve skupinách
- Téma:** Jednoduché stroje
- Tématický cíl:** Žák:
- pozná a pojmenuje jednoduché stroje, uvede příklady z praxe
- rozpozná, z jakých jednoduchých strojů je složitější stroj
- Kompetenční cíl:** - aplikuje poznatky o jednoduchých strojích při řešení praktických problémů
- Pomůcky:** Zpracovaná prezentace, otvírák, řezačka na papír, štípačky, hůl, kolo, šroub, mlýnek na maso
- Evokace:** 1. Louskání vlašských ořechů
2. Otvírání limonády
3. Zvedání a posouvání břemene
- Uvědomění:** 1. Žáci jdou do pracovních skupin, kde si prakticky vyzkouší jednoduché stroje a vyzkouší dosažení výsledků při použití menší síly
2. Shlédnutí prezentace a seznámení s odbornými názvy jednoduchých i složitějších strojů
3. V závěru si vyzkouší odpovědět na kontrolní otázky z prezentací
- Reflexe:** Jaké jednoduché stroje běžně používáme? Ušetří práci? Čím je „vykoupeno“ použití menší síly? Která ze sil působících na obou koncích lana na kladce je větší? (Zdůvodni! - obě jsou stejně velké)
1. Vyhodnocení testových otázek z prezentace
2. Vyjádření žáků k práci ve skupině a zjištění, zda jednoduché stroje přinášejí pomoc
- Zdroj:** Učebnice a pracovní sešit Fyziky pro 7. ročník zvláštní školy
Prezentaci zpracovala ZŠ Lidická Bílina / Projekty 2005 - Fyzika zajímavě pro žáky se SPU /

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Monolog zvířete

- Autor:** Kamila Řezníčková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk, 4. nebo 5. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní, sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut (90 minut)
- Počet žáků:** 23
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Monolog zvířete
- Tématický cíl:** Pomocí her a dalších aktivit dětem přiblížit pojem monolog
- Kompetenční cíl:** Zkusit odhadnout podle výrazu, mimiky, jak se cítí komunikační partner a převést do slov, vyjádřit slovně
- Pomůcky:** Připravené lístky s názvy zvířat, připravené lístky s charakteristikou zvířat, knihy: Velká kniha o kočkách, J. Čapek: Povídaní o pejskovi a kočičce, plátěné čepičky zvířat, obrázky
- Evokace:** Děti mají za úkol uhodnout, o čem si dnes budeme povídat, čeho se bude týkat téma (o zvířatech). Vynosují si lísteček, na kterém bude napsané zvíře. Lísteček nikomu neukazují a jejich úkolem je na znamení začít vydávat zvuk charakteristický pro dané zvíře. Tímto způsobem se snaží vytvořit dvojici, protože zvířata jsou na lístečcích po dvou, ale můžou být i po třech, záleží na počtu dětí. Tuto aktivitu jsem použila také proto, že děti jsou rozdělené do dvojic nebo do skupinek po třech, což použiju pro další činnost.
- Obměnou této hry je, že zvířátka se nehledají podle zvuků, ale pouze pantomimicky. Na kartičkách pro zvuky jsem napsala tato zvířata: holub, komár, moucha, papoušek, prasátko, slepice, sova, žába. Pro pantomimu: gorila, hroch, krokodýl, orel, sysel, želva, žížala, žralok
- Uvědomění:** Když děti uhodnou, že téma dnešní hodiny se týká zvířat, bude následovat soutěž mezi skupinkami vytvořenými z motivační hry. Dostanou papír a budou vyplňovat formou kvízu. Podle charakteristik jednotlivých zvířat mají děti napsat, o jaké zvíře se jedná. Tuto aktivitu jsem vybrala, aby se výuka proloupla s přírodovědou, ale také děti připravuje od charakteristiky, či popisu k monologu, kde si zkusí představit vnitřní svět a uvažování, k čemuž budou směřovat další činnosti.
- Charakteristiky:
1. Patřím mezi hmyz. Mé latinské jméno zní Araneus diadematus. Jsem hojný druh žijící zejména v zahradách, křovinách a lesích. Na svou kořist, která se zachytí v mých lepkavých vláknech, čekám uprostřed sítě, signální vlákno mě včas upozorní. Do své kořisti pak vstříknu jed, ale nebojte, člověku nebezpečný nejsem. Mým poznávacím znamením je nápadný bílý kříž na zadečku. (Křížák obecný)
 2. Patřím mezi plazy. Většinou si o mně lidé myslí, že jsem had, ale já mám na kostře patrné zbytky končetin. V nebezpečí odhazuji ocásek, takže jsem skutečně ještěrka. V této zemi jsem zatím hojným druhem. (Slepýš křehký)
 3. Patřím mezi savce, ale žiju ve vodě. Ne ovšem v ledajaké vodě, což se mi zřejmě stane osudným. V Evropě jsem již téměř

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

vyhubena, takže jsem pod přísnou ochranou. Vadí mi totiž znečištěné a regulované toky. Jsem skvělý plavec, potápím se, pod vodou vydržím až 8 minut. Oči, uši a nozdry se mi pod vodou uzavírají, takže mi do nich nenateče. Děti mě znají díky pohádkám z Večerníčku. (Vydra říční)

4. Patřím mezi ptáky. Každý myslivec by chtěl mít mé pírko za kloboukem. Díky tomu, že na podzim si zahrabávám žaludy do země, přispívám k zalesňování. Znáte mě z Krkonošských pohádek, kde jsem byla pravou rukou Krakonoše. (Sojka obecná) Bude následovat společné řešení, obrázky zvířat si můžeme promítnout nebo ukázat v knížce, případně si je děti můžou zkusit samy vyhledat na internetu nebo v encyklopedii. Tuto činnost bych ale nechala na hodinu přírodovědy. Děti si ve skupince připraví jednu takovou charakteristiku a nechají hádat ostatní.

Nyní bude následovat společná práce. Děti se budu snažit pomoci otázkami navést k tomu, aby si zkusily představit, co si mohou taková zvířata v určitých situacích "myslet". Ukážeme si namalované obrázky, kde se octne zvíře v nějaké situaci. Děti budou mít za úkol díky dané situaci mluvit za dané zvíře, a to nejen tak, že popíší, co se právě děje, ale promítnou do monologu i pocity a myšlenky. Po tomto cvičení děti seznámím s termínem monolog. Budu chtít, aby si uvědomily, že monolog neboli samomluva je odrazem vnitřního života a myšlenek každého jedince. Aby toto nebylo pro ně tak abstraktní, myslím, že použití světa zvířat je pro ně uchopitelnější. Pro lepší spojení s realitou si z Velké knížky o kočkách si ukážeme některé fotky, kde bude patrný rozdíl ve výrazech. Můžeme si říct, jak se taková kočka cítí.

Pak si děti přijdou pro čepičky zvířátek a budou pracovat v původních skupinkách. Zkusí ztvárnit určitý výraz, ten další ze skupiny na základě předváděného výrazu vymyslí trefný monolog. Tato činnost může mít spoustu obměn, jedna skupinka pro ty další může sehrát celou scénu, můžeme tomu danému zvířeti něco provést (pohládit, něco mu dát nebo naopak vzít) a sledovat, jak se mění jeho výraz a jaký by v tu chvíli vedl monolog.

Reflexe: K ověření, že děti pochopily, co se skrývá pod termínem monolog, použiju samostatnou práci s dobrovolnou prezentací. Děti dostanou nakopírované bajky (od J. Lady) nebo úryvky z Povídaní o pejskovi a kočičce (J. Čapek) a z dialogu zvířat zkusí sestavit monolog. Kdo bude chtít, dobrovolně vystoupí, svůj úryvek zkusí vyjádřit výrazem, pak přednese monolog, nakonec si s ostatními přečteme dialog a popovídáme si, co se tomu dotyčnému povedlo vystihnout, co bychom vyjádřili jinak....

Poznámky: Tuto hodinu jsem měla možnost vyzkoušet na studentkách Pedagogické fakulty v Liberci. Byla jsem překvapená z velmi kladné odezvy a ochoty, se kterou plnily zadané úkoly. Studentky byly nejvíce nadšené z čepiček zvířat a tak se tato část skutečně vydařila. I obrázky zvířat, ze kterých měly vytvořit monology, se jim moc líbily. Ty obrázky malovaly samy děti, proto je dobré udělat si k této hodině ještě přípravu na výtvarnou výchovu a připravit obrázky dětmi. Příprava je příliš dlouhá, s dětmi zabere 2 vyučovací hodiny.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Světové strany

- Autor:** Kamila Řezníčková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Prvouka, 3. r.
- Klíčové kompetence:** K řešení problémů
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 23
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Světové strany
- Tématický cíl:** Vysvětlit zeměpisné pojmy sever, jih, východ, západ, naučit se jejich polohu určovat na mapě (přes směrovou růžici)
- Kompetenční cíl:** Použít nově získané informace a vyřešit díky nim zadaný úkol
- Pomůcky:** Mapa ČR, připravená tabule, lístečky s písmeny označující svět. strany, větrové bonbóny, mapa a popisky od Krakonoše, balící papír na prapory
- Evokace:** Dětem prozradíme, že dneska se naučíme pracovat s pojmy, se kterými se určitě budou setkávat celý život a pokud je zvládnou, budou jim život usnadňovat. Děti pak můžou samy říkat, které dovednosti nebo znalosti jsou pro ně v životě důležité. Když si popovídáme, začneme dětem vyprávět příběh: Za devatero horami, za devatero řekami nebo chcete-li přesněji, na sever od Prahy, na západ od Krkonoš, na východ od Českého Švýcarska, přímo na jihu od Baltského moře stálo město. Město to bylo v rozkvětu, lidem se tam žilo spokojeně. Nad městem se tyčila hora a na ní velmi známý hotel, kde sídlil pan král. Pan král byl velmi dobrý vladař a také sportovec. Vždyť sídlil až na samém vršíčku hory. Měl velmi dobrý rozhled po celém panství, však se také každé ráno po svém panství rozhlížel. Mrknul nejdříve severním směrem k sousedům v Německu, na jihu dohlédl až k panství turnovskému, na východ zamával Krakonošovi, který seděl na Sněžce a byl tudíž o 590 m výš než on, no a na západní straně zkontroloval skláře v Novém Boru, jestli už mají roztopenou pec. A takto to chodilo každý den až do minulého úterý. Panu králi se udělalo nevolno. A kdyby jenom jemu... Jeho manželce paní královně též, jeho dceři slečně princezně také, ale i všem hostům v královském hotelu, ale i všem lidem dole ve městě. Všechny bolela bříska, takže nic nechtěli jíst, z toho byli zesláblí, takže nemohli pracovat. No, to si ani neumíte představit, jak by to za chvíli ve městě vypadalo. Naštěstí si Krakonoš ze Sněžky všimnul, že s městem a s královským hotelem není něco v pořádku. A taky naštěstí byl u něj na vyučenou syn pana krále, mladý princ. A tak si ho Krakonoš zavolal, protože věděl, jak všem těm nemocným lidem pomoci. Znal bylinku, která jim zaručeně od bolesti bříska pomůže. Mladému princovi nakreslil mapu a dal mu k ní i popisky, aby bylinu snáz našel. Ono to s ní nebylo totiž jen tak, ona rostla pořádně schovaná. Mladý princ odhodlaně vyrazil. Ale co se nestalo? Vůbec se v mapě nevyznal, ani mu nepomohly Krakonošovy popisky, protože nerozuměl, co znamenají třeba 3

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

kroky na sever... Tak co děti, pomůžeme princovi najít tu správnou bylinku, aby se v městečku zase začalo pracovat a lidem se dobře žilo? Ale abychom se i my v mapě vyznali a podle Krakonošových popisků našli bylinku, musíme se o světových stranách na mapě něco naučit.

Uvědomění: Potřebujeme děti rozdělit na 4 zhruba stejně početné skupiny – světové strany. Zeptáme se: Komu nevdává ráno vstávat? – to bude skupinka východ; Komu nevdává být dlouho vzhůru? – skupinka západ; Kdo má rád zimu? – skupinka sever; Kdo má rád léto? – skupinka jih

Toto rozdělení si zdůvodníme, např. na dovolenou jezdíme do zemí ležících od nás na jih, protože je tam tepleji... Každá skupinka si vyrobí prapor, charakterizující její svět. stranu a napíše si k ní začáteční písmeno: S, J, V, Z. Na zem si rozprostřeme 2 provázky, aby tvořily směrovou růžici a prapory k nim položíme. Směrovou růžici si připravíme i na tabuli a dětem vysvětlíme, jak jsou orientované svět. strany na mapě. Na tabuli nám visí mapa ČR, kterou při vysvětlování používáme. Vždy 1 zástupce z každé skupinky jde ukázat, co leží jeho směrem od daného místa, např. ze skupinky sever na mapě najde město ležící na sever od Prahy.... Pak si děti vylosují lísteček s písmenem (světovou stranou) a jdou se postavit na správnou stranu směrové růžice, která pořád leží na zemi. Toto cvičení si můžeme zopakovat několikrát, ale nakonec se děti rozmístí do svých původních skupinek. Každá skupinka dostane za úkol vymyslet krátkou básničku pro mladého prince, aby si zapamatoval, že na mapě sever je nahoře, jih dole, východ napravo, západ nalevo. Veršičky od skupinek nalepíme, aby vznikla básnička pro prince, aby se příště mohl sám orientovat na mapě a věděl si rady.

Reflexe: K ověření obou cílů nám poslouží dokončení úkolu, mapy od Krakonoše. Děti budou pracovat ve skupině. Doplní popisky, které Krakonošovi v textu chybí a vyznačí správnou cestu a zakroužkují bylinku. Pokud se jim to podaří, mohou dostat odměnu, navrhnou větrové bonbóny (jako bylinkové od Krakonoše) a třeba pochvalný list od pana krále. A schválně, komu se podaří zjistit, ve kterém městě pan král v hotelu bydlel? Také na poselství z této hodiny děti přijdou samy, dáme jim k tomu prostor.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Práce s příběhem

- Autor:** Kamila Řezníčková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Anglický jazyk, 4. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 18
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Práce s příběhem, významový okruh birthday
- Tématický cíl:** Aktivně rozvíjet sl. zásobu pomocí příběhu (formou komiksu)
- Kompetenční cíl:** Tvořivě využít předlohu a obměnit příběh podle sebe
- Pomůcky:** Učebnice Macmillan: Story magic1, pupils book, papíry, slovníky, tabule, potřeby k oslavě narozenin (např. balónky, zabalený dárek, bonbóny pro děti)
- Evokace:** Učitel si do třídy přinese potřeby k oslavě narozenin (balónky, dárek...) a řekne: Today is my birthday. I am 33. Děti mohou opakovat a doplnit svůj věk nebo si ho vymyslet. Zaspívají si tedy písničku Happy birthday to you. Tímto už budou vědět, jakému tématu se budou věnovat. To, že budou pracovat s příběhem a že budou psát svůj, jim učitel prozradí. Na tabuli napíše BIRTHDAY a děti diktují, jaká anglická slovíčka se jim vybaví (brainstorming).
- Uvědomění:** Dále si na jinou tabuli každý napíše slovíčko, které se mu vybaví, ale nezná jej anglicky. Děti si vezmou slovník a každý si to své slovíčko najde ve slovníku a jde ho dopsat na tabuli anglicky. Kdo bude hotov dřív, může ještě hledat ve slovníku, co se mu hodí k narozeninám a zapsat do slovníčku.
- Pak si děti poslechnou příběh, který přečte učitel (str. 42). Učitel zjistí, zda někdo pochopil, o co se jedná nebo aspoň, která slovíčka děti zachytily. Pak už si otevřou učebnici, učitel čte, děti sledují. Učitel vyvolá 3 dobrovolníky, které se budou snažit příběh přečíst dramaticky, s důrazem. Jeden bude král - the king, druhý princezna - the princess, třetí rádce - mentor. Děti rozdělíme do vícero skupinek po 3 a dostanou ten samý úkol: ve skupince si „zahrát“ příběh, jak je v učebnici.
- Následuje samostatná práce ve skupinkách, vyměnit a dosadit svoje údaje a slovíčka v příběhu tak, aby jim vznikl jejich vlastní. Předtím si i některé možnosti a nápady řeknou společně a ukážou si, která slovíčka jsou vhodná k vyměňování. Příběh by děti měly nějakou formou zapsat, společně si ukážou formu komiksu se zjednodušenými postavkami a bublinami, do kterých si budou psát. Pokud by si ale děti vymyslely jiný způsob zapsání, měl by jim učitel nechat prostor. Také by je měl znovu upozornit, že v této hodině ještě nepůjde o prezentaci (dramatické vystoupení s jejich příběhem), ale právě o ten zapsaný upravený příběh. Ten bude učitel hodnotit a kontrolovat s tím, že další hodinu už ho prezentovat budou. Pak děti ve skupinkách tvoří.
- Reflexe:** Učitel nebude chtít příběhy slyšet, jen si je vybere a ptá se: Jak těžké bylo příběh sestavit? Děti ukazují, čím těžší jim to připadalo,

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

tím víc jim ruka klesne k zemi. Každé skupinky se zeptá: Co vám připadalo nejobtížnější? Co vás na tom bavilo? Poselstvím bude zjištění, že i přes omezené znalosti jsou děti schopné dát dohromady celý příběh v angličtině. Úplně na závěr si děti z tabule vyberou a napíší do slovníčku 5 nových slovíček, které si předtím hledaly ve slovníku.

Zdroj: K. Scott, S. House: Story magic1, Pupils Book, Macmillan

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vyvození písmene I

- Autor:** Kamila Řezníčková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk, 1. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Vyvození písmene I
- Tématický cíl:** Pomocí pohádky vyvodit písmeno I
- Kompetenční cíl:** Dohodnout se ve dvojicích na jednom nápadu tak, aby se s ním mohlo dále pracovat
- Pomůcky:** Špejle, provázek, dlouhou tyč, kniha Pansofia: Písmenkové pohádky
- Evokace:** Prozradíme dětem kompetenční cíl, že budou pracovat ve dvojicích a že jejich úkolem bude společně něco vymyslet a předvést ostatním, tématický cíl prozradíme během hodiny. Postavím před děti tyč a ptám se, co by to mohlo být. Pak se rozdělí do dvojic tak, aby se jim spolu dobře pracovalo. Do dvojic dostanou několik špejlí a postaví obrázek. Když jsou hotoví, můžou se jít podívat na obrázky jiných dvojic.
- Uvědomění:** Na tyč, kterou jsem jim na začátku ukázala, přivážu provázek, nyní už děti napadne, že by to mohl být bič. Řeknu jim, že si o něm přečteme pohádku. (L. Horník, A. Vebrová: Písmenkové pohádky, Pansofia 1993)
- Jak byl bič zase hubený
Bič cvičil opravdu poctivě ještě celý další týden a v neděli si mohl konečně šťastně zazpívat: „Běhám, skáču jako míč, už je ze mě zase bič!“ Když přišel kočí Bohouš do stáje a uviděl v koutě krásný hubený bič, radostí vypískl: „Í... !“ Honem zapřáhl koně a jel do města. Cestou vesele práskal bičem a při každém prásknutí znovu zavýskl „Í ... ! Í ... !“ A nakonec si zanotoval: „Jak vypadá správný bič? Přece rovně jako tyč!“
- K pohádce patří i prac. list, který si děti během čtení můžou vybarvovat, společně přijdeme na to, o jaké písmenko jde. Básničku z pohádky si několikrát řekneme, u toho si zacvičíme (jako bič). Také si společně vyvodíme, že téhle pohádce předcházela nějaká jiná, proč asi bič musel cvičit, aby byl zase hubený. Nakreslíme si, jak asi vypadal tlustý bič (písmenko B). Děti dostanou do dvojic úkol, vymyslet pohádku, jaké to bylo, když byl bič tlustý, řekneme si její název: Jak chtěl být bič tlustý. Dětem slíbím, že další hodinu jim tu pohádku s písmenkem B přečtu. Tuto hodinu budou ale pohádku vyprávět ony. Každý z dvojice namaluje obrázek, podle kterého pak budou vyprávět svou část pohádky, na které se ale musí spolu domluvit na celé. Pak následuje vyprávění pohádek.
- Reflexe:** Když dvojice skončí s vyprávěním (ukazují nám u toho svůj obrázek), zeptám se jich: Čí nápad jste použili? Co kdo z vás

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

vymyslel? Jaké to bylo domluvit se? Pracovalo se vám lépe spolu nebo byste chtěli vymýšlet každý sám?

K ověření tematického cíle: na tabuli napsat I, B, děti vymyslí jméno pro koně začínající písmenkem, na které ukážu.

S dětmi si pak zrekapitulujeme, jak se jim pracovalo, předpokládám, že ve dvojicích lépe, což by bylo zároveň i poselstvím této hodiny.

Poznámky: Některé děti ani ve dvojicích nebyly schopné vymyslet pohádku o biči, nepochopily zadání, ale pracovaly na jiném obrázku. Malování je velmi bavilo, ale i vyprávění jim šlo. Na otázky byly schopné odpovědět a všem se ve dvou pracovalo lépe.

Zdroj: L. Horník, A. Vebrová: Písmenkové pohádky, Pansofia 1993

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poznáváme hodnotu peněz

- Autor:** Mgr. Martina Tomášková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika - finanční gramotnost, 5. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, komunikativní, kompetence k řešení problémů
- Časová dotace:** 3 po sobě jdoucí vyučovací hodiny
- Počet žáků:** 28
- Forma:** Skupinová - skupinky po 4 žácích.
- Prostorová organizace:** Třída uspořádaná pro kooperativní výuku - každá skupina má spojené dva stoly dohromady.
- Téma:** Finanční gramotnost - Poznáváme hodnotu peněz (úvod).
- Tématický cíl:** Naučit se znát hodnotu peněz a uvědomit si důležitost a potřebu peněz v dnešním světě.
- Kompetenční cíl:** Žák třídí a přiřazuje již známé pojmy na základě předchozích vědomostí.
- Pomůcky:** Tabule, pracovní listy (stát - měna), psací potřeby, prázdné papíry (stačí A4), dětské bankovky, pastelky, nástěnná mapa světa, mince (1 Kč, 2 Kč, 5 Kč, 10 Kč, 20 Kč, 50 Kč - žáci si donesou).
- Evokace:** 1. vyučovací hodina
Žáci luští tento rébus zapsaný na tabuli - všichni společně (celá třída):
20	7	17	12	33	7
P	E	N	Í	Z	E
- (Číslo označuje pořadí písmena v abecedě.)
Po vyluštění provedeme společně na tabuli „brainstorming“ - co se žákům vybaví, když se řeknou peníze.
- Uvědomění:** Povídáme si o dějinách a vývoji peněz - jak a čím se dříve platilo. Žáci se dozvědí, že na počátku jakéhokoliv obchodování byl jakýsi výměnný obchod. Lidé si vyměňovali mezi sebou věci přibližně stejné hodnoty.
Hra: Výměnný obchod
Každý žák si vezme jednu věc (např. penál, propisku, sešit...) a jeho úkolem je tu jeho věc s někým vyměnit (Čím vícekrát vymění, tím lepší bude obchodník.)
Otázky učitele: „Kolikrát jsi vyměnil svoji věc? Jak ti to šlo? Jak se ti dařilo smlouvat s jinými? Myslíš, že bys byl v dřívější době, v době kdy lidé neznali peníze, dobrý obchodník?“
Dalším úkolem (teď už ve čtyřčlenných skupinkách) je popřemýšlet nad tím, jaké známé osobnosti jsou vyobrazeny na jednotlivých českých papírových bankovkách. Aby to bylo pro žáky jednodušší, každý žák dostane pracovní list s okopírovanými bankovkami. Úkolem je dopsat k bankovkám na pracovní list jména osobností. (Na tabuli žáci mají nápovědu - J. A. Komenský, Karel IV., František Palacký, Božena Němcová, sv. Anežka Česká, Ema Destinová, T. G. Masaryk.)
Když skupinky pracovní list vyplní, provedeme společnou ústní kontrolu. Za odměnu si mohou žáci bankovky na pracovním listě podle dětských bankovek vybarvit.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. vyučovací hodina

Skupinový úkol – hra Běhavka. Skupinka dostane tři pracovní listy – státy a jejich měny. Pracovní listy mají vynechané kolonky buď s názvem státu, nebo s měnou státu. Úkolem každé skupinky je, správně doplnit všechny tři pracovní listy.

Na chodbě jsou umístěné správně vyplněné tři pracovní listy. Vždy jeden ze skupinky vyběhne na chodbu a přečte si stát/y a jeho měnu/y a běží to povědět své skupince ve třídě, která postupně doplňuje pracovní listy.

Pravidla této hry: Skupinka je během hry na svém místě. Na chodbu vybíhá pouze jeden ze skupinky. Přečte si z pracovního listu stát a jeho měnu a běží to povědět skupince ve třídě. Teprve poté co se žák vrátí ke své skupince, vybíhá další ze skupinky. Je dobré, aby se žáci dohodli a prostrídali se. Hra může být limitována časem nebo počkáme, až práci dokončí všechny skupinky.

Otázky učitele: „Vyplnili jste nějakou kolonku, aniž byste potřebovali nápovědu (stát, měnu)? Jaký název měny vám přijde zajímavý/vám utkvěl v hlavě? Navštívili jste nějakou zemi se svými rodiči? Zvládl bys to sám/sama vyplnit?“

Podle času si můžete společně jednotlivé státy vyhledat a ukázat na nástěnné mapě.

Reflexe: 3. vyučovací hodina

V této hodině si připomeneme vše, co jsme doposud dělali. Vrátime se zpět k brainstormingu - respektive ke slovu kapesné.

Otázky učitele: „Co je to vlastně kapesné? Dostáváte od rodičů kapesné? Kupujete si něco za kapesné - co? Nebo si spoříte kapesné do kasičky?“

Očekávejte, že se jistě mezi žáky rozvine docela zajímavá diskuze. Je jen na vás, jak to vše ukočíte a jaký směr tomu dáte. Zda dáte prostor všem nebo jen některým žákům.

Při větším počtu žáků je dobrá tato hra: Reportér a osobnost.

Hra se hraje ve dvojici. Reportér se vyptává a na papír si zaznamenává odpovědi osobnosti/žáka. Ptá se na jeho finanční stránku (neměla by ale padnou výše kapesného). Reportér by se měl zaměřit na to, zda osobnost/žák dostává kapesné od rodičů, jak často, popřípadě za co kapesné dostává, co s penězi dělá, zda si je šetří nebo ihned utratí apod.

Po určité době si žáci role vymění.

Otázky učitele: „Zjistil některý z reportérů něco zajímavého? Něco ho překvapilo?“

Na závěr můžeme „využít“ mince i jako výtvarnou pomůcku - obkreslování mincí. Žáci obkreslují různé druhy mincí na papír a poté dokreslí obrázek dle své fantazie. (Pokud tuto činnost nestihneme, je vhodné ji použít ve výtvarné výchově.)

Poznámky: Je dobré si na toto téma vyhradit 3 po sobě jdoucí vyučovací hodiny. (Nejlépe se dohodnou s vedením, zda si můžete ve třídě udělat tento miniprojekt.) U žáků jsem kladla veliký důraz na týmovou spolupráci (práce ve skupinách) - na závěr každá skupinka řekla, jak se jim pracovalo a zda mohli pracovat lépe, čeho se pro příště vyvarovat apod.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Při hře Běhavka je nutné si s žáky stanovit jasná pravidla: Na chodbě se pohybují potichu (aby nerušili ostatní žáky ve třídách). Dveře, které jsou stále otevřené, můžete ihned zavřít a hru ukončit (pokud bude ve třídě hodně rušno). Doporučuji učitelům, aby stáli ve dveřích a korigovali žáky, kteří běží ze třídy a následně do třídy, aby do sebe nenarazili.

Učitel klade otázky, které se týkají zpětné vazby, během všech tří hodin. Bylo by ale dobré, aby na konci všech těchto hodin zaznělo nějaké shrnutí. Co je to kapesné, zda si někdo zapamatoval stát a jeho měnu? Jaké druhy papírových bankovek máme a jaké osobnosti jsou na nich vyobrazené apod. Proč jsou v dnešní době potřebné peníze, co by se stalo, kdybychom neměli peníze a podobné otázky.

Zdroj: Školení Rozumíme penězům – pracovní listy (státy – měny).
Dětské papírové bankovky.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: pracovní listy Státy a jejich měny

Spojené státy americké		Srbsko	
	Švédská koruna		Švýcarský frank
	Thajský baht	Ukrajina	
Vatikán			Bermudský dolar
Grónsko		Kosovo	

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jihoafrická republika			Australský dolar
Lucembursko			Madagaskarské ariary
Monako		Německo	
Nizozemsko		Portugalsko	
Rakousko		Řecko	

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Bulharsko		Černá Hora	
Česká republika			Čínský jüan
	Dánská koruna	Finsko	
Francie			Gruzijské lari
Chorvatsko		Indie	

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Státy a jejich měny - řešení

Spojené státy americké	Americký dolar	Srbsko	Srbský dinár
Švédsko	Švédská koruna	Švýcarsko	Švýcarský frank
Thajsko	Thajský baht	Ukrajina	Ukrajinská hřívna
Vatikán	Euro	Bermudy	Bermudský dolar
Grónsko	Dánská koruna	Kosovo	Euro

Jihoafrická republika	Jihoafrický rand	Austrálie	Australský dolar
Lucembursko	Euro	Madagaskar	Madagaskarské ariary
Monako	Euro	Německo	Euro
Nizozemsko	Euro	Portugalsko	Euro
Rakousko	Euro	Řecko	Euro

Bulharsko	Bulharská leva	Černá Hora	Euro
Česká republika	Česká koruna	Čína	Čínský jüan
Dánsko	Dánská koruna	Finsko	Euro
Francie	Euro	Gruzie	Gruzijské lari
Chorvatsko	Chorvatská kuna	Indie	Indická rupie

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vynálezy mění svět

- Autor:** Mgr. Martina Tomášková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Vlastivěda, 5. r.
- Klíčové kompetence:** K učení, k řešení problémů, komunikativní
- Časová dotace:** 90 minut
- Počet žáků:** 28
- Forma:** Frontální a skupinová
- Prostorová organizace:** Třída uspořádaná pro kooperativní výuku - každá skupina má spojené dva stoly dohromady.
- Téma:** Vynálezy mění svět (19. století) - čeští vědci
- Tématický cíl:** Seznámení s 19. stoletím (století páry) a s předními českými vědci a jejich nejvýznamnějšími vynálezy.
- Kompetenční cíl:** Kompetence k učení - vyhledává a třídí informace na základě jejich pochopení; kompetence k řešení problémů - samostatně řeší problémy; kompetence komunikativní - účinně se zapojuje do diskuse (ve skupině), obhazuje svůj názor a vhodně reaguje
- Pomůcky:** Obálky s lístečky (reformy Marie Terezie a Josefa II).
Kartičky se jmény vědců, jejich vynálezy a lepící hmotu na tabuli.
Obrázek a podrobný popis parního stroje.
Text a CD písničky Parní stroj (Viktor Sodoma).
Malé uzavíratelné kelímky od krému s lístečky písmenek.
Pracovní listy do skupinek (názvy strojů), jednotlivé obrázky vynálezů.
Nůžky a lepidlo.
- Evokace:** Zopakujeme si reformy Marie Terezie a Josefa II. Každá skupinka (Forma rozdělení do skupinek není podstatná - pomocí lístečků, provázků, barvy oblečení atd.) dostane obálku s lístečky a má správně přiřadit výše jmenovaným jejich reformy. Poté kontrolu provádíme pomocí zápisu na tabuli. Soustředíme se na jednu reformu - zrušení nevolnictví.
Výklad učitele: Po zrušení nevolnictví odcházeli vesničané do měst a hledali si práci. Místo řemeslnických dílen se rozšiřovaly velké dílny - manufaktury. V manufakturách pracovala spousta dělníků (např. textilní výroba).
- Uvědomění:** Stroje v manufakturách nejprve poháněla vodní kola, ale protože ne u všech manufaktur byla nějaká řeka, lidé hledali jiný způsob na pohánění strojů - parní stroj. Vynálezem parního stroje byl James Watt - 19. století je proto nazýváno stoletím páry (žákům rozdáme do skupinek obrázky s parním strojem). Pára v tu dobu byla nejvýznamnějším zdrojem energie v průmyslu a v dopravě. Vyprávíme o první parní lokomotivě (sestrojena v Anglii), u nás byla nejprve koňská železnice (první trasa z Českých Budějovic do Lince).
Století páry a samotný parní stroj neponechali jen tak na pokoji ani někteří umělci. Textař, zpěvák a herec František Ringo Čech složil písničku Parní stroj. Rozdáme žákům texty, nejprve si písničku pouze poslechneme a žáci se seznámí s textem. Při druhém poslechu písničky vyzveme žáky (pouze kdo chce), aby vstali,

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

a vytvoříme náš parní stroj. (Jdeme pomalu a do rytmu za sebou jako vláček, v jedné ruce držíme text písničky a zpíváme, druhou rukou vykonáváme pohyb jako kola parní lokomotivy.)

2. vyučovací hodina

Zopakujeme si se žáky století páry a vše, co jsme si o něm pověděli. Můžeme navodit atmosféru písničkou Parní stroj.

Motivace - hra Vajíčka napoví.

Tuto hru hrají všichni žáci ve třídě. Potřebujeme na ni 9 uzavíratelných kelímků od krémů (např. po Zázračném kelímku) a do každého kelímku umístíme lísteček s jedním písmenkem.

Žáci stojí a hra začíná - pokud se chtějí všichni dozvědět, co je v kelímku za nápovědu, písmeno, nesmí jim kelímek spadnout na zem. Například: Kamil osloví Matouše a kelímek mu hodí. Matouš osloví Ivetu a kelímek jí hodí. Iveta osloví Robina a kelímek mu hodí. (Ten, kdo hodí kelímek, si sedne, aby bylo vidět, kdo ještě kelímkem neházel a tím pádem se všichni vystřídali.) Pokud kelímek nikomu nespadne na zem, poslední žák může kelímek otevřít a písmenko zapsat na tabuli. Takto pokračujeme, dokud jsou ve hře ještě kelímky/vajíčka.

Jestliže žákům nespadne na zem žádné vajíčko, měli by z písmenek sestavit slovo vynálezci.

Seznámíme žáky s předními českými umělci a jejich vynálezy (zatím nepoužíváme žádné obrázky).

Josef Božek – parní loď a parní automobil

Josef Ressel – lodní šroub

Prokop Diviš – bleskosvod

bratřenci Veverkové – ruchadlo

Postupně jmenujeme jednotlivé vynálezce, na tabuli pomocí hmoty přiděláváme kartičky ze čtvrtky se jmény a kartičky s názvy vynálezů. U každého vynálezu se chvíli zastavíme a můžeme povědět nějaké zajímavosti, na co to bylo apod. (Ohledně vynálezů může nastat také menší diskuze s dětmi).

Skupinový úkol - hra Běhavka. Skupinka dostane dva pracovní listy pouze s názvy jednotlivých vynálezů. Skupinka má za úkol doběhnout na chodbu pro jednotlivé obrázky vynálezů a správně je přiřadit k názvům na pracovním listě. Na chodbě je rozmístěno celkem osm stanovišť a na každém stanovišti je vždy jeden druh obrázku.

Pravidla této hry: Skupinka je během hry na svém místě. Na chodbu vybíhá pouze jeden ze skupinky a na chodbě vezme obrázek a běží zpět. Teprve poté vybíhá někdo jiný z té skupinky. Je dobré, aby se žáci dohodli a prostřídali se. Mezitím, co takto žák/žáci shání obrázky, ostatní ze skupinky už přiřazují obrázky k názvům. Hra může být limitována časem, a nebo počkáme, až práci dokončí všechny skupinky.

Reflexe: Každá skupinka by měla mít hotové pracovní listy - správně přiřazené obrázky k názvům.

Společně kontrolujeme a na tabuli navíc připevňujeme pomocí hmoty obrázky, jak by měly být seřazené. Žáci ve skupince si sami

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

podle tabule kontrolují. Na závěr si žáci jednotlivé obrázky nalepí k názvům. Společně si ještě do pracovního listu dopíšeme k obrázkům naše 4 české vynálezce. (Na tabuli jsou stále připevněné kartičky s vynálezci.)

Pokud nám zbyde čas, můžeme žákům položit následující otázky: Např: Co je to manufaktura? Čím byly dříve poháněny stroje v manufakturách? Jak se jinak nazývá 19. století? Jaký byl největší objev 19. století? Kdo vynalezl (parní stroj, lodní šroub atd.)? Hodinu můžeme opět ukončit písničkou Parní stroj.

Poznámky: Je dobré si pro toto téma vyhradit 2 vyučovací hodiny.

Opět jsem u žáků kladla veliký důraz na týmovou spolupráci (práce ve skupinách) – na závěr každá skupinka řekla, jak se jim pracovalo a zda mohli pracovat lépe, čeho se pro příště vyvarovat apod.

Písnička Parní stroj a následná dramatizace se žákům velice líbila a navíc plnila svoji úlohu (uvolnění atmosféry).

Při hře Běhavka je nutné si s žáky stanovit jasná pravidla: Na chodbě se pohybují potichu (aby nerušili ostatní žáky ve třídách). Dveře, které jsou stále otevřené, můžete ihned zavřít a hru ukončit (pokud bude ve třídě hodně rušno). Doporučuji učitelům, aby stáli ve dveřích a korigovali žáky, kteří běží ze třídy a následně do třídy, aby do sebe nenarazili.

Pracovní listy jsem po nalepení všem okopírovala a žáci si je vložili do sešitu vlastivědy.

Úkoly, které jsem skupinám zadala, téměř všichni zvládli. Pokud se jim to nepodařilo, byla špatná spolupráce a komunikace ve skupině a je potřeba to žákům říci. (Proč se zrovna jejich skupině nepodařilo úkol dokončit.)

Následující hodinu vlastivědy si žáci svoje znalosti ověřili v pracovních listech, které jsou součástí učebnice.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

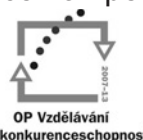

EVROPSKÁ UNIE

MŠMT

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zlomky - úvodní hodina

- Autor:** Mgr. Martina Tomášková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Matematika, 4. r.
- Klíčové kompetence:** Sociální a personální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 28
- Forma:** Skupinová – skupinky po 4 žácích.
- Prostorová organizace:** Třída uspořádaná pro kooperativní výuku - každá skupina má spojené dva stoly dohromady.
- Téma:** Zlomky – úvodní hodina
- Tématický cíl:** Pojem zlomek – vyvození zlomku
- Kompetenční cíl:** Žák dokáže rozkrájet potravinu (např. koláč) na stejné díly a dokáže se ve své skupině o ni spravedlivě rozdělit.
- Pomůcky:** Tabule, barevné křídly. Dva koláče na jednoho žáka. (Každý žák si donese z domova.) Příborový nůž (kulatý), papírové tácky, ubrousky, špejle.
- Evokace:** Na tabuli máme nakreslené dva velké koláče. Žáci mají na lavici připravené dva koláče (příchuť si zvolil každý sám), příborový nůž a ubrousky.
Učitel: „Dnes jste si přinesli na matematiku koláče, víte někdo, co s nimi budeme dělat?“ (Odpovědi byly různé, nejčastěji děti napadlo, že si je sníme. Sníme je ale až za odměnu.)
„Vaším úkolem je, podělit se o váš první koláč s kamarádem/sousedem v lavici, aby ochutnal koláč, který vám chutná. Jak to ale uděláte, abyste se spravedlivě rozdělili? Ani jeden kousek by neměl větší nebo menší. – Ano, koláč rozpůlíme.“
Učitel to předvede na nakresleném koláči na tabuli a žáci poté půlí koláč na papírovém tácku v lavici.
- Uvědomění:** Rozpůlený koláč žáci ještě nejedí, protože jejich skupinka je čtyřčlenná a musí se ještě rozdělit s ostatními.
Učitel: „Ve skupince jste ale čtyři. Jak se podělíte s ostatními ve skupince? Stále používáme první rozpůlený koláč. – Ano, obě půlky opět rozpůlíme a budeme mít hned čtyři stejné díly.“
Učitel to opět předvede na tabuli.
První koláč se ještě pokusíme rozdělit na osm dílů - rozdělíme se s druhou čtyřčlennou skupinkou. Názorné krájení koláče předvede učitel nejprve na tabuli.
„Koláč máme rozdělený na osm dílů. Myslíte, že by to šlo nějak matematicky zapsat? Na pojmenování dílů/částí z něčeho používáme v matematice zlomky. Zlomek vyjadřuje nějakou část z celku.“
Na tabuli máme napsaný zlomek $\frac{1}{8}$ u prvního koláče, který je rozdělen na osm dílů. Pojmenujeme části zlomku: 1 se jmenuje čitatel (Žákům můžeme říci, že je to čitatel, protože čouhá.), „čára“ se nazývá zlomková čára a číslo 8 je jmenovatel - ten nám říká, na kolik částí jsme třeba koláč rozdělili. S žáky nové pojmy nacvičíme – nejprve to přečtou několikrát z tabule a pak je vyzkoušíme, aby to řekli se zavřenýma očima.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

S žáky se pak vrátíme k tomu, jak jsme postupně koláč krájeli a když si to ukazujeme na tabuli, jednotlivé části pojmenováváme. (Jedna polovina, jedna čtvrtina, jedna osmina.) Potom je s pomocí zlomků zapíšeme a znovu přečteme.

Druhý koláč budeme dělit mezi tři kamarády. Pokusíme se ukrojit tři stejné díly - opět na tabuli předvedeme. Postupně rozkrojíme druhý koláč na šest stejných dílů. Díly opět pojmenujeme a zlomky napíšeme na tabuli a přečteme.

Za odměnu si mohou žáci kousky koláčů sníst. Je dobré, zmínit to, že by si mohli svůj kousek vyměnit s kamarádem.

Reflexe: Dělení na části si žáci mohou ještě vyzkoušet na špejli. Nejprve ji rozpůlí, rozčtvrtí atd.

Na tabuli máme vypsané různé zlomky (čitatel je zatím stále číslo 1 a žáci zlomky čtou. V závěru hodiny dostane každá dvojice kartičky, kde jsou napsané zlomky a obrázky, na kterých je barevně vyznačen zlomek. Úkolem je dát k sobě vždy správný obrázek a zlomek.

„Na co používáme zlomky? Dokážete se po dnešní hodině s kamarádem/kamarády spravedlivě rozdělit a pojmenovat jednotlivé části z celku?“

Kromě vyvození pojmu by měl žák z hodiny odcházet s tím, že když se o něco s kamarádem dělí, tak by to mělo být vždy rovným dílem. Pokud se mu ale nepovede danou potravinu správně rozpůlit/rozdělit, vždy větší díl by měl patřit kamarádovi. Toto bychom měli během hodiny několikrát zdůraznit.

Poznámky: Na krájení koláčů žákům stačí příborový nůž, stejně ale žáky hlídáme, aby se nezranili. Než ale začnou krájet, stejně je poučíme, jak zacházíme s nožem (i s kulatým). Koláč jsme krájeli na papírovém tácku a v každé lavici byly ubrousky na případné utření. (Dodržujeme zásady hygieny.)

Další hodinu matematiky si s žáky připomeneme, jak jsme krájeli koláče a dělili se o ně s kamarádem. Pokračujeme ve čtení zlomků, žáci zkouší sami zlomky zapisovat a je dobré připravit pracovní listy - napsaný zlomek a správně vybarvit obrázek.

Zdroj: Blažková Růžena, Vaňurová Milena, Matoušková Květoslava: Matematika pro 4. ročník základních škol 3. díl, Alter Všeň. 2009

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Básnička o Africe

- Autor:** Blanka Trnková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Čtení, 2. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní, k učení, sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Běžná třída s tabulí, uspořádání lavic je do U
- Téma:** Básnička o Africe
- Tématický cíl:** C1 – seznámit děti s tím, co všechno se můžeme dozvědět z básničky
C2 – připomenou, co je rým a verš a sloka
C3 – děti se básničku naučí, rozvinou a zdokonalí svou paměť
- Kompetenční cíl:** C1 – děti si vyzkouší vhodný způsob efektivního učení s vytvořením názorné pomůcky
C2 – děti formulují a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se kultivovaně v ústním projevu
- Pomůcky:** Čítanka pro 2. ročník str. 49, Alter; globus, barevné papíry, kniha Od agamy po žraloka
- Evokace:** Ukážeme si Afriku na globusu a povídáme si o tom, co vědí o Africe: počasí, podnebí, barvě kůže domorodců, zvířata a rostliny, barevnost... Děti zapisují své postřehy na tabuli
Učitel přečte s dětmi básničku v různém tempu, společně vyhledají rýmy.
Následuje práce s textem: K názvu a ke každé sloce vymyslím otázku a úkol.
Jaké barvy nejlépe vyjadřují Africký kontinent?
Úkol č. 1: z připravených barevných papírů vytvoříme koláž z barev vybraných k Africe. Proč si myslíte, že básník říká, že zebry chodí v triku?
Úkol č. 2: z barevných papírů vyrobíme společně černobíle pruhované triko. Jací žijí v Africe hadí?
Úkol č. 3: opět z připravených papírů vyrobí děti tlustého hada
Je z básničky poznat, jaké je v Africe počasí?
Úkol č. 4: lehce zmuchláme a v krajích natrháme růžový papír, nalepíme krk a hlavu (plameňák)
- Uvědomění:** Vyrobené papíry pověsíme vedle sebe ve správném pořadí a ke každému si řekneme, co vlastně vyjadřuje a zkusíme si říct i verš a celou sloku. Tímto způsobem, s rozvěšenými papíry před sebou se děti básničku naučí.
- Reflexe:** Otázky ohledně tematických cílů:
C1 – Vyhledej v básničce rým.
C2 – Překvapilo tě, co všechno ses dozvěděl z básničky? ANO, NE, popř. PROČ?
Otázky ke kompetenčním cílům:
C1 – Pomohlo vám při učení básničky to, že jsme si ke každému verši vytvořily barevnou koláž? ANO, NE, popř. PROČ?
C2 – Pomohlo vám při učení básničky to, že jsme si o každém verši

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

povídali? ANO, NE, popř. PROČ?

Vize do budoucna:

To co několikrát slyšíme a vidíme před sebou, se nám lépe pamatuje. Někdy stačí, když to nevidíme před sebou, ale umíme si to barvitě představit. Na to, abychom si uměli něco představit, o tom potřebujeme něco vědět. Když si o něčem povídáme, tak každý ví a zná něco, pokud to dáme dohromady, tak získáme více informací, než když to budeme vymýšlet sami.

Poznámky: Dětem jsem s barevnou koláží musela pomáhat, vytvořila jsem polotovary (bílé pruhy, hlavu s krkem....) a děti slepovaly. Jinak bychom všechno nestihli. Vzhledem k tomu, že nebylo cílem hodiny, aby děti vytvořily koláž, tak myslím, že má pomoc, která přispěla k rychlejšímu vytvoření názorné pomůcky byla na místě.

Zdroj: Milosrdná země – Afrika

František Halas

Není děčka, nad Afriku,
tam jen zebry chodí v triku,
tam i kůži svlečou rádi jak poleno tlustí hadi,
tam chytají horkem ptáci, říká se jim plameňáci.
(Dětem)

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Osvícenství, Marie Terezie, Josef II. a reformy

- Autor:** Blanka Trnková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Vlastivěda, 5. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní, občanská, sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 16
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Běžná třída s tabulí, uspořádání lavic je do U
- Téma:** Osvícenství, Marie Terezie, Josef II. a jejich reformy
- Tématický cíl:** C1 – seznámit děti historickými osobnostmi a jejich reformami, které svými skutky ovlivnily současnost a jejich každodenní život
C2 – prohloubit zapamatování za pomoci dramatizace příběhu
- Kompetenční cíl:** C1 – řešení úkolu v malé skupině, najít několik odpovědí vhodných pro následující diskuzi
C2 – zrychlení odpovědí díky skupinové práci, uplatnění jedince při skupinové práci
- Pomůcky:** Portrét Marie Terezie a Josefa II., čepice, šaty, klobouky, paruky
- Evokace:** Skupinová práce (skupiny po 3, tak jak vedle sebe sedí do U)
„Čím si myslíte, že byste trávili čas, pokud byste nechodili do školy.“ Během 3 minut si napíší několik bodů. Následuje diskuze, kterou směřuji k tomu, jak je dobré chodit do školy a jaké možnosti v dospělosti mají ti, kteří školu nemohou navštěvovat (multikulturní výchova, adopce na dálku apod.)
Dětem přečtu tento text a ony ve své skupině napíší na lísteček o jakou osobnost jde, na povel lístečky po ukončení čtení otočí.
*Všichni mě znáte jako císařovnu (ale císařský titul měl pouze můj manžel František Lotrinský, já jsem se s ním nedala korunovat). Byla první ženou – panovnicí mezi Habsburky! Proto se na mě sesypali okolní vládcí, aby mě připravili o trůn. Ztratila jsem bohaté Slezsko, ale o český a uherský trůn jsem nepřišla. Měla jsem 16 dětí, z toho 11 dcer, 10 mělo první jméno Marie. Dva synové se stali císaři, byl to Josef a Leopold. Ve výchově jsem se nebála novot, moje děti nesměl nikdo rozmazlovat, dbala jsem na hygienu (hygienu je dodržování zásad pro uchování zdraví. Může být i synonymem pro udržování čistoty. Hygieia byla ve starém Řecku bohyní zdraví, čistoty a také bohyně Měsíce) a musely se otužovat.
Novoty (reformy) jsem zaváděla v celé říši. Především jsem upravila školní docházku, zavedla jsem výuku pro všechny děti od šesti do dvanácti let. Zavedla jsem také prázdniny, které byly v září a říjnu. Na léto je přesunul můj syn Josef II. Také jsem se snažila zajistit stálé vojsko.*
- Uvědomění:** Vyzkoušíme si s dětmi malou dramatizaci Děti dostanou do skupin papír s ofoceným textem. Skupiny mám předem rozdělené podle schopností dětí. Děti si přečtou svůj text nebo roli (5 min.). S textem v ruce zůstane pouze Marie Terezie, Josef II. a vypravěč. Obléknou si jednoduché kostýmy (nemusí být).
Počet hrajících: zapojíme celou třídu. Doba trvání: 15 minut.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Reflexe: Otázky ke tematickým cílům:
Dávám otázky k tématu (Které reformy zavedla Marie Terezie? Které Josef II.? Ze které země přišly nové názory?) odpovědi děti zapisují na tabuli. Tím si děti ze svých postřehů vytvořily zápisky. Myslíte si, že díky tomu, že jste si všichni zahráli na dobu osvícenství, budete si látku lépe pamatovat?

Otázky ohledně kompetenčních cílů:

1. Pomohla vám práce ve skupinkách k snadnějšímu nalezení odpovědí? ANO, NE
2. Byla vaše hledání odpovědi rychlejší, když jste pracovali ve skupině? ANO, NE
3. Zapojili jste se při řešení úkolu ve skupině všichni? Palec nahoru a dolů. Doplníme např. o otázku kdo zapisoval

Vize do budoucna:

Už i Marie Terezie věděla, že potřebuje vzdělané poddané, protože jedině tak bude panovnicí silné země. Už takřka před 300 lety věděli, jak je vzdělání důležité.

Práce ve skupině nám většinou přináší větší jistotu a rychlejší odpovědi.

Poznámky: Ve mnou přečteném textu se žáci krátce seznámili s Marií Terezií a jejími reformami. Pro lepší zapamatování tématu jsem využila dramatizace příběhu. Dramatizace je pro děti zábavná a učení při ní ani nevnímají. Až při závěrečné tvorbě zápisků si uvědomily, kolik se toho vlastně dozvěděly.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Text pro dramtizaci

Pomůcky: portrét Marie Terezie a Josefa II., čepice, šaty, klobouky, paruky pro drába a pro pána.

Počet hrajících: zapojíme celou třídu

Scéna: Na tabuli je nápis DOBA OSVÍCENSKÁ A VLÁDA MARIE TEREZIE A JOSEFA II. 18. STOLETÍ.

2 CHLAPCI (pomalu běží s papírem ode dveří ke katedře a zase zpět a volají):

1. CHLAPEC: „Běžíme k vám až z Francie. Přinášíme nové názory.“

2. CHLAPEC: „Středověk je překonán! Schopnosti jsou důležitější než rodový původ!“

1. CHLAPEC: „Přichází věk rozumu! Prostý člověk má mít stejná práva jako urozený!“

VYPRAVĚČ: „V osmnáctém století se do rakouské říše dostaly nové myšlenky ze západní Evropy, především z Francie. Marii Terezii a Josefa II. některé z nich ovlivnily natolik, že je vložili také do svých reforem.“

VYPRAVĚČ: „Marie Terezie a vojsko.“

3 CHLAPCI (přicházejí na scénu, sedají si před tabuli a předstírají hovor)

MARIE TEREZIE (přichází, drží si svůj portrét – slouží jí jako maska – před obličejem, oblečená do dlouhých šatů, mluví k publiku):

„Potřebuji stálé vojsko, a proto zavádím pravidelný odvod mladých chlapců do armády.“ (Ukáže na 3 chlapce sedící před tabulí): „Ty, ty a ty, pojďte.“

Chlapci vstanou a mašírují, odcházejí kolem dveří společně s Marií Terezií pryč ze scény.

VYPRAVĚČ: „Marie Terezie a školství.“

3 DĚTI: (přicházejí ode dveří k tabuli, kde předstírají práci na poli a pasení hospodářských zvířat)

MARIE TEREZIE: (přichází na scénu směrem k hrajícím si dětem):

„Vám je již šest let, vidíte?“

3 DĚTI: (křičí): „Ano, ano!“

MARIE TEREZIE: „Nuže pojďte, čeká vás škola. Školní docházka je povinná až do 12 let.“

3 DĚTI: (jdou a posadí se do první lavice)

MARIE TEREZIE: „Pilně se učte, potřebuji vzdělané poddané.“ (odchází ze scény)

VYPRAVĚČ: „Josef II. a nevolnictví.“

2 NEVOLNÍCI: (přicházejí na scénu, před tabulí předstírají práci, jsou zmoženi prací)

DRÁB: (přichází ke dvěma nevolníkům):

„I vy holoto ...“ (zastaví se uprostřed věty, neboť vidí přicházet císaře)

„Uctivě se klaním, Vaše císařská výsosti.“

JOSEF II.: (drží si svůj portrét před obličejem, dojde až k nevolníkům a začne k nim mluvit):

„Jděte dnes domů, pracovat na svá políčka. Ode dneška, máte povinnost pracovat na panském jen 3 dny v týdnu.“

Nevolníci odcházejí ze scény. Dráb odejde, k Josefovi II. přichází Pán. Za ním přichází nevolník.

1. NEVOLNÍK: (přichází na scénu, jde žádat ke svému pánovi):

„Pane, mohu se odstěhovat do vedlejší vesnice? Mám tam svou dívku a rád bych se s ní oženil.“

PÁN: „Kdo to jakživ slyšel, jak se opovažuješ?“ (křičí našťavaně)

JOSEF II.: „I jen ho nech jít. Nevolnictví je zrušeno, může se tedy volně přestěhovat, oženit se a začít žít a pracovat, kde se mu zlíbí.“ (k nevolníkovi): „Avšak povinnost 3 dny roboty v týdnu ti zůstává. A teď jdi a žij!“

2. NEVOLNÍK: „Ó, děkuji, děkuji, pane. Jsem svobodný! Juchů!“ (poskakuje a odchází)

Všichni odejdou ze scény.

1. NEVOLNÍK (vejde na scénu):

„Loučím se s vámi nevolník - nenevolník. Byl jsem nevolníkem, ale nyní mne čeká svobodnější život.“ (zamává publiku a odchází ze scény)

PÁN (vejde na scénu):

„I vy holoto ... Loučím se s vámi, já Pán.“ (odchází ze scény)

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

MARIE TEREZIE (vejde na scénu):

„Nové učení ze západní Evropy, ten osvícenský směr, mne ovlivnil. Rozhodla jsem se posílit stále vojsko, které bude dobře cvičené, a také školní docházku od 6 do 12 let, aby v našich zemích žili vzdělaní lidé.“

JOSEF II. (vejde na scénu):

„Rád jsem vás poznal, já, císař Josef II., osvícenský panovník. Zrušil jsem nevolnictví roku 1781.“
(odchází ze scény)

VYPRAVĚČ: „Nové myšlenkové názory ze západní Evropy částečně ovlivnily vládu Marie Terezie a Josefa II. Doba jejich panování je nazývána osvícenskou a způsob vlády osvícenským absolutismem. Z této doby také pochází heslo VOLNOST – ROVNOST – BRATRSTVÍ, které později ovlivnilo francouzskou revoluci.“

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Práce s barevnou plochou

- Autor:** Blanka Trnková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Výtvarná výchova, 2. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní, pracovní, občanská, sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Běžná třída
- Téma:** Volnější práce s barevnou plochou námětově se opírající o pohádkový příběh
- Tématický cíl:** C1 – Rozvoj schopnosti tvořivé práce s barvou ve skupině
- Kompetenční cíl:** C2 – Zažití klíčových pojmů: barvy teplé a studené
C1 – Naučit se dodržovat pravidlo: Mluvit může pouze ten, kdo má slovo
- Pomůcky:** Základní (červená, žlutá, modrá) temperové barvy, igelit na lavici, plochý štětec, kelímek na vodu, čtvrtka velikost A3 nebo A4, paleta (nemusí být)
- Evokace:** Jakou barvou máte vymalovaný pokojíček?
Při diskusi si připomeneme pojmy (barvy základní, teplé a studené)
- Uvědomění:** Pohádka o Ztracené zemi
Vily z pohraničních hor vyprávěly skřítkům, a ti si nenechají, jak jistě víte, nikdy nic pro sebe. Proto se zpráva rozšířila až k nám, do této třídy. Tady za našimi hranicemi se rozkládá Ztracená země. Kdysi to bývalo slavné a mocné království a jmenovalo se úplně jinak, ale z neznámých příčin, možná vinou kletby nebo nějaké infekce, bylo úplně zbaveno všech barev. Ani sluneční světlo nemá dost síly, aby barvy probudilo. Všechno tam zůstává bílé a tak nějak smutné... Proto se na zasedání velké rady našeho barevného světa rozhodli, že Ztracené zemi pomůžeme. Jako první se tam vydáme my a uvidíme co se dá dělat. Vezmeme si s sebou své průzkumníky štětce a temperové barvy a naším terénem bude bílá čtvrtka.
Etapa 1. Naberte vaši oblíbenou barvu (ze základní řady temper) na štětec-průzkumník a vydejte se na vaši čtvrtku a spusťte se na místo, kde se budete cítit nejlépe. Zde rozmalujte plochu velikosti vaší dlaně s tím, že sytost a čistota barvy musí být zachována v celé ploše skvrny. Následuje diskuze o tom, které barvy cítí jako teplé, a které jako studené.
Etapa 2. Odkryji tabuli s „mapou“ Ztracené země, ta je rozdělena na 4 kvadráty (pro starší děti můžeme rozdělit na světové strany). Děti mohou jednotlivá pole pojmenovat.
Etapa 3. Děti se snaží na tabuli co nejpřesněji zaznamenat polohu své skvrny (nejlépe barevnou křídou a osobní značkou). Upozorním je, ať si všimnou jaké je rozložení skvrn na ploše mapy. Jsou-li některé skvrny blízko sebe, může to znamenat, že někteří z nás jsou si podobní v tom, které místo v daném prostoru si vyberou. Děti mohou usuzovat, proč je některé místo oblíbené víc.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Etapa 4. Vytvoří se 4 průzkumné oddíly (přibližně po 5 dětech), podle toho do kterého kvadrantu se děti zakreslily nebo podle toho, kterou barvu si vybraly pro svou skvrnu. (pokud to nebude vycházet, mohou se děti rozdělit podle barvy. Ve skupinách si vyberou mluvčího (1. říci na úvod, co bude mluvčí dělat, 2. mít v záloze například los, pokud by se nemohly děti dohodnout). Vysvětlíme si při tak náročném úkolu, jako je záchrana Ztracené země, že nemůžeme mluvit jeden přes druhého a zároveň si sestavíme pravidla komunikace ve skupinách. Pravidla je dobré napsat např. na tabuli.

Etapa 5. Průzkum Ztracené země. Skupina pracuje pohromadě, ale každý na své čtvrtce. Pečlivě si vymyjí štětce a vybírají další oblíbenou barvu a skvrnu zvětšují do velikosti dlaně. Nabíráním barev a zvětšováním skvrn osvobozují Ztracenou zemi. Opět připomenou důležitost zachování sytosti skvrny v celé její ploše (ať neudělají z tempery vodovku). Když vypotřebují základní řadu z temper tak míchají nejdříve ze dvou a později ze tří barev (tempery míchají na paletě).

Etapa 6. Barva na papíře se při dotyku setkávají. Děti mají za úkol tato místa rozmalovat mokrým štětcem a pozorovat, co se s barvou děje.

Reflexe: Vyzvu mluvčího každé skupiny, aby nám na malbách ze své skupiny ukázal, kde si myslí, že se barvy doplňují a kde spolu spíjí soupeří. Názorná ukázka barevné harmonie a barevného kontrastu. Při ukázkách mluvčí práce zvedá tak, aby byly vidět. Tím dětí Ztracenou zemi osvobodily, protože už není bílá, ale Barevná země. Práce jsou ve třídě vystaveny.

Otázky k dětem:

1. Jak se vám se skvrnami pracovalo? Co vás bavilo? A proč? Co pro vás bylo obtížné? A proč?
2. Zvedněte ruku vy, pro které bylo těžké mlčet) Proč to by těžké mlčet?
3. Jaké mělo výhody mít mluvčího?

Shrnutí – výzva do budoucna:

Svět je barevný a tak jako je spousta barev, tak je i spousta názorů. Pokud se chceme něco dozvědět a poznat, tak musíme umět mlčet a naslouchat.

Poznámky: Pravidlo, že mají mluvit pouze přes mluvčího, se mi díky pohádkovému námětu dařilo dobře připomínat a prosazovat větami typu Pšš..., při tak náročném úkolu nás nesmí být moc slyšet, mohlo by nám to pokazit práci apod. Dětem se moc líbil závěr, kdy jsme si zatleskali k osvobození Ztracené země.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Povolání a řemesla

- Autor:** Blanka Trnková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Prvouka, 2. r.
- Klíčové kompetence:** Komunikativní, občanská, sociální
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** Libovolný
- Forma:** Skupinová
- Prostorová organizace:** Běžná třída s tabulí, uspořádání lavic je do U
- Téma:** Téma: Povolání a řemesla
- Tématický cíl:** C1 – seznámit děti s potřebnostmi povolání, která ovlivňují jejich každodenní život
C2 – připomenout, co umí a jaké povolání mají jejich rodiče
- Kompetenční cíl:** C1 – poznat, co to znamená něco umět pomocí pantomimy
C2 – děti si znovu připomenou, že mluvíme pouze na vyzvání
- Pomůcky:** Učebnice Poznáváme svět pro 2. ročník (Dialog) a pracovní list č. 14 vydaný k této učebnici
- Evokace:** Děti přečtou z učebnice str. 16 motivační text Můj táta (Jiří Havel). Ptám se jich, tak jak sedí, co umí jejich rodiče popř. prarodiče. Čtu dětem charakteristiku povolání v „ICH“ formě a ony musí poznat kdo jsem.
- (Kovář) Mé povolání patří mezi nejstarší řemesla. I před tisíci lety jsem používal stejný pracovní postup jako dnes. V mé dílně najdete kladiva, kovadliny, kleště, výheň s ohněm. Vždy jsem patřil mezi vážené řemeslníky. Vyráběl jsem krásné dveřní zámky, kování truhlic a pokladnic. Denně jsem koval a nasazoval podkovy koňům.
- (Zedník) Moje práce je stále důležitá, dříve jsem pracoval hlavně s kamenem a maltu jsem míchal ručně z písku a vápna. Lešení nebylo z trubek a železa, ale dřevěné. Dneska stavím z tvárníc, cihel, panelů. Umím číst z výkresů a připravit různé druhy betonových směsí a malty.
- (Listonoš) Každý mě určitě znáte. Chodím po světě pěknou řádku let a přináším vám dobré i špatné zprávy a další důležitá sdělení. Také v brašně nosím časopisy, noviny i malé balíčky.
- (Rybář) Já, když jsem v práci, tak jsem v přírodě – u vody. Jsem chovatel a ke své práci potřebuji i stroje, třeba na provzdušňování vody.
- (Pokrývač) Mé pracoviště je na střeše. Často musím zajistit střechu tak, aby voda nenapáchala další škody. Někdy pracuji se starobyrou krytinou, jindy s eternitem, břidlicí nebo hliníkovým plechem. Výšky ani vody se nesmím bát.
- (Strojvedoucí v metru) Já mám asi nejmladší zaměstnání z těch, co jste dnes slyšeli. Tomu také odpovídá vybavení, které denně potřebuji, třeba vysílačky, které mě spojují s dispečerem. Moje souprava projíždí podzemím, tak koukám hodně do tmy.
- Uvědomění:** Děti měly za domácí úkol, zamyslet se, co by chtěly mít za povolání. Svě „budoucí“ povolání předvedou pantomimou. Třída musí poznávat čím budou. Ten, kdo předvádí vyvolá některého

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

spolužáka, který se hlásí, že poznal o jaké povolání jde. Kdo uhodnul, tak předvádí. Pantomima probíhá v tichosti, odpovídá pouze ten, kdo je vyvolaný spolužákem. Toto pravidlo je dopředu známé a napsané na tabuli. Vyvolám diskuzi o významnosti a potřebnosti každého povolání. Používám obrázky z učebnice str. 17. Samostatně pracují s pracovním listem číslo 14.

Reflexe: Otázky ohledně tématických cílů:

C1 – Která povolání ovlivňují váš každodenní život? Odpovídá každý sám za sebe.

C2 – Je to, co umí tví rodiče, zároveň jejich povolání? ANO, NE, popř. PROČ?

Kompetenční cíle:

C1 – Líbilo se vám, že jste mohli své budoucí povolání předvést pomocí pantomimy? ANO, NE, popř. PROČ?

C2 – Připadlo vám v pořádku, že se u pantomimy mlčí? ANO, NE, popř. PROČ? Co si myslíte o tom, že vás vyvolával váš spolužák?

Vize do budoucna

Pro náš každodenní život jsou potřebná všechna povolání. To co umíme, nemusí být vždy naším povoláním (např. maminka umí krásně vyprávět pohádky, plést svetry, ale její povolání je knihovnice). Pak se nám z toho, co umíme, může stát koníček.

Všechno co chceš sdělit (předvést) ostatním, bude vždy výraznější, pokud ostatní naslouchají (mlčí) a dívají se na tebe.

Poznámky: Pantomima děti moc bavila, určitě byla i oživením hodiny. Když děti měly poznat povolání z mnou čteného textu, tak jim největší problém dělala strojvedoucí v metru a špatně hledaly správný výraz pro pokrývače.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Říkadla - rytmizace

- Autor:** Mgr. Jana Večerníková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Hudební výchova, 2. r.
- Klíčové kompetence:** Sociální a personální, občanské
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě u klavíru
- Téma:** Říkadla – rytmizace
- Tématický cíl:** Umět při rytmizaci využívat hru na tělo (tleskání, pleskání, dupání)
- Kompetenční cíl:** Při činnosti respektovat další skupiny ve třídě, rozvíjet tvořivost využíváním hry na tělo
- Pomůcky:** Klavír, claves (ozvučná dřívka), bubínek, dřevěný bubínek, obrázky – jablko, koš, babka, groš
- Evokace:** Pojem říkadlo – zopakování (žáci již mají určité znalosti z MŠ a 1. ročníku), hledání rozdílů říkadlo x písnička.
Společná recitace známých říkadel – Foukej, foukej větříčku, Vařila myšička ...
Seznámení s tematickým cílem hodiny – rytmizace říkadla Byla jedna babka
Osvojení textu říkadla – společný přednes
Byla jedna babka,
prodávala jabka.
Za dřevý groš
prodala jich koš.
Hra „na orchestr“ („nebudeme hrát na nástroje, ale tleskat, pleskat a dupat, což nám nástroje nahradí“).
Společný nácvik:
1. recitace + vytleskávání rytmu (By-la jed-na bab-ka, pro-dá-va-la jab-ka. Za dě-ra-vý groš pro-da-la jich koš.) – dominantní činnost.
2. vypleškávání taktu / do stehů (bab-ka, bab-ka) – „doprovod“
1 2 1 2
. vydupávání „těžké doby“ (koš - , koš - .) - „doprovod“
1 2 1 2
- Rozdělení žáků do 3 stejně početných skupin – každá skupina dostane přidělenou jednu činnost, postupně si skupiny vyzkouší – při chybném předvedení vícekrát procvičit - následuje společné předvedení – upozornit na to, že dalším cílem je nejen správně zvládnout činnost, ale pracovat tak, aby se skupiny nepřekřikovaly a doprovodné hlasy (pleskání, dupání) byly slabší (ani v orchestru si nemůže každý hrát, jak se mu zlíbí) (kompetence sociální).
Jeden zástupce v každé skupině dostane vhodný hudební nástroj (Orffův dětský instrumentář) a hra na tělo se provede společně s hrou na tyto nástroje - následuje vystřídání všech skupin ve všech činnostech.
- Uvědomění:** Po úspěšném zvládnutí (učitel průběžně hodnotí a chválí) dostanou žáci za úkol zjistit, která další slova z říkadla by šla ještě použít při vypleškávání (jab-ka) a dupání (groš), následuje

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

kontrola správné odpovědi – žáci si říkadlo zopakují s obměněnými slovy.

Reflexe: „Která činnost se vám nejvíce líbila? Co bylo pro tebe nejjednodušší předvádět? Napadají tě jiné činnosti, kterými bychom mohli nahradit tleskání (pleskání, dupání)?“ – tyto otázky pokládá učitel po skončení činnosti, pokud je dostatek času, je možné některý nápad dětí na obměnu vyzkoušet. Na závěr: „Kdo si hraje, nezlobí“. „Hrou se člověk nejlépe učí.“

Poznámky: Pokud je více nástrojů od jednoho druhu, je možné je využít – žáci jsou nadšeni. Pozor však na sílu nástrojového provedení.

Zdroj: Josef Lada - Říkadla

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ovoce - třídění

- Autor:** Mgr. Jana Večerníková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Člověk a jeho svět, 2. r.
- Klíčové kompetence:** Sociální a personální, komunikativní
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální (v kruhu na koberci), skupinová (4 – 5 ve skupině)
- Prostorová organizace:** Ve třídě
- Téma:** Téma: Ovoce - třídění
- Tématický cíl:** Umět roztřídit ovoce do skupin (tuzemské x dovoz – subtropické, popř. tropické)
- Kompetenční cíl:** Umět spolupracovat ve skupině, respektovat názor druhých (skup. práce), umět se vyjadřovat jasně a přesně při prezentaci výsledků
- Pomůcky:** Košík s ovocem (jablko, hruška, švestka, hroznové víno, citron, pomeranč, kiwi, liči, mango...), škrabošky, obrázky ovoce, kartičky s názvy ovoce kartičky (na názvy), magnetická tabule
- Evokace:** Žáci již mají určité znalosti – 1. ročník - projektové dny na téma Zdravá výživa (Zrcadlo výživy).
Žáci si nejprve zopakují určování libovolného druhu - 2 žáci mají škrabošku na očích (aby vše probíhalo rychleji), na pokyn učitele si vyberou z košíku 1 kus ovoce a snaží se ho určit - pomocí hmatu, čichu (ostatní žáci musí být v klidu, nenapovídají, respektují daný čas vyhrazený typujícímu spolužákovi),
Po skončení žák předá škrabošku dalšímu, vystřídají se všechny děti, učitel zhodnotí činnost.
- Uvědomění:** Učitel rozdá (žáci si vyberou) kartičky s obrázkem ovoce (jablko, hruška, banán, třešně, víno) – počet druhů ovoce závisí na počtu skupin, které chce učitel později vytvořit. Žáci se tímto způsobem rychle rozdělí do stejně početných skupin kontrola skupin – „podle čeho jste se rozdělili (roztřídili)?“ – podle druhů,
„Podle čeho můžeme ještě třídít?“ podle velikosti, chuti, tvaru...,
Následuje seznámení s cílem hodiny – budeme třídít podle místa, kde dané ovoce roste (v další hodině můžeme třídít podle toho, co nalezneme uvnitř plodu / pecka, jádra, semena – někdy i červíka),
společné třídění na ovoce domácí a exotické (subtropické, popř. tropické) – učitel ukazuje ovoce z košíčku
Po skončení následuje zhodnocení skupinová práce – žáci ve vytvořených skupinách vypracují společně zadaný úkol – k názvům domácí – cizí přiřazují barevné obrázky ovoce + jejich název
K upevnění dochází vždy po zopakování nových informací před každou další činností. Důležitá pro upevnění je závěrečná kontrola, kdy zástupci jednotlivých skupin chodí k magnet. tabuli a přiřazují obrázky pod názvy DOMÁCÍ x CIZÍ.
- Reflexe:** Učitel zhodnotí práci celé třídy i jednotlivých skupin (respektování názoru druhých ve skupině, tolerance), upozorní na případné nedostatky, poskytne vysvětlení (ve spolupráci s dětmi) – proč je dobré, že víme, které ovoce je domácí a které exotické (např. při nákupu), pochválí.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Žáci sdělí své dojmy s prací ve skupině – zástupci jednotlivých skupin odpoví na předem dané otázky – „Pracovali ve skupině všichni? Vyřešili jste zadaný úkol správně? Které ovoce vám dalo práci zařadit?“ „Znali jste všechno ovoce?“

Na závěr: „I když mi dnes připadá spousta věcí zbytečných, jednou se mi mohou hodit.“

Poznámky: Je potřeba si „hlídat čas“ – úvodní část neprotahovat – po uplynutí stanoveného času trvat na odpovědi, aby byla dostatečná časová rezerva a byly splněny všechny úkoly včetně zpětné vazby od dětí. Využít téma v Hv (rytmizace říkadla), Vv (otisky - rozkrojená jablka, hrušky) Pč (přírodniny).

Zdroj: Já a můj svět – prvouka pro 2. ročník – prac. sešit (str. 22)

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Druhy vět

- Autor:** Mgr. Jana Večerníková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Český jazyk, 2. r.
- Klíčové kompetence:** Sociální a personální, komunikativní, k učení
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě s interaktivní tabulí
- Téma:** Druhy vět – procvičování
- Tématický cíl:** Znat druhy vět, umět určit větu oznamovací, tázací, rozkazovací, práci.
- Kompetenční cíl:** Umět spolupracovat ve skupině, respektovat názor druhých, obhájit svůj názor. Umět vyhledávat a třídit informace.
- Pomůcky:** Interaktivní tabule, kartičky se slovy (rozstříhané věty) + názvy druhů vět, listy papíru s napsanými větami – bez koncových znamének (samost. práce – doplní žáci)
- Evokace:** Tato hodina je zařazena na konec vzdělávací kapitoly Druhy vět. Žáci již znají pojmy - druhy vět, věta oznamovací, rozkazovací, tázací, práci. Žáci na pokyn učitele vymýšlejí různé druhy vět. Seznámení s cílem hodiny – zopakování a procvičení učiva vztahujícímu se k tématu Druhy vět. Při práci ve skupině dodržovat předem stanovená pravidla.
- Uvědomění:** 1. Práce s IT (výukový program) – žáci postupně doplňují do připraveného textu znaménka (., ?, !) dle druhů vět, přiřazují správné termíny, dopisují chybějící slova ...
2. Skupinová práce – rozdělení do skupin (žáci si vyberou kartičku s písmenem O, R, T, P (oznamovací, rozkazovací, tázací, práci věta).
V obálce mají skupiny na kartičkách názvy druhů vět, dále rozstříhané věty, které musí sestavit a správně přiřadit k jednotlivým kartičkám.
Společná kontrola - každá skupina přečte věty přiřazené k danému druhu věty.
3. Samostatná práce – žáci po přečtení vět na připravených listech papíru doplní za větu správné znaménko.
- Reflexe:** Zpětná vazba – skupinová práce: kontrola po ukončení činnosti / otázka pro každou skupinu: „Měli jste věty správně sestavené? Měli jste všechny věty správně přiřazené k jednotlivým druhům vět?“ „Byl tento úkol pro vaši skupinu těžký?“ „Pracovali ve skupině všichni?“
Samostatná práce – kontrola po skončení hodiny, s výsledky seznámit příští hodinu.
- Poznámky:** Pokud žáci dopisují do textu, je potřeba, aby si zkusili techniku psaní speciálním fixem – ne vždy to zvládnou hned napoprvé. Při této hodině bylo vše bez problémů – žáci jsou zvyklí s IT pracovat.
- Zdroj:** Vytvořený výukový program Druhy vět

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zelenina - třídění

- Autor:** Mgr. Jana Večerníková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Člověk a jeho svět, 2. r.
- Klíčové kompetence:** Sociální a personální, komunikativní, k řešení problémů
- Časová dotace:** 45 minut
- Počet žáků:** 20
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Ve třídě s interaktivní tabulí
- Téma:** Zelenina – třídění
- Tématický cíl:** Umět pojmenovat zeleninu a roztřídit ji do skupin podle částí, pro které je pěstována
- Kompetenční cíl:** Umět pracovat ve skupině, tolerovat názor druhých, umět díky svým vědomostem a dovednostem řešit problém – roztřídit známé druhy zeleniny
- Pomůcky:** Interaktivní tabule, zelenina – rajče, paprika, okurka, mrkev, celer, petržel, zelí, salát, papír, tužky
- Evokace:** Žáci již mají určité znalosti z 1. ročníku, dále na tácu má učitel připravenou různou zeleninu (celou i nakrájenou na ochutnávku). V minulých hodinách jsme třídili společně ovoce, myslíte, že by bylo možné třídít i zeleninu? Ano. A podle čeho bychom mohli třídít? Podle barvy, velikosti. Seznámení s cílem hodiny – umět třídít zeleninu dle konzumovaných částí rostliny.
- Uvědomění:**
1. Učitel ukazuje postupně jednotlivé druhy zeleniny a žáci je pojmenují – opakují si názvy, popř. se učí názvy neznámé.
 2. Učitel rozdělí žáky do 4 skupin. Ze zeleniny vybere mrkev, petržel (kořen), salát, zelí (list), papriku, rajče (plod), cibuli, pórek (cibule) – žáci se snaží ve skupině přijít na to, které části se u zeleniny konzumují – napíšou na list papíru.
 3. Práce s IT – kontrola úkolu – žáci doplňují na IT názvy částí zeleniny, pro které pěstujeme jednotlivé druhy zeleniny a názvy zeleniny.
 4. Žáci přiřazují názvy k obrázkům na IT a určují jakou část ze zeleniny konzumujeme.
- Reflexe:** Zpětná vazba – (po skončení skupinové práce a kontrole na IT) – „Vyřešila vaše skupina úkol správně?“ „Pracovali ve skupině všichni?“ „Kdo ve skupině zapisoval?“ „Kdo ve skupině určil nejvíce konzumovaných částí?“ „Splnili jsme úkol – umíme roztřídit zeleninu?“
- Poselství do budoucnosti: „Více hlav – více ví“. „Když pracují všichni, k výsledku se dojde rychleji a snáze“.
- Poznámky:** Pokud žáci dopisují do textu, je potřeba, aby si zkusili techniku psaní speciálním fixem – ne vždy to zvládnou hned napoprvé. Problém může nastat i při přiřazování (přesouvání) názvů zeleniny k obrázkům – někdy je potřeba žákovi pomoci.
- Zdroj:** Vytvořený výukový program Zelenina

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Zelenina - třídění

Zeleninu pěstujeme pro:

..... např.:

..... např.:

..... např.:

..... např.:

paprika mrkev salát pórek
cibule špenát rajče petržel

Přiřaď název k obrázku!

mrkev
kapusta
kopr
cibule
celer
rajče
fazole

petržel

růžičková kapusta

brokolice

ředkvičky

česnek

meloun

lilek

červená řepa

hrách

zelí

čínské zelí

pórek

cuketa

tykev (dýně)

salát

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cooking

- Autor:** Věra Machková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Anglický jazyk, 4. - 7. r.
- Klíčové kompetence:** Pracovní, sociální
- Časová dotace:** 3 – 4 vyučovací hodiny, poslední doporučena dvouhodinovka
- Počet žáků:** 18 a více
- Forma:** Frontální, skupinová
- Prostorová organizace:** Třída, chodba, kuchyňka
- Téma:** Cooking – vaření, tvorba postupu práce při vaření špaget v anglickém jazyce, realizace
- Tématický cíl:** Osvojení a upevnění nové slovní zásoby, tvorba a využití sloves v rozkazovacím způsobu
- Kompetenční cíl:** K. pracovní: dodržení vymezených pravidel, dbaní na dodržování bezpečnosti při práci v kuchyni, k. sociální – plnění povinnosti v rámci skupiny, osobní odpovědnost (např. donést slíbené potraviny apod.)
- Pomůcky:** Tabulka se slovíčky a obrázky, 3x (podle počtu skupin), tabulka s obrázky, tabulky se slovíčky bez obrázků podle počtu žáků, lístečky na bingo, 3x soubor lístečků s anglickými názvy nádobí 3x soubor lístečků s anglickými větami v rozkazovacím způsobu (pracovní postup), tabule, flipy, fixy, barevné křídly, lepicí hmota na připevnění listů, kuchyňka, potraviny, tabulky a soubory, viz příloha
- Evokace:** 1. hodina: poslech písně Pizza, opakování známé slovní zásoby – cheese, tomate, ham..., navození tématu jídlo, vaření, italská kuchyně – špagety.
Opakování známé slovní zásoby, brainstorming – místnosti, vybavení kuchyně, vaření – činnost, či úkony.
2. hodina: rozkazovací způsob, žáci formou brainstormingu opakují příkazy v a. j., které znají – pokyny učitele – listen, open...
Hra listen x don't listen (učitel říká příkazy, žáci je plní. Pokud přidá slovo don't nesmí ani naznačit nějaký pohyb, jinak vypadnou ze hry).
Návaznost na minulou hodinu příkazy, co udělat při vaření cut, peel atd. brainstorming.
3. hodina: přidělení pracovního místa, vyvození pravidel bezpečnosti při práci v kuchyni.
- Uvědomění:** 1. hodina: frontální osvojení nové slovní zásoby na tabuli, tabulka s novými slovíčky – slovíčko a obrázek (viz. příloha).
Poslech, výslovnost, čtení, pravopis.
Skupinová práce, upevnění a procvičení nové slovní zásoby, pravopis, výslovnost.
3 skupiny po 5 – 7 žácích, každá skupina dostane pracovní list s obrázky nových slovíček, musí pravopisně správně doplnit anglické názvy předmětů, správně je přečíst.
Pravidla: skupina si určí vedoucího, který řídí a koordinuje práci skupiny, ta ho respektuje.
Skupina má k dispozici 1 tužku, náповědu na konci chodby

Projekt Učíme kompetence kompetentně

(vyplněná tabulka)

Skupina může náповědu použít pouze 3x, k náповědě může jít vždy jen jeden (pokaždě jiný) žák.

Práce je časově omezena na 5 minut

Skončí-li skupina dříve, a řešila úplně správně, dostává body navíc.

Hodnotí se významová a pravopisná správnost anglických slov, správné čtení všech slovíček po uplynutí času učitel práci zastaví, vyvěsí a zhodnotí pracovní listy všech 3 skupin.

Otázkami zjišťuje způsob a organizaci práce ve skupině, zapojení členů skupiny.

Procvičení ve skupinách:

Každý žák dostane pracovní list s anglickými slovíčky, doplní český význam.

Žáci rozstříhají tabulku, vytvoří malé pexeso zkusí si ho ve skupině zahrát (po dvojících, vyřazovací systém), žáci procvičují pomocí otázky What is it? It's

Pokud skupina procvičuje samostatně, volí si formu, pokud nepracuje, motivuje učitel.

2. hodina:

Frontální sestavení postupu práce v jednoduchých větách v češtině (vaříme špagety).

Překlad již známých sloves do angličtiny učitel dopíše na tabuli.

Žáci dostanou slovníčky (pokud jich není dostatek, alespoň 1 do lavice), kdo sloveso vyhledá rychleji, zapíše ho barevně na tabuli.

Společná tvorba – překlad vět z čj do aj řídí učitel.

Skupinová práce (zachovány skupiny z 1. hodiny) žáci dostanou jednotlivé věty na proužcích papíru, musí je co nejrychleji sestavit do správného pořadí, nalepit na lipový papír a přeložit.

Společná kontrola, hodnotí se pořadí – rychlost, správnost pořadí, překlad (učitel si připraví bodovací škálu).

Žáci si přepíší pracovní postup do sešitu.

Příprava na 3. vyučovací hodinu, ve skupině se žáci dohodnou, jaké potraviny kdo donese na vaření.

3. hodina (lépe dvouhodinovka, ve 45 minutách se dá stihnout pouze má-li učitel v kuchyňce vše pro práci skupiny připraveno, voda se skoro vaří v hrncích).

Skupinová práce, každá skupina má svůj pracovní box, stůl s pomůckami a potravinami, tabuli, křidlu, popřípadě lístečky s názvy nádobí, pracovní postup v a. j. (flip z minulé hodiny).

Žáci si rozdělí role – práci, po provedení daného úkonu, zapíší větu na tabuli, mohou mluvit česky, prakticky zvládají činnosti, jazykové spojení skrze zápis vět.

Spojení anglického slovíčka s předmětem (pouze jsou-li 2 vyučovací hodiny, po uklizení kuchyňky, umytí nádobí).

Reflexe: Otázky učitele k prověření plnění sociální kompetence:

1. hodina:

Jak jsi byl vybrán jako vedoucí skupiny? Respektovali tě ostatní žáci? Jak se to projevilo?

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jakým způsobem jsi spolupracoval s ostatními žáky? Jak jsi jim rozdělil práci? Kdo a jak sledoval čas? Jak se spolupráce a plnění role odrazilo na výsledku práce skupiny? Dokázala si skupina sama vyrobit a zahrát pexeso? Proč ano, či ne?

Poslání:

Pokud si chci dobře zapamatovat nová slova, je dobré spojit zvuk slova s obrázkem, až budu pracovat ve skupině, dohodnu se předem na postupu, přijmu danou roli a budu ji plnit.

2. hodina:

Jak jste ve skupině spolupracovali?

Kdo plnil jaký úkol? Proč? Je dobré hlídat čas? Proč?

Jak vám pomohlo hlídání času?

Překáželi jste si v práci? Proč ano, či ne?

Co udělat proto, abyste si nepřekáželi? Co vám nejvíce usnadnilo práci? Jak?

Poslání:

Spolupráce často spočívá i v naslouchání, ve schopnosti ustoupit ze svého názoru, musí vyhrát skupina, ne já. Důležité je zvolit předem postup a pak ho dodržovat

3. hodina:

Donesl jsi slíbené potraviny? Které?

Proč jsi je nedonesl? Jak skupina řešila tuto situaci?

Dokázali jste se domluvit na postupu? Jak? Kdo kterou činnost vykonával? Proč? Ocenili tě tví spolužáci? Neohrozil jsi při vaření své spolužáky? Jaká pravidla bezpečnosti jsi vědomě dodržoval? Budeš je plnit i doma? Proč je to dobré?

Poslání:

Bezpečnostní pravidla mají svůj význam, protože jejich dodržování chrání naše zdraví i zdraví ostatních.

Poznámky:

Hodinu jsem realizovala ve 4. třídě v počtu 15 žáků. Ve třech vyučovacích hodinách, v 1. hodině asi 20 minut na osvojení nové slovní zásoby, navazuje na učebnici 4. třídy. 2. hodina rozkazovací způsob a sestavení postupu práce, činnost s lístečky skupinu plně zaujala, pracovali hlavně lepší žáci, někteří měli problém se zapojením se, déle trvalo přepisování do sešitu, pomalejší tolik vět nedokázali přepsat, upadala pozornost, proto navrhuji omezit počet vět a vybrat jen část z nabízeného souboru, nebo nepřepisovat, praktickou přípravu na hodinu vaření, dohoda, co kdo donese za potraviny řešili žáci už o přestávce, museli přinést potraviny o den dříve, někteří nesplnili, aby bylo možno chybějící potraviny doplnit. Vaření bylo velice úspěšné, v časovém limitu 45 minut žáci stihli uvařit, sníst, uklidit i zapsat věty na tabuli, nestihli přiřazovat lístečky se slovy k předmětům. Hodina však musela být velmi pečlivě připravena, skupina měla vše připravené a vyndané na svých stolech, vodu v hrncích na sporácích. Rozhodně doporučuji dvouhodinovku, nezbyl čas na hodnocení práce skupiny a dodržování bezpečnosti, to následovalo až další hodinu a nebylo tak bezprostřední.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

COOKING

BOIL WATER

ADD A SPOON OF SALT

ADD SPAGHETTI, STIR, COOK PUT SPAGHETTI IN THE STRAINER

POUR WATER AWAY

PUT SPAGHETTI IN THE BOWL

MIX SPAGHETTI WITH BUTTER

PUT SPAGHETTI ON THE PLATES

PUT CHEESE ON THE TOP

ENJOY YOUR MEAL

GRATE CHEESE

PEEL ONIONS

PEEL SALAMI

CUT ONIONS

CUT SALAMI

POUR OIL IN THE FRYING PAN

PUT ONIONS IN THE PAN FRY ONIONS

ADD SALAMI

FRY SALAMI

ADD TOMATO KETCHUP

ADD SPICES

MIX KETCHUP AND SALAMI

STIR SALAMI

PUT SAUCE ON THE SPAGHETTI

EAT THE MEAL

WASH THE DISHES

PUT DISHES IN THE CUPBOARD

Příloha: Cooking - tabulka se slovíčky a obrázky

 <p>GLASS</p>	 <p>SPOON</p>	 <p>KNIFE</p>
 <p>FORK</p>	 <p>PLATE</p>	 <p>BOWL</p>
 <p>STRAINER</p>	 <p>GRATER</p>	 <p>PAN</p>
 <p>SAUCEPAN</p>	 <p>TEASPOON</p>	 <p>TOWEL</p>

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha: Cooking - tabulka se slovíčky a obrázky

GLASS	SPOON	KNIFE
FORK	PLATE	BOWL
STRAINER	GRATER	PAN
SAUCEPAN	TEASPOON	TOWEL

Projekt Učíme kompetence kompetentně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Krátké odpovědi

- Autor:** Věra Machková
- Výuk. předmět (průřez. téma):** Anglický jazyk, 5. - 7. r.
- Klíčové kompetence:** Pracovní, k učení
- Časová dotace:** 1 - 2 vyuč. hodiny podle ročníku
- Počet žáků:** Neomezen
- Forma:** Frontální, individuální
- Prostorová organizace:** Na chodbě, ve třídě
- Téma:** Krátká odpověď na různé typy otázek
- Tématický cíl:** Žák umí správně používat různé typy krátkých odpovědí, chápe, že slova v odpovědi lze odvodit ze slov užitých v otázce.
- Kompetenční cíl:** Dodržuje pracovní postup, využívá analogie při řešení obdobných úkolů
- Pomůcky:** Flipové papíry k evokaci, flipové papíry se vzorovými otázkami, tabule, barevné křídly, fixy, karty s krátkými odpověďmi, formulář dotazníku pro každého žáka, vyplněný vzorový formulář (formuláře a karty viz. příloha), M. Zahálková Angličtina pro 5. ročník – učebnice
- Evokace:** Navození situace – brainstorming – učitel napíše na flipové papíry tyto pojmy: I have got, I can, I like, is there, are there, žáci dopisují možnosti, každá řada má 1 fix, žák jde ke flipu a dopíše svůj nápad, pak předá fix dalšímu v řadě, pokud nic neví, předá hned fix dál, možnost by měli mít všichni žáci v řadě.
Příklad: I can use computer, draw, write, cook, sing a song ski, play football, see a map... Všech 5 popsanych flipů učitel umístí na viditelné místo – stěna.
- Uvědomění:** 1. Učitel se žáky zopakuje postup při tvorbě otázky (prohození prvních 2 slov, či vložení tázacího slova DO/DOES, pouze ve vyšších ročnících).
Vede žáky k aktivní tvorbě otázek podle vylepených flipových papírů.
Učitel vhodné a mluvnicky správné otázky zapisuje na flipové papíry, na každý papír jeden typ otázek (flipy na tabuli).
Příklad: Can you use a computer? Can you sing a song? Can you paint a flower?....
Všech 5 popsanych flipů učitel umístí na viditelné místo – stěna.
2. Učitel na tabuli nalepí karty se všemi variantami krátkých odpovědí, vyzve žáky, aby vybrali vždy dvě správné možnosti a nalepili je k flipovému papíru s danými správnými otázkami.
Možnosti odpovědí. Yes, I have. Yes, I can. Yes, I do. Yes, there is. Yes, there are.
No, I haven't. No, I can't. No I don't. No there isn't. No there aren't.
3. Učitel kontroluje řešení, ptá se žáků na pravidlo, proč daná odpověď patří či nepatří k dané otázce?
4. Učitel znovu zdůrazní podobnost mezi otázkou a odpovědí. V odpovědi vždy zazní 1. (či 2.) slovo z otázky, proto se při poslechu otázky soustředím na první slovo otázky, které si zapamatuji.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Učitel procvičí a upevní ústní formou, položí otázku, požaduje odpověď (lze i formou hry, či soutěže).

6. Pokud se jedná o žáky 5. ročníku, vypracují samostatně do sešitu cvičení z učebnice na straně 15, cvičení 4. (M. Zahálková Angličtina pro 5. ročník), s vyplňováním dotazníku pokračují další vyučovací hodinu, podle následujícího postupu.

7. Učitel vyzve žáky k samostatné práci podle předem stanoveného postupu.

A) Na tabuli napíše úkol:

Správně připrav a vyplň dotazník, proved' zhodnocení do sešitu, po celou dobu práce mluv se spolužáky pouze anglicky.

B) Rozdá každému žákovi lísteček s pracovním postupem (viz příloha), upozorní žáky, že pokud si nebudou vědět rady s přípravou dotazníku, najdou vzorový – vyplněný dotazník na chodbě.

C) Provede kontrolu splnění úkolu u vybraných žáků (ostatní sešity ohodnotí po hodině, či v další vyučovací hodině).

Reflexe: Kompetence pracovní:

Jak jsi pracoval se zadaným pracovním postupem?

Jak jsi přijal předem stanovený pracovní postup? Proč?

Co jsi udělal s pracovním postupem nejprve, potom? Proč?

Dodržel jsi pracovní postup? Proč?

Byl ti srozumitelný zadaný postup? Rozuměl jsi všem krokům?

Jak? Proč ano či ne? Dospěl jsi k cíli? Jak? Splnil jsi podmínku používat pouze angličtinu? V čem to bylo obtížné?

Pomohl ti předem stanovený postup? Proč?

Musel jsi použít vzoru na chodbě? Proč? V čem ti pomohl?

Kompetence k učení:

Jak je pro tebe obtížné vybrat z možností správnou odpověď?

Čím se řídíš při výběru odpovědi? Proč? Co víš o tvorbě otázky v anglickém jazyce? Jak tvoříš otázku ty? Co je krátká odpověď? Co musí vždy obsahovat? V čem vidíš souvislost, podobnost mezi otázkou a krátkou odpovědí? Využíváš tu podobnost? Jak?

Jaké je to s podobností otázky odpovědi v našem jazyce? Uvědomil sis to někdy? Proč ne?

Tvorba dotazníku:

Použil jsi otázky z flipů, či jsi vymyslel vlastní (podle vzoru)? Jaké?

Proč? Které kamarády jsi zařadil do dotazníku? Proč?

Jaké pro tebe bylo nepoužít mateřštinu? Proč?

Musel jsi použít vzorový dotazník na chodbě? Proč?

Poslání. Pokud dělám nějakou činnost, je dobré mít připraven, promyšlen pracovní postup. Pokud dělám něco poprvé, řídím se návodem (pracovní postup). Celý postup si přečtu, ověřím si, zda rozumím jednotlivým krokům, zda chápu posloupnost kroků a jejich návaznost, zda mám přesnou představu, co je cílem. Při nepochopení se pokusím řídit "vzorem", nákresey a pod. Sám se učím stanovit pracovní postup i v jednoduchých činnostech.

Jazyk je živá „věc“, stejně důležité jako mluvit je i naslouchat, hledat podobnosti, chápat stavbu, nejdůležitější je opakovat, procvičovat, mluvit.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha - 5 x flip k evokaci

I HAVE GOT BROTHER
SISTER
A DOG
A CAT
A PET
A NEW SCHOOL BAG.....
I CAN SKI
WRITE
SING A SONG
USE A COMPUTER
PLAY THE GUITAR.....
I LIKE COOKING
PLAYING GAMES
SWIMMING
SKIING
DRAWING....
THERE IS A DESK, A COMPUTER
A BLACKBOARD....

THERE ARE WINDOWS
PENCIL CASES
CHAIRS
PUPILS...

5x flip s otázkami podle těchto námětů:

Have you got brother?
Can you ski?
Do you like cooking?
Is there a computer in your bedroom?
Are there chairs in the classroom?

YES, I HAVE.

YES, I CAN.

YES, I DO.

YES, THERE IS.

YES, THERE ARE.

NO, I CANN´T.

NO, I HAVEN´T.

NO, I DON´T.

NO THERE ISN´T.

NO, THERE AREN´T.

Projekt Učíme kompetence kompetentně

Pracovní postup ke tabulkám:

1. Do prvního sloupce tabulky zapiš 5 různých typů otázek.
2. Do druhého sloupce doplň ke každé z 5 otázek 5 jmen svých spolužáků.
3. S takto připraveným dotazníkem oslov dané spolužáky, polož jim postupně všech 5 otázek.
4. Do třetího a čtvrtého sloupce doplň anglicky správnou odpověď (kterou ti poskytl spolužák).
Pokud odpoví spolužák na otázku nesprávně, ponechej políčko pro odpověď volné.
5. Vyplněný dotazník vlep do sešitu.
6. Proveď zhodnocení, spočítej správné odpovědi a také volná políčka.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ